

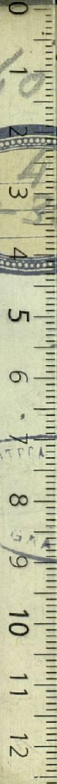
~~A~~
Ma. His
panice
Domina
tionis.

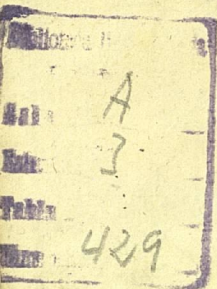
71-9

Alfabeto II	
Letra	A
Forma	3
Tabla	
Número	429

40-6-30

71-9

40-6-90

12

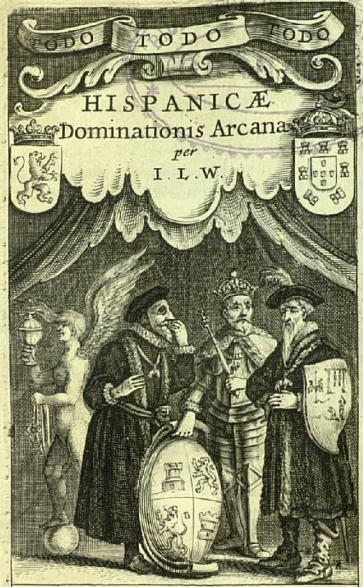
Biblioteca Universitaria
 GRANADA

Sala _____

Estante _____

Tubo _____

Número _____

LUGD. BATAVOR.
 Apud Abraham Commelinum. et
 D. Lopez de Haio. 1643.

UNIVERSITATIS GRANATAE

ELENCHVS CAPITVM.

- H**ispanorum prevaricationes in religionem
& protestantes.
2. Hispanorum prevaricat. in Pontificem Romanum.
 3. Hispan. prevaricat. in reliquos Catholicos.
 4. Hispan. Inquisitio.
 5. Hispan. prevaricat. in imperium & Imperatorem.
 6. Hispan. prevaricat. in regnum Gallie.
 7. Hispan. prevaricat. in regnum Britannia.
 8. Hispan. prevaricat. in regnum Portugallie.
 9. Hispan. prevaricat. in Belgium.
 10. Hispan. prevaricat. in Cataloniam.
 11. Hispan. prevaricat. in regnum Arragonia.
 12. Hispanor. prevaricat. in regnum Neapolitanum.
 13. Hispan. prevaric. in Italiam, & ejus Republicas.
 14. Hispan. prevaricat. in diversa regna.
 15. Hispanorum regnandi cupiditas & Monarchie.
 16. Hispan. ambitio, arrogantia, jactantia, fastus,
 17. Hisp. perfidia, violatio fœderum, pactorum & promissorum.
 18. Hispanorum Hypocrisis, simulationes.
 19. Hispanorum Ingratitudo erga bene meritos.
 20. Hispanorum auxiliâ quali a.

21. Hispan. artes in Conjugiis contrahendis.
22. Hispanorum Odium in Germanos.
23. Hispani pacem quomodo tractent, & servent.
24. Hispanorum largitiones & corruptiones pecuniaria.
25. Hispani & Assassini & Sicarii.
26. Hispanorum Tyrannides & Crudelitates promiscua.
27. Hispanorum Crudelitates & Tyrannides in Indiâ.
28. Hispanorum rapacitates & avaritia.
29. Hispanorum adulteria, libidines.
30. Hispanorum vitia alia.
31. Hispanorum mendacia & Calumnia
32. Hispanorum artes, & modi alii, rebus suis consulendi.
33. Dicta & Apophthegmata variorum de Hispanis.
34. Miscella & descriptiones varia Hispanorum.

CAVSÆ

I

CAVSÆ ODII PVBLICI
REGIS ET GENTIS
HISPANICÆ
CAPUT PRIMUM.

Hispanorum in Religionem & Proverstantes Odium.

NE Iliada post Homerum scribere velle videar, non jam Martyrologium, quod unicum satis esset capitis hujus inscriptioni stabilien-
dæ, auctius faciam; nec etiam historias Belgici belli, præsertim ejus, quod Duce Albano gestum, compilabo: satis ex notæ: satis etiam earum abundant copia. Hoc modo dicam, & hoc propter eos; Qui clementiores sibi, (quod imaginantur sibi, se pacificationi religionis, exclusis his, quos invidioso nomine Calvinistas indigitare solent, inclusos) Hispanos futuros putant, quam Reformatis, quos vocant, eos maximo in errore versari: Eodem omnes habent Hispani loco, qui aliud quam ipsi, sive religionem, sive somnorianam ipsorum Monarchiam concernat, sentiunt.

NE

A

I. Nota

1. Nota est Ducis Albani in Belgas reformatæ religionis exercita crudelitas, sicuti ipse jactarit sub exodium vitæ, suo jussu, manu Carnificis, diversi supplicii modis confecta esse plura, quam octodecim millia hominum, religionis causa.

2. Philippus secundus Maximiliano laudandæ memoriæ Cæsari patrueli, qui eum, misso in Hispaniam Carolo fratre ad moderationem in religionis negotio, hortabatur, sine ulla tergiversatione respondit; Malle se omnium provinciarum jacturam facere, quam committere, ut quicquam, quod ad Catholicæ Religionis detrimentum pertineret, indulgisse videretur. Thuanus lib. 133.

3. Hispani in pacificatione Colonienfi an. 1580 dicere solebant; Bene cum protestantibus actum iri, si eos, tanquam Iudæos, atque adeo Zingazos, Nubianos, qui ubique errores sine lare & foco exagitantur, omnibus bonis spoliatus, cæterum salva vita, novas terras quærere cogerent.

4. Multo mitius anno 1605 cum Civibus Aquensibus actum fuisset, si per

per importunas Regis Philippi oratorum prelationes licuisset: ut testatur Thuanus: l. 133.

5 Ceperant aliquando Hispani Gallos in Insula Florida, & eos omnes suspenderunt, cum titulo. Hoc non facio tanquam Gallis, sed tanquam Lutheranis. Camer. horis subcessivis c. 98.

6 Cum anno 1577. Colloquium, urgente Cæsare, inter regios & Ordines institutum fuisset. Regii hoc unice urserunt, ut exclusa omni alterius religionis libertate, Catholica admitteretur in Belgio. Quod causa fuit dissoluti, re infecta, colloquii.

7 Quid quod non silentio prætereunda comitis Bructeronum calamitas, cujus arcem Admirantus nullo jure occupavit, ipsum captivum tenuit, uxorem ejus cum liberis ejecit, bona diripuit, rusticos ibi inventos interfecit, comitem etiam ipsum, contra datam fidem, una cum cognato & concionatore, nefarie interfecit. Audis quo colore: Nimirum reformatæ religionis, quam ille constantissime professus, nec ullis minis ab ea dimoveri se passus est, odio.

Vide speculum Aragonicum, nec non speculum Tragicum.

8. Philippus rex Hispaniæ anno 1590. Martii v 11 Idus Martii Edictum proposuit, quo declaravit, se post purgatam Franciam, arma in omnes eas provincias, qua peste sectaria infecte essent, conuersurum. An- cellus apud Thuanum l. 118. Oratione ad principes Germaniæ, anno 1570. Ubi verba Diplomatis etiam recitantur.

9. Si nullum aliud Exemplum suppeteret odii Hispanici, erga Euangelium & Euangelicos; satis Exempli esset, factum illud crudelissimum Alphonsi Diazii Hispani, qui fratrem suum Ioannem Diazium Euangelicam doctrinam amplexantem per Carnificem suum curavit trucidandum anno 1546. Et quamvis actio in eum fratricidam instituta fuerit, tamen Cæsaris literis interuenientibus impunitatem consecutus est.

10. Rex Hispanus per Ducem suum Parmensem, Senatui A- quensem urget, ut reformatae religioni addictos, urbe pellat, fatente ad Petro Beck Canonico A- quen-
cap. 13.

cap. 13. Comment. sui de Urbe A- quen-
A- quen-
A- quen-

11. Cardinalis Granuellanus sæpius ausus est iactare, velle se catholicam vel papisticam religionem omnibus in locis reducere, licet 100000 homines una hora essent exurendi: Et velle se initium facere à Saxone & A- uraico. Caspar Grevinus in sua institutione. p. 192.

12. Maximilianus II. Imperator fidelissime monuerat, rogaueratque Regem Hispaniæ, ut mitius cum Belgis in causa religionis ageret, sed nihil potuit obtinere, ut ipse in Epistola quadam ad Lazarum Swen- dium scribit, anno 1579. 22. Fe- bruarii, Vienna, legitur ea epistola l. 16. Apophth. Baudartii. Videatur etiam Speculum Hispaniæ ty- rannidis in Belgio per totum.

13. Et quis unquam majus ty- rannidis barbaricæ & odii in reli- gionem factum vel vidit, vel legit, quam quod instinctu Iesuitarum Archidux Albertus commisit, in virgine quadam Anna von dem Hove, Bruxellis, quam vivam in terram defodiendam, & ita suffocandam curavit, Martyrologium, Mettera-

nus, Spec. Hisp. tyrannidis in Belgio. p. 91. 93.

14. Odii in Protestantes & Lutheranos, in primis verò in hos, Hispanorum, insufficientissimum testimonium hoc esse potest, quod quando aliquem extremè volunt dehonestare, vel nomine injurioso afficere, eum appellant *Vielliaco Lutherano*, id est, Nequam Lutheranium, sic ut vel hac ignominia ii, qui Lutherani dici gaudent, voluntque, satis doceri possint, quid suppressis protestantibus, quibus non minus, quam papistæ alii adversantur, ipsis ab Hispanis sperandum sit, Nempe quo alieno Protestantes elixarunt, in eodem illos ab iis asfandos.

15. Cum post bellum Smalcaldicum, & captum Saxonie Elect. Ioannem Fridericum, Witteberga Carolo V. esset dedita, Hispani à

NB. Carolo V. petierunt, ut liceret sibi
 " cadaver Lutheri effodere & cremare. sed
 " Carolus V. recusavit, dicens, *finite*
 " *eum quiescere, si male fecit, Deus vindex*
 " *& ultor erit, Cæsar sum vivorum,*
 " *non mortuorum.* addidit etiam: *Si-*
 " *nite eum in pace: Ego eum non cupio*
 " *iterum.*

iterum videre. vidi illum satis Vuormatia. Zingregius p. 2. apoph. p. 11.

16. Carolus V. Hæreticos & Lutherum confestim post comitia Augustæ habita sub alio prætextu technis opprimere debuit. Thomas Campanella Hispanus Monachus Discursu de Monarchia Hisp. c. 16.

17. Primo omnium erratum est, quod Lutherus in Comitibus Vormatensibus & Augustanis vivus dimissus est. & mox: Dico, recte quidem promissa Luthero servavit Carolus V. in ipsis Comitibus, at post in domitione illum eundem opprimere debuisset, atque principes protestantes iam suppressos plane extinguere. Idè Campanella c. 27.

18. Pacem ad tempus concedendam, & interdum epulis magnificis demulcendos ait Campanella hæreticos. c. 27. Peccatum ait Campanella c. 16, quod Carolus V. captas regiones Saxonie, Marchionis Brandenburgici, Landgravii Hassiæ &c. non denudavit habitatoribus, educendo populos, & iis promanciipiis utendo, novaeque colonias ibi duxerit, civitatibus liberis privilegia adimendo non suppressit.

ferit. capite decimosexto. Refertur hæc etiam possunt ad caput vigesimum secundum de Hispanorum odio in Germanos.

19. Quo sine Gothi, Itali, Hispani conjunctim contra illos (protestantes in Germania) conspirare debent, illorum subjugatorum sectas funditus eradicare, novasque colonias in illorum locum mittere. Idem capite 1.

CAPUT II.

Prævaricationes Hispanorum circa Pontificem & ejus Electionem.

Forte tibi, lector, mirum videri poterit, quod in Catalogo prævaricationum Hispanicarum in omnes mundi proceres, & regna, etiam in Nomenclaturam earum Pontifex Romanus veniat, & quidem secundo loco, & in ipsa ferè fronte primum agmen ducat. Sed scire te velim, eam esse gentis ambitionem, & Monarchiæ suæ Conceptionem, ut nec ipsi sanctissimo patri, ut voti compotes fieri possint, parcere sustineant, nullo respectu sanctitatis

sanctitatis ipsius, nulla etiam consideratione habita, quod filii ab ejus sanctitate, & tantum non catholicissimi, dilectissimi, & quasi primogeniti appellari consueverint. Atque hæc ipsa causa est, quod secundo hoc loco Hispanicæ prævaricationes in S. S. statuere & apparere volui. Noverit itaque benevolus lector, Hispanos in Electione novi Pontificis unice una id operam dare, ut vel Hispanus, vel certe rebus Regis Hispaniæ favens eligatur. Plurimis id doceri potest exemplis. In primis vero hujus rei exemplum exhibet annus 1591. quo post Urbani VII. mortem summa contentio fuit inter Cardinales de Pontifice; dum nimirum Hispani Pontificem suis partibus juratum eligendum volunt; etiam pervicerunt, ut Nicolaus Sfondratus, Hispani juratissimum mancipium, eligeretur. Thuanus.

2. Idem usus venit 1592. post Innocentii IX. mortem, ubi libera electio iterum per Hispanos impedita, Hispani partes Lud. Madruccio sustinente. Ubi etiam M. Antonius Columna orator Philippi, ipse

conclave ingressus, eo consilio, ut Antonius Sanctius, antequam Conclave clauderetur, Pontifex nominaretur, & crearetur. Cui tamen Franciscus Sfortia & Columinus Sfortia se malecule opposuerunt, vim contra vim minantes & parantes, addentes, fore ut cruor ex conclavi ad S. Petri Basilicam per gradus dimanaret. Multa contumeliosa in Sanctium congesta. Divisi igitur Cardinales, diu concertarunt. Intervenerunt præterea pecuniariæ corruptiones, à factione Hispanica, usque dum tandem Hippolytus Aldobrandinus eligeretur. Thuanus lib. 103.

3. Hispani hodie per factiones suas in aula Pontificia (regnant: etsi non eos, quos volunt), quoniam nimia magnitudo eorum suspecta est plerisque, Pontifices efficiunt, saltem quos nolunt ad hoc fastigium, quo minus enitantur, per ambitiosas præfationes impediunt. Austriaci autem eo gratiæ gradu Romæ sunt, quod S. sedis senatui persuasum sit hodie, religionis conservationem & S. sedis dignitatem ab iis pendere. Thuanus lib. 134. Ideo mor-

mortuo Clemente V. Hispani, veriti, ne Cæsar Baronius, Cardinalis nobilis, Ecclesiasticorum Annalium scriptor, in Pontificem eligeretur, contra ipsum querimoniam, Clemente superstite jam institutam, revocarunt, suppositis Laurentii Suarezii Figeræ Feriæ ducis, Siciliæ regis, literis, à Prothomæo Gallo, Cardinali Comensi, Collegii Decano, in congregationem allatis, & à Francisco Mexia Avila, Hispano Cardinali, quia vernacula lingua scriptæ erant, recitatis. Quibus recitatis Baronius, qui aderat, non mediocriter excanduit, & centonibus ex sacra scriptura petitis, more suo, statim respondit. Et melius est, inquit, mihi mori, quam ut evacuetur gloria mea. Erat autem locus ex xi. Annalium, ubi scripserat, *Ius, quod Reges (Hispaniæ) in Sicilia Monarchia sibi vindicarint, falsis suspectisque testimoniis niti, &c.* Vide Thuan. l. 134. Et licet Baronius se Regi excusarit, post tamen, cum Baroni opera Antwerpia excuderentur, xi. tom. prohibitum est; & exemplaria, quæ Romæ excusa erant, in regnis Hispaniæ Regi subjectis prohibita.

4. Miranda est quorundam Catholicorum stupiditas, qui nil non in gratiam Hispanorum faciunt, cum tamen Hispanis nil solennius, quam vel ipsum Pontificem strophis suis circumagere, ut satis liquet in Controversia Lusitana anno 1579. Cum Pontifex per Philippum Segam, suum apud Philippum oratorem, auctoritatem interponere voluit, petens, ut sibi rei, inter ipsum & Henricum componendæ, arbitrium deferretur: gratum in speciem sibi initio officium Pontificis esse simulavit Philippus, Joannis Sylvæ consilio usus; & usque dum cum Henrico transegisset, variis protelationibus urgentem Segam ludificatus est: Thuanus l. 69.

5. Pari ratione idem Philippus Alexandrum Riarium Cardinalem pontificis nuncium elusit, & Pontificem in causâ regni Portugalliæ judicem agnoscere noluit. Thuanus lib. 70.

6. Sed nunquid, Roma à Carolo VI. exercitu 1527. 6. Maii capta, direpta, divexata, Clerus & Pontifex in Capitolio se dedere coactus, & magno ere nempe quadringentis millibus

millibus aureorum, (nummus etiam cufus gratulatorius cum inscriptione, IN SPEM PRISCI HONORIS. Luckius pag. 64.) numerato, se redimere coactus est? quæ decima quarta occupatio urbis fuit. De ea re Erasmus epist. 26. lib. 22. ait, Pontificem Clementem inclementissimè tractatum fuisse. Excusavit quidem Cæsar, id se inscio factum. Sed solenne est genti Hispanicæ, vel negare sua scelera, vel foliis ficulneis undiquaque confarcinatis ea palliare, & excusare.

7. Cum Hispani Perezium ex templo, quo confugerat, extraxissent, nuncius Apostolicus, ut templis privilegia sua facta manerent, institit, ut Perezium templo, unde abreptus erat, restitueretur, sed nihil potuit efficere. In relatione rerum Perezii pag. 31.

8. Prorex Siciliæ, sive Neapolitani regni, quemdam ex primoribus ejus regni, qui Pontificem cognatione attingebat, frustra Pontifice intercedente, morte affecit.

9. Quomodo Hispani Censuram Urbani VIII, in Pozam Jesuitam latam, eluserint, docet pro-

lixæ Alphonſus de Vergas in relatione ſua. Videatur etiam appendix ad eam relationem.

10. Ait Thomas Campanella Hiſpanus monachus Dominicanus diſcurſu ſuo de Monarchia Hiſpanica, cap. 6; *Elaborandum erit, ut habeamus papam Hiſpanum, aut potius è Domo Auſtriaca.*

11. Hiſpani non eam reverentiam & reſpectum quem præ ſe ferunt pontifici Romano præſtare, ſed ejus authoritate ad ſuam utilitatem abuti, non obſcure innuit Ancellus oratione quam habuit ad Proceres Imperii 1597. quam infra ſub finem hujus tractatus ex Thuani lib. 118 deſcriptam leget benevolus lector.

12. Hiſpani, quem non moverunt lapidem in Electione Clementis VIII? ut eo extruſo, magis Hiſpanis addictus eligeretur, & in primis Sanctorius. Sed nihilominus electus fuit Clemens, qui poſtquam Henricum quartum Regem Galliarum anathemate exſolviffet, Hiſpani aperte dixerunt, *Papam pejorem, & magis hereticum eſſe illo, quem abſolviffet: id eſt, Henrico quarto. Perionius*

rionius in epiſtola ad Henricum quartum. Thuanus.

13. Cum Leo electus eſſet Papa, admodum Hiſpani reclamant, præſertim Cardinalis de Avila, qui nominato Leone Pontifice, voce qua poterat intenſiſſima exclamavit: *Proditio, proditio, proteſtor, proteſtor, Eſt inimicus Regis Catholici.* Perionius in epiſtola ad Regem. Hulſius in Leone XI. Quin Papam volebant veneno tollere. & non admodum à vero abludit. nam tantum 25. dies ſuperfuit. & notæ ſunt artes Hiſpanicæ.

14. Pari modo in electione Urbani VIII. Hiſpani ſe gesserunt. Cujus electionem, cum non potuiſſent impedire, libellum famoſum Romæ emiſerunt, quo interrogabant, *Num PAPA ESSET CATHOLICVS?* Ei Paſquillus reſpondit, *Tace tace, eſt Chriſtianiſſimus.* Et in Papæ inſignia ſic luſerunt.

Mella dabunt Gallis, Hiſpanis ſpicula, verum

Spicula ſi figunt, vita cum melle carebunt.

Sed alius contra :

*Urbani Imperium, vis dicam, quale futurum ?**Dum dominantur apes, copia mellis erit.*

CAPUT III.

Hispanorum erga reliquos Catholicos prævaricationes, & excessus.

INstituti mei ratio, quo mihi proposui tantum, quasi per indices eundo, summam prævaricationes Hispanorum indicare, non patitur, ut ad lemma hujus capituli confirmandum, integras historias excessuum & prævaricationum Hispanorum erga ipsos Catholicos recenseam. Satis erit historias obiter, & authores, qui eas prolixius scripserunt, indicasse.

1. Quomodo papam & reliquos Catholicos Caroli quinti Miles traxerit capta Roma anno 1527: 6. Maji, in quo conflictu ultra 5000. ex exercitu Pontificis cæsi sunt, Urbs aliquot diebus direptioni & libidini militum concessa, bona omnia, sacra, profana, ablata, Pontifex ab ipsis obsessus, delusus, in sum,

summasque angustias redactus, usque dum magna vi pecuniæ numerata se ab iis redemit, omnes historiae vocaliter clamant, in primis Paulus Jovius.

2. Cum bellum 1580. in Portugallia flagraret, præter alia, in Catholicos & clerum ipsum crudelissime ab Hispanis designata, etiam Rochi Fanum prope Almedam, quod Jesuiticum collegium, quo multi pretiosiora sua, spe loci, religione, & Jesuitarum respectu, uti ibi ea tuta, transtulerunt, ab Hispanis, pulsus inde Italis, captum, specie amicitiae, quasi ad servandum locum à Ducibus eo missi essent, & partim vi, partim furto sublata, in proximam classem avecta sunt. Thuan. l. 70. Plurimos ex clero, qui Hispano regnum Lusitanicum invadenti non applaudere voluerunt, occisos, & è medio ab Hispanis sublatos, pariter historici, qui bellum id scripserunt, non tacuerunt.

3. Cum anno 1532. Carolus V. ductu Antonii de Leva milites suos Hispanos contra Turcam mitteret, Hispanus miles omnis generis nequitia, avaritia, libidine, erga Catho-

*Bellum Portugallense.**Roma capta.*

tholicos in Austria usus est. Urbes incensæ, direptæ, non aliter, ac si cum aperto hoste res esset, actum.

4. Quis non obstupescat, & cui non comæ stent, voxque faucibus hæreat, & gelidus coeæt formidine sanguis, qui direptionem urbis Antverpianæ anno 1576. à Thuano lib. 62. descriptam legit? quo tempore illud Hispanorum vulgare cœpit esse dictum, quo utebantur ad eos, qui sibi ob eandem, quam cum Hispanis profitebantur religionem, parci petebant: *Si habetis bonam fidem, illa est pro animabus vestris. si habetis multum pecunie & nummorum, illa sunt pro nobis & loculis nostris.*

5. Nota est elegantia latini Sermonis, & formula damnatoria, qua Inquisitor Hispanicus Vargas uti solebat, quando vini & fomni plenus accusatos modo, non vivos, non auditos, omnes pari navi & pari infortunio esse voluit, dicens; *Hæretici franxerunt templa & simulacra, Catholici nihil fecerunt contra, ergo utrique debent paribulari.*

6. Nec multum abludit ab his Dicterium Ducis Albani à Thuano relatum l. 42. *Pluris unius salmonis caput.*

caput esse, quam quinquaginta ranarum. Apud Albanum enim locum habebat illud: Tros Tyriusque fuit, nullo discrimine habendi. sint protestantes, sint Catholici, si hispanizare nesciunt, &c. medio tollantur.

7. Id quod Egmondanus, Hornanus, Moatinus, & alii proceres cum damno suo experti.

8. Expertum quin totum Belgium Catholicans.

9. Testes tot urbes captæ, direptæ, incolisque suis viduatæ.

10. Testes adhuc hodie Urbes illæ, quæ præsidio Hispanico oneratae, tantum non ad ultimas incitas variis exactionibus, pressuris, & oneribus aliis rediguntur.

11. Testis Clerus Lusitaniæ regni, olim; & hodie testis Cataloniae regnum, ut jam Arragoniæ, Siciliæ, & Neapolis, regna non dicam. Testes nonnulli Episcopi Imperii, ex quibus unus ad alium magni nominis virum erupit in hæc verba:

12. *Video & prævideo, quod Hispani nihil magis desiderant, quam ut Nos, & alii Episcopi, vitam quam primum resignemus, & iis nostros Episcopatus, infulas, per testamentum legemus. Sed quid.*

" quid legemus? imo jam vivis nobis eas
 " detrabere, & sibi imponere satagunt.
 " Addiditque, Non satis est ipsis, quod
 " Electoralem invaserint terram, etiam
 " nostras aras conscendere, & juxta D.
 " Mariam, & ejus infantem, se collocare
 " volunt. Non opus est, aiebat, longe
 abeamus; Archiepiscopus Treviren-
 sis, & Abbas S. Maximini, ex-
 perti testari possunt, &c.

13. Philippus II. Hispaniæ rex
 ingratus sua, ius, qui contra ipsum
 steterant in Portugallia, facta, sem-
 per excepit *sacras personas, sic ut cur-
 tis libertatem fecerit eos occidendi,*
 " & severe in eos animadvertendis; Bello
 enim illo (Portugallico) confecto,
 constitit, ad bis mille. ex sacro or-
 dine, in Insulis, & in Lusitania, ferro,
 aut alia peste, ob belli hujus
 causam, periisse. Thuanus lib. 75.
 anno 1582.

14. Philippus II. Caroli filius
 Archiepiscopum Toletanum om-
 nibus bonis privavit, etiam veneno
 tollendum curavit, quia dixerat, &
 constanter quidem, Caroli V. con-
 fessionem ultimam fuisse, *Se in solo*
 " merito Christi confidere. Baudartius
 lib. 16. Apoph. Ubi etiam recense-

Hic jacet intus Carolus quintus.

Ora pro eo bis vel ter, Ave Maria, &
 Pater noster.

15. Anno 1576. in illa furia &
 direptione Antverpiensi, ab Hispani-
 nis excitata, in qua nulli, cujus cujus
 religionis fuerit, parcitum, Hispani
 per fora & plateas discurrebant,
 clamantes, quantum poterant voce
 maxima, *Todo, todo, todo, denieros, &*
 " non palabres, id est, *Totum totum volu-*
 " *mus, nummos, non verba volumus.*
 Bombardis & armis januas & fene-
 stras perfringebant. Clamantes, *fuo-*
 " *ra suora veilliacos.* Unus ex primariis
 curabat pulvinari suo hæc verba
 intexenda: *Castigador dos los Fla-*
 " *mengos.*

16. Mechliniæ omnem sacram
 supellectilem Episcopi Mechlinien-
 sis & Namurcensis diripuerunt; dam-
 num æstimatum fuit aliquot mil-
 lionibus auri. Speculum Hispanicæ
 tyrannidis in Belgio, pag. 41.

17. Oudenardæ ipsi aliquot è
 clero in aquas præcipitarunt. ibid.

18. Suam etiam crudelitatem sa-

ris in ipsos Catholicos testatam fecerunt Hispani, cum Admirandus Arragoniæ Westphaliam, Episcopatum Monasteriensem, Paterbornensem invassisset, nec ipsi etiam Episcopatu Colonienſi pepercisset. Vide Speculum Arragonicum, & speculum Hispanicæ tyrannidis in Belgio. pag. 99, 100, 101, &c.

19. Hispani sua crudelitate plus in India nocuerunt, quam religiosi profuerunt, causa etiam saepe fuerunt quod religiosi ab Indis occisi, & male tractati fuerunt, sicut Bartholomæus de Casa docet in speculo suo Hispanicæ tyrannidis in India. quin, ait idem, non posse Hispanos ferre, quod isti religiosi ibi sint & doceant, quia per hoc Indi ipsis non ita servire possunt, & melius de re ipsa informantur; imo ægre ferunt, aliquem ad Christianam fidem converti. Idem.

20. Insignia gentis Hispanicæ exempla pravaricationum in Catholicos & clerum, allegant proceres regni Cataloniae in querela sua catholica, præsertim cap. 4, 10, 12. Vide infra caput de Cataloniae re-gno relata nostra.

21. Nojo Moncata, qui primus inviolatum antea, ab ipsisque Gothorum temporibus templum Romæ in Vaticano Petro & Paulo Romanæ urbis tutelaribus dicatum profanavit, Hispanus fuit. Jovius in ejus Elogio.

22. Hispani templa ad suam salutem pro asyulis habent, si tamen ita libet, personas alias eo refugientes, nulla religione loci sacri vel privilegiati habita, eos inde vi extrahunt, & abducunt. Exemplum in Perezio infra in regno Arragoniæ habebit lector. Et anno 1640. prorex Neapolitanus quendam Magistram Neapolitanum ex templo extractum, capitali supplicio affecit.

23. Anno 1633. Dux Arschotanus à Serenissima in Hispaniam missus, ut regi miserum statum provinciarum demonstraret, sed non obstante, quod à Serenissima missus cum literis Salvi conductus, quod pontificius, in custodiam datus, nec unquam in Belgium reversus est. Caci antrum antrum est Hispani. Facilius eo itur, quam reditur. Pertinet hoc exemplum etiam ad cap. 2.

CAPUT IV.

Hispanorum Inquisitio.

PAndora hac omnia mala in mundum inuenta, ne ipsi quidem sinceriores & prudentiores Catholici negare sustinent: quantumvis etiam eam Patres Synodi Tridentinæ defensum eant, Hispanique tanquam Palladium aliquod divinum, absque qua si esset, ipsorum religio evestigio corruturæ esset, adoret. De ea sic Thuanus lib. 104.

1. Inquisitio est iudicium in Arragonia ad enervanda patria libertatis jura, à regibus in eos, qui publica munera gesserunt, excogitatum. Inquisitores genus hominum plusquam Scythicum, ad pœnarum artes supra omnes Phalarides ingeniosum, nihil satis acerbum existimavit, quo corporis mollietiem & teneros artus vexaret, nec ætati parcens, nec sexui. Robbertus Abbatius. Inquisitorium hoc terculamentum, ut à se amolirentur Ulyssiponenses, Philippo vicies & quinquies centena aureorum cIo, uti ait Author libri de

de Inquisitione, non ut inquisitio, omnino tolleretur, sed ut in terribili jurisdictione hoc temperamentum servaretur, nemo ut in carcerem conjiceretur, nisi prius edito Accusatoris nomine, & criminis capitibus expressis, quo is, qui postulabatur, his acceptis, ad respondendum, antequam damnaretur, se parere posset: Et in summa, ut reus, antequam ferretur in eum sententia, sicuti in aliis iudiciis fieri solet, audiretur. Verum Inquisitores his cancellis suam terribilem potestatem circumscribi passi non sunt; Nullis quippe limitibus inclusa ad explicandam jurisdictionem liberius evagatur, & hoc in se privilegium habet, ut hominum vilium, ac suspectæ fidei testimoniis, quorum in causis aliis ratio nulla haberetur, fidem faciat: Hac arte Insubribus, & Neapolitano regno labefacta libertas: Arragonum infracta jura: Ulyssiponenses & Lusitani sensim exarmati. Author anonymus, ad ordines Belgicos anno 1605. apud Thuanum lib. 133.

2. Consilium Albani fuit, Belgio in duram Servitutem redacto,

ccc extinctis proceribus, arcem in eo,
 ccc sive *Inquisitionis Hispanicae*, sive Ty-
 ccc rannidis statuere, ex qua ad Ger-
 ccc manorum, Anglorum, & Gallorum,
 ccc perniciem exercitus mitteret, specie
 ccc religionis constituendæ, revera ad
 ccc Monarchiam suam, quam jam pridem
 ccc Hispani meditantur, totius orbis
 ccc Christiani cervicibus imponen-
 ccc dam. Dum hoc illi agunt, nihil
 ccc consilio detestabile, nihil horren-
 ccc dum factum, improbum exitu putant,
 ccc quod non sibi impunè liceat. In-
 ccc dicio sunt *Montinius*, & *Bergen-*
 ccc *sis*, publica fide in Hispaniam,
 ccc *Margarethæ Parmensis* permisso
 ccc profecti, & indigna morte affe-
 ccc cti, tot proceres securi percussi, &
 ccc plus 20000 innocentum hominum
 ccc carnificis manu mactati. Ordines
 ccc in Responsione ad Regem Daniæ
 ccc 1597. Thuanus l. 119.

ccc 3. Perversa & præpostera judi-
 ccc ciorum (*Inquisitionis*) forma, con-
 ccc tra naturalem æquitatem, & o-
 ccc mnem legitimum Ordinem, in Ju-
 ccc risdictione illa explicanda observa-
 ccc tur, tum etiam immanitas tormen-
 ccc torum, quibus plerunque contra ve-
 ccc ritatem, quicquid delegatis judici-
 ccc bus

bus libebat, à miseris & innocentibus
 reis per vim extorquebatur. quos
 fiebat, ut non tam pietatis tuendæ
 causa eam inventam dicerent, cui
 alia via satis ex antiqua Ecclesiæ
 Disciplina prospectum esset, quam
 ut everfis ista ratione omnium for-
 tunis, liberis, capitibus periculum
 crearetur. Thuanus l. 3. Ubi etiam
 recenset, quomodo Inquisitores
 Dominicani à Neapolitanis ejecti,
 qui tumultus propter eam orti ibi.
 anno 1542.

4. Quanto etiam Romæ odio
 Inquisitores Dominicani flagrant
 apud populum, & quam exosa Ro-
 manis *Inquisitio* post Pauli quarti
 mortem fuerit, docet Thuan. l. 23.
 anno 1559.

5. Concessit Carolus V. anno
 1550 Inquisitoribus, ut non ple-
 beios tantum, sed etiam Magistra-
 tus ad se in jus vocare, & interposi-
 to jure jurando cogere possint, ut ad
 interrogata respondeant, comperta-
 que deferant, præmium etiam par-
 tis bonorum, Delatoribus proposi-
 tum. Ita calumniis & vexationibus
 in omnes Belgii subditos, & eos
 simul, qui magno negociandi causa

numero illuc confluebant, fenestra aperta est. Thuanus l. 6. Uti & refertur, quomodo Antverpienses per Mariam Cæsaris Sororem obrinuerint, ut decretum hoc mitigaretur, & odiosum nomen Inquisitionis aboleretur.

NB. 6. Inquisitio Hispanica vix triginta annorum spatio centum quinquaginta millia reformatorem diversis afflictionibus, & mortis generibus crudelissime consumpsit. Balæus de Act. Pon. Ferunt supra portam Inquisitionis in Hispania hæc verba legi, *Occidite, crucifigite, strangulate, excarnificate.*

7. Quod Inquisitio Hispanica ne Regio quidem sanguini parcat, inde multi docere volunt, quod asserunt, Carolum Regis Philippi II. Filium ab Inquisitione in jus vocatum, quod dixerit, *mitius cum Belgis esse agendum*; quæ res ei maxime mortem fertur accelerasse: imò pro certo habetur, quod Inquisitores disputarint, *annon ossa Caroli Quinti effodienda, & comburenda essent, quia visus fuit ante finem vite in sententiam illam, Hominem sola fide per Christum salvum fieri, inclinare.*

8. Qui-

8. Quidam Inquisitor Hispanicus in Belgio *Iacobus Hesselius* solebat plerunque à meridie iudicium sanguinarium exercere, & id vino, somnoque sopitus: & cum sententiam interrogaretur, somnum manu oculis detergens, dicebat, *ad patibulum, ad patibulum*: & sic miseri capti, ad patibulum adducebantur. Speculum tyrannidis Hispanicæ in Belgio pag. 70.

9. Nihilominus iudex sanguinarius *Vargas* dicere ausus fuit; *namiam conniventiam Regis & Ducis Albani Belgium perdidisse.* ibid.

10. Inquisitio Hispanica contra jura & privilegia Regni Arragoniæ *Antonium Perezium*, quia Saragosam confugerat, ex custodia summa iustitiæ vi rapuit, & suo carcere inclusit: ex quo tamen, concursu populi, iterum liberatus est. Vide Relationem Perezii pag. 57. &c.

11. Poza Iesuita varias erroneas opiniones libro suo congeffit, & apud populares suos Hispanos sparsit: Papa librum edendum prohibuit: sed Iesuitæ, sprete Censura Pontificis, vulgarunt Lugduni, & Inquisitionem Hispanicam permoverunt,

verunt, ut Pontificis Censuram nollet ratam habere, nec dum habet. Alphonsus Vargas Toletanus c. 17. Relationis suæ anno 1641.

CAPUT V.

*Hispanorum prævaricationes
in Imperium.*

Imperator Carolus V. etsi naturamittissimus, & fidei datæ tenacissimus, parum tamen abfuit, quin continuis Hispanorum, quos secum habebat, insulurationibus, in transfversum abreptus fuerit: Apparet illud in causa Lutheri, in bello illo Germanico, in causa Friderici Electoris Saxonici, & Philippi Landgravii Hassæ: Quid enim non egerunt, uti Lutherum salvo conductu, & fide publica eximeret, & eorum libidini concederet; Sed generosa vox fuit, qua eos facessere iussit: ^{cc} *dicens, Si nulla fides in mundo esset,* ^{cc} *tamen mecum reperienda erit.*

2. Incentores belli illius, quod contra protestantes gessit, certè nulli alii fuere, quam consilarii ejus Hispani.

3. Et quod non satis bona fide cum

cum Landgravio actum, non tam Cæsari, quam Albano, & Atrebatensi, qui verba illa de captivitate, non ita esse intelligenda, quasi plane non detinendus, sed quod non perpetuò sit detinendus, interpretabantur, imputandum.

4. Et quod Joannes Fredericus in periculum vite sententia damnatoria jam à Cæsare data incidit, eorundem Hispanorum sanguinarius consiliis adscribendum.

5. Iisdem etiam, (nam omnia apud Cæsarem poterant) acceptum ferendum, quod Religio & Regiminis ratio, in multis liberis Imperii Civitatibus mutata fuerit: quod capti illi principes, per quinque annos cum summo opprobrio gentis Germanicæ tanquam in triumpho à Carolo circumducti fuerint. Has & alias enormitates per totum Imperium ab Hispanis, durante Imperio Caroli exercitatas, Lector apud Sleidanum in Commentariis ejus leget.

6. Anno 1597. Franciscus Mendoza nomine Regis Philippi instanter apud Cæsarem egit, ut Vespotionis vice-Comitatus, qui in Ca-

billiorum familia hæreditarius, per successionem legitimam ad Nassovios translatus fuerat, per *Guiljelmi Auranstonensis* proscriptionem ad Imperium devolutus, in Philippum Vicarii titulo transferretur.

7. Ut Governatorem & senatum in Clivensi & Juliacensi ditione constitueret, interrogatus Cæsar, respondit, primum cum Imperii principibus esse deliberandum: De altero facturum se, ut maximè Religioni addictus homo mitteretur in Ducatus illos. Philippum tamen per suos Duces ad omnia intentum esse debere: Cautione tamen addita, ne eorum, ad quos ea successio spectat, animi per suspicionem irritentur. Thuanus l. 9. c. 118.

8. Idem Mendoza cum Nouburgensibus, Francofurtensibus, & aliis egit de templo Catholicis assignando. Idem.

9. Jam olim Hispani Juliacensem & Clivensem Ducatum spe sua devorarunt: id quod postmodum per suos Hispanifatos Consiliarios, post mortem principis ex parte obtinuerunt. Acta principum.

10. Idem

10. Idem Franciscus Mendoza anno 1598. in Juliacensem & Clivensem Ducatum cum 20000. variarum Nationum invasit, & Orsoam & alias urbes cepit, in Westphaliam & vicinia loca excurrit. Alpeñnam, licet Neutralem declaratam occupavit. Eodem modo cum Moersensi comitissa egit. quæ licet querelam apud Albertum instituerit, nihil tamen præter verba retulit. Urbs etiam Clivia & sedes principis tentata. *Wirichium Comitum Bruchensem* in arce sua sedentem, vitam prius salvam pactum, contra fidem datam, perfide occidit & exussit. Capta etiam alia oppida. Budericum, Dinflaca, Holta, Resa, Vesalia satis graviter multata: Swartzenburgicus & Benthemiensis comitatus vastati: nec Altenburgico Comitatu, aut Episcopatu Paderbornensi paritum. Ut jam nihil dicatur de aliis insolentis, & excessibus modum omnem excedentibus, in Imperio usurpatis & designatis, de quibus Thuanus l. 121. Metteranus, & auctor speculi Tyrannidis Hispanicæ in Belgio p. 94, 95, 96, 97, &c.

11. Quo jure, in quem finem, negotio & causâ Aquensi, Julia-censi, Mulhemienſi, ſe Hispani immiſcuerint, imò verius dicen lo, ſe intruſerint, vel cæco appareat: nimirum eo ipſo jure, & eum ipſum in finem, quo Parmenſis, nomine Regis ſui, Moerſenſem comitatum occupavit. Similis Hispanorum ſcopus fuit occupatæ Rhenibergæ, & aliarum Urbium in Imperio.

12. Non melioribus rationibus Palatinatum inferiorem, Ducatum Simmerenſem, Episcopatum Trevirenſem invaſerunt, quam priores in Imperio deſignarunt exceſſus & prævaricationes. Certè quod *Francia* contra expreſſos articulos, & Sereniſſimo Angliæ Regi *Jacobo* factam promiſſionem, Filia ejus Viduæ Sereniſſ. Regis *Bohemia*, non reddunt, in eo, more ſuo agunt. Nempe *juramentis Reges, nunciis pueros fallere, politicum* quid eſſe putant.

13. Anno 1598. captus quidam Civis Groningeniſis. apud eum literæ repertæ ad comitem Ezardum Friſiæ Orientalis, quibus jubebatur

ab

ab Aulico Alberti, ut mature ad Philippi patrocini-um, quod illi offererebatur, confugeret. Thuanus l. 122.

14. Eodem tempore ſententia contra Aquenſes Philippi Oratoris & Mendozæ inſtigatur pronunciata eſt. Ibid.

15. Anno 1583, cum bellum inter Gebhardum Archiepiſcopum Colonienſem, & Collegium ortum eſſet, ſtatim ei negotio Hispani ſe immiſcuerunt, nequicquam Cæſare & principibus Parmenſem momentibus, ut milites ab Imperio reducat. Thuanus lib. 78.

16. Dicit Ancellus Orator Gallicus Oratione ſua ad Principes Germaniæ an. 1597. *habita: In Italia pauca ſunt Ditiones, qua non ſub prætextu Patrocini à S. Imperio avulſæ, ſub crudeli Hispanorum jugo oppreſſæ gemant. Nec melius Germania ſperandum, in qua jam Bercka ad Rhenum, præter jus omne, & æquitatem, præſidio externo tenetur: & Starckenburgenſis Arx in Weſtphalia indies approperatis operibus munitur. Nota in Haſſiam uſque Hispanorum ſuperioribus annis excuſiones, &c.* Thuanus l. 118. Duos præ-

" potentes Cervicibus Germania imminen-
 " tes habent Principes : alterum (Tur-
 " cam) vi aperta grassantem, indefessum,
 " terribilem, superabilem : alterum (Hi-
 " spanum) insidioso & per cognatorum
 " principum Ruinas ad Imperium sibi
 " viam struentem. Cautè videndum, ut
 " trum formidabiliorem existiment, com-
 " paratione Alcorani cum Inquisitione
 " Hispanica facta, & an potius cum O-
 " rientali, quam cum Occidentali Turca
 " sibi rem esse velint. Ancellus Oratio-
 " ne ad principes Germaniæ apud
 " Thuanum. l. 118. Vide eam sub fi-
 " nem hujus libri. Scribit Author Ex-
 " equiarum Pacificationis Pragensis
 " Rotterodami Anno 1639 excusa-
 " rum : quod Legatus Hispanicus Ratis-
 " pone instar perpetui Dictatoris doma-
 " tim tantum Electores vistarit, & eis ad
 " calamum dictarit, quid Regi suo place-
 " ret, pag. 32. Et paucis interjectis ad-
 " dit : Nisi veternum excutiant Electores
 " Spirituales, & Domini Capitulares in
 " summis Ecclesiis, rebus suis quam atten-
 " tissime invigilent, brevi res eo concidet,
 " ut Ecclesiasticis Electoribus, Albani,
 " Farnesii, Leopoldi, capitulisque ipsis,
 " & Collegiatis Ecclesiis, tumidi Leira,
 " Vergosii, & ejus farina alii, quorum
 " in doles

" indoles ex Belgica historia nota est, ob-
 " trudantur : qui Nobilitatem Germani-
 " cam tanti faciunt, quanti Bethlehem
 " Gabor Regulas Prisciani, qui latinitate
 " sua, cum sæpius Confessui risum movis-
 " set, appositè respondit, Quid curare-
 " mus Priscianum Grammaticum, qui non
 " metuimus Imperatorem Romanorum ?
 " Idem ibidem pag. 33.

17. Legatus quidam Hispanicus
 in Comitibus Ratisponensibus jacta-
 re ausus est ; Regem suum ibi tres Im-
 perii Electores sustentasse, atque inter
 greges suos pabulasse. quin imò Regem
 suum, Ferdinandum Regum Regem ho-
 die regere. In Exequiis Pacif. Pra-
 gentis : pag. 66.

18. Anno 1541. Hispani, qui
 auspiciis Caroli V. militabant, Con-
 stantiam partim dolo, partim vi ag-
 gressi, suburbium jam occuparant,
 in quo multa libidinose, crudeliter
 cum designassent, ab Incolis repulsi
 sunt, sed illud discedentes incende-
 runt. Sleidanus lib. 21. Commen-
 tarii sui.

16. Status Imperii Noribergæ
 anno 1640. ante Comitibus Ratisbo-
 nensia congregati, obnixè inter alia
 Cæsarem rogarunt, ut Hispanos tan-
 quam

28° *Hispanor. prævar. in Regnum*
“ *quam alienos ab Imperio, ex consilio &*
“ *conventu Principum Imperii facessere*
“ *juberet, optime intelligentes, eam Gen-*
“ *tem ubique quarere in alieno choro se-*
“ *dem ponere, quo ita melius suis rebus*
“ *possit consulere.*

19. Carolus V. non sine re principibus Germaniæ suspectus fuit, quasi sub prætextu religionis, & constituendi Imperii, ad amplificationem privatam, & Imperium ad Familiam suam jure hereditario transferendam spectaret. Thuanus lib. 107.

20. Thomas Campanella Monachus Dominicanus Hispanus discussu suo de Monarchia Hispanica c. 5. sic de Imperio Hispani regnis addendo disserit: *Pape hoc agendum,*
“ *ut maledictione feriat hereticos tres*
“ *Electores Protestantes, comminando, nisi*
“ *ad Ecclesiam Rom. redeant se illos Electorali dignitate excurturum. Et mox:*
“ *Præstaret, si Rex Hispania curaret se*
“ *in Imperatorem eligi, qui magnis copiis*
“ *in Germ. tenderet eamque subjugaret.*
NB. *Eundem autem foret sub prætextu eundem di in Hungariam.*

CAPUT VI.

Hispanorum prævaricationes in Regnum, & Reges Gallia.

Imperio ut Gallia limitibus, sic & insidiis & laqueis ei à gente Hispanica structis proxima. Nullum enim Regnum cum sit, quod Hispanicæ Monarchiæ magis in remota esse videatur Ligeri hoc regno, nullum magis impetendum sibi que submitendum putant Hispani hoc ipso Regno: sic ut tota horrea insidiarum, molitionum & prævaricationum in illud proferre possent, si aliæ rationes non impedirent; Et plurimæ pauca adduxisse impræsentiarum fat erit. Bella inter Carolum V. & Franciscum gesta, quia illa aperta erant, silebo; Etiam reliquas Martias concertationes: Saltem clancularias & arte tectas molitiones, & specie, si non certæ amicitia, saltem nullius hostilitatis publicæ demonstrandæ, exercitatas.

I. Primum hic se offert *scelus* illud *Henoticorum*, qui Zelotæ dici videntur; in qua actione non una & simplex Hispanorum, sed varia & multiplex

multiplex observanda prevaricatio:
de quo foedere, seu sancta Liga, uti
illi eam dici voluerunt, sic illustris
historicus Augustus Thuanus l. 90.

“ Nullum unquam in universa Gallia por-
“ tentum fuit. Cum perniciofa foedera-
“ torum, qui & Zelota dici gaudebant,
“ factione, alienatis ubique plebis animis,
“ civitates toto regno à rege & legitimo
“ Magistratu defecerunt, & per seditio-
“ nes, maturata morte, externis, atque
“ adeo infestis Gallici nominis hostibus, ad
“ invadendam Franciam, portam pate-
“ fecere, missis in Regnum Hispanis. ad-
“ eo, ut vir doctus non infacetè dixerit,
“ Ostentum quod Neronis principatum sac-
“ tum narratur, cum in agro Marrucii-
“ no Veitii Marcelli universum Olivetum
“ viam publicam transgressum est, & in
“ locum Oliveti e vestigio arva successerunt,
“ magis stupendum prodigium apud
“ Nos (Gallos) fuisse, quippe cum Hi-
“ spania in Galliam migrarit, & Galli in
“ media Parisiorum Civitate superbe in-
“ ambulantem Celtiberiam aspexerint.
Thuan. l. 90.

2. Quod autem Philippus Hi-
spaniæ Rex, cum Guisianis in da-
mnum Regni Galliæ foedus inie-
cit, cum alibi, tum in primis l. 8 l.

Thuani

Thuanus legitur, ubi etiam foederis
conditiones exprimuntur.

3. Anno 1593. Feriæ Dux Re-
gis Philippi Orator effuse *Infantis* *Pro Isa-*
Clara Eugenia Isabelte laudes, in con- *bella*
ventu procerum in Gallia deprædi- *Gallie*
cavit, petens sub finem, ut in Ele- *Regnum*
ctione Regis, licet *Henricus Quartus* *petitur.*
jam Rex esset, *Serenissimæ* *Infantis*
ratio haberetur. Thuanus l. 106.
Cui se Sylvanestensis mascule op-
posuit. Ibidem.

4. Eandem petitionem postmo- *Petitio*
dum apud Ordines renovavit, & in- *pro Isa-*
stantissime urfit Joannes Baptista *bella ab*
Taxis, & Inicus Mendoza: idem *Hispanis*
Thuanus l. 16. Sed refutarunt hos *iteratur.*
quidam scripto certis locis affixo in
quo inter alia hæc erant: Si hoc fa-
cerent Galli, fore ut non solum execran-
do ac impio perduellionis crimine caput
obligarent, prodita hosti patria, ac no-
minatim Hispano: Sed etiam extrema
se dementia infamia traducerent, si
Religionis securitatem Cnti infideli (Hi-
spanis) majorem partem Marana, &
quæ nescire Deum inter vulgaria pecca-
ta aestimat, crederent: & uxores, libe-
ros, ac quicquid Charitatum ac bono-
rum superest, Maurorum alborum libi-

dixi

42 Hispanor. pravar. in Regnum
dini. ac servitiae, quorum mores ipse sub-
jecti populi ferre non possunt, avare &
crudeliter vexandos traderent, & ita
justissimum odium, ultionem, arma vi-
cinorum populorum, ac principum contra
se provocarent, quibus merito Hispano-
rum ambitio suspecta, & summe invisa
est, nihil aliud scilicet quarentium,
quam ut religionis obtentu tyrannicam
Dominationem ubique usurpent, eoque
prætextu simplicibus ad tempus illudant,
improbis impune grassandi licentiam
concedant &c.

5. Hispani animadvertentes, hoc
negotium Infantis sic non posse
procedere, Ernestum, cui Isabella lo-
canda erat, Fœderatis proponunt; Sed
cum & hic obex interveniret, pro-
ponunt uti proceres aliquem ex
principibus Galliarum regem eligant,
Lotharingium notantes, cui postea Isa-
bella nubat.

6. Tandem Guisium nominant,
eique Infantem dandam uxorem
dicunt, & ei in dotem petunt eite-
riorem Britanniam. Alias etiam in-
solentes conditiones Gallis præscri-
bunt, quasi jam in plenam posses-
sionem Galliarum missi essent, & ipsis
negocium esset cum hominibus

NON

Et Reges Gallia. CAP. V I. 43

non amplius sui juris: quod tamen
Meduanus sensit, & cum eo Bas-
sompetra, & propterea eorum im-
portunas propositiones rejecerunt.
Vide Thuanum l. 106. & l. 107.

7. Hispani, specie sociis & con-
fœderatis subveniendi, aliquot ur-
bes occupant. id sentientes Lugdu-
nenses anno 1594, mature rebus
suis consuluerunt, & se cum Hen-
rico I V. reconciliarunt. Thuanus
libro 108.

8. Fontanus & Stephanus Ibar-
ra ministri Regis Hispani, Emanue-
lem Andradam amplissimis promif-
sis subornarunt, ut Regem Franciæ
porrecto fasciculo, ex variis floribus
compacto, latente intus pestiferi
odoris toxico enecaret. Thuanus
libro 109.

9. Hispanorum extremi cona-
tus, ut Pontificem à Regis Henrici
Quarti partibus alienarent, descri-
buntur apud Thuanum l. 107.

10. Philippus II. pridem oc-
cultis machinationibus, postea vi-
aperta in Franciam grassatus, &
aureo hamo animos male affecto-
rum veluti piscatus. Thuan. l. 110.

11. Graviter queritur Henricus
Quartus.

Insidie
vite Re-
gis Gal-
lorum
structæ
ab Hi-
spanis.

Molitiones con-
tra HEN-
RICUM
I V.
Querela
de Hi-
spania no
HENRICI
I V.

Ernesto
regnum
Gallie
petitur.

Lothar-
ringie
Dux ab
Hispanis
Rex Gal-
lis pro-
ponitur.
Guisius
etiam.

Quartus literis suis ad proceres Regni Galliæ, nova Hispanica molitione relecta, anno 1604: *Quod nulla in Hispano mora sit, quin criminibus suis materiam suggerat: quod animum à vitio trans Pyreneos nato avocare nequeat, nec ministros subditos ad facinorosa facta abducere cesset, &c.* quæ Epistola exhibetur à Matthæo in historia Franciæ l. 7.

12. Qua ratione anno 1596. Hispani Massiliam interciperi conati sint, quomodo propterea Merargus punitus, docet Matthæus l. 1. tom. 3. histor. Franc. & Thuanus l. 116.

13. Regis Hispani varias prævaricationes in Regnum deducit Henricus IV. in denunciatione belli Provinciis Philippi anno 1594. apud Thuan. l. 111.

14. Hispani Petrum Audoënum Carthusianum incitant, ut vitæ regis Henrici I V. insidiaretur, sed ei. licet damnato, à Rege venia data. Thuanus sub finem l. 118.

15. Hispani, licet pax utrinque esset facta, tamen cum Bironio anno 1610. consilia de rege evertendo, Fontano Parario miscuit. Thuanus l. 125.

16. Quæ consilia resumpserunt anno 1602. quibus Regi Hispaniæ, & Bironio convenerat, *Regem Henricum in venatione capere, & in Hispaniam mittere.* Thuan. l. 128.

17. Fontanus habebat an. 1600. quo tempore pax Hispano & Gallo erat, 40000 milites, & 40 tormenta parata, quibus Galliam invadere cupiebat, quia *Henricus* tunc occupabatur bello, quod ei cum Sabauda erat. Thuanus l. 128.

18. Quam damnosa consilia Taxis, & Sunica, Philippi Oratores, in Gallia ceperint contra Galliæ regnum, patet, ex confessione Balsaci Eutragii Comitiss, apud Thuanum libro 134.

19. Nec non ex alia, cum aliis proceribus, tempore eodem: uti ex alia cum Merargio Governatore Massiliensi: ubi etiam Oratio *Henrici* recensetur, in qua Sunice Regis Philippi Oratori, Hispanorum Machinationes satis libero & liberali ore exprobrat. Thuanus l. 134.

20. Sancta Crucius Philippi Generalis post victoriam contra Gallos, prope Terceram insulam, paratam, ex procerum Gallorum numero

mero 28, ex nobilitate circiter 50, ex reliquo numero 300, ad mortem damnavit, & ultimo supplicio affecit. Thuan. l. 75.

21. Pari modo Vallemondus Hispanici exercitus in Florida Dux, perfide fidem Ribaldo & Ottiginio datam fregit, & ultra 600 Gallos, post promissam vite veniam truculentissime interfecit, occisis oculi eruti, & hastarum mucronibus præfixi, uti historiam hanc prolixè describit Thuanus l. 41. anno 1568.

22. Hispani licet fœdus & pacem cum Carolo VIII fecissent, tamen eam clanculum, missis literis & nunciis in omnes partes, in primis autem Venetias, eam irritam faciunt, & confestim Gallo bellum faciunt, teste Cominæo lib. 5. belli Neapolitani p. 926.

23. Anno 1614. Franciscus Suarezius Jesuita Hispanicus, scandalosum librum contra Statum Gallici & Anglici Regni emisit, qui etiam sententia Parlamenti publice Parisiis exustus est. Editus autem est liber cum approbatione Joannis Alvari provincialis istius Societatis.

CAPUT VII.

Prævaricationes in Regnum & Reges Angliæ.

Satis hæsimus in continente, trahiamus mare, & videamus, num magis fidum *Angliis* se Hispaniæ Rex præbuerit, quam Gallis & aliis. Nihil minus. Quæ sequuntur, lege, & mecum senties, Lupum ubique esse lupum: æque notatas, quam non notatas, si possit, capere, rapere, diripere & dilacerare oves. Ac ut ab ELISABETHA Regina exordiar, negari non potest, Hispanum nihil reliquum fecisse, quod eam & regno & vita privaret.

Molitiones contra Elisabetham.

1. Nam teste Thuano libro 44. 1569. Maria Scotorum Regina Hispanis & aliis impulsoribus, ad res in Anglia novandas, animum adjecit. eum enim in finem Robertus Rudolphus in Angliam venit, ut fidem Anglorum sollicitaret, & amplissima à Pontifice & Philippo Hispano Rege polliceretur, & eo præcipuo administrato Scotorum Regina utebatur. Thuan. l. 44.

2. Hispanos ministros per Emisarios suos Jesuitas *Nordfolciæ* Ducem anno 1572. induxisse ad periculosa consilia

48 *Hispanor. prœvar. in Regnum*
consilia contra *Elisabetham* suscipienda, extra dubium prudentioribus ejus temporis positum fuit; Quare etiam ipse capitis supplicium subire coactus est. *Historiæ Belgicæ.*

3. Emundum Campianum cum complicitibus nunquam tantum animi sumpsisse adversus *Reginam Elisabetham* res novas movendi, nisi instigati ab *Hispanis* fuissent, & eis, si res successisset, auxilia & subsidia promissa fuissent, nemini rerum politicarum gnaro persuaderi potest. *Ibid.*

4. Classem illam stupendam anno 1588 contra *Angliam* & *Reginam* missam, jam hic recensere superfedeo. res enim omnibus nota.

5. *Fontanus Hispanus* magna vi auri, nempe 50000. aureorum, *Medicum Lopezium* corrupit, ut *Elisabetha, Regina Angliæ*, venenum propinaret, idque ipse *Lopezius* ultro confessus, & cum eo *Emanuel Ludovicus Tinotius, Stephanusque Errera.* *Thuan. l. 109.*

6. *Ibarra* idem scelus in eandem *Reginam* tentavit per *Emundum Eboracensem*, Ejus qui *Zutphanienſe* propugnaculum hosti perfide prædicat

Reges Angliæ. CAP. VII. 49
didit, patrualem, & *Richardum Wilhelmum*, & alium juvenem, aliosque confcios. Promissa percussoribus 40000 aureorum.

7. Anno 1601, *Hispani* ab *Hugone Tirone comite* in *Hyberniam* introducti, sed pessime ibi accepti sunt. *Thuanus l. 125.*

8. Cum anno 1603 quidam *Angli* ob conspirationem contra *Regem* capti, & supplicio affecti essent, *Carolus Ligneus Arembergii comes*, qui *Alberti* nomine in aula erat, non caruit suspitione, quasi cum conjuratis conspirasset. *Thuanus l. 129.*

9. Quam perfidiosa consilia in *Regnum Angliæ* *Hispani* cum *Jesuitis* agitarint, recenset *Thuanus* occasione consilii incendiarii anno 1605, l. 136.

10. *Rex Hispaniæ* non diu post mortem *Mariæ Reginæ Scotiæ*, *Parmensi Belgii Gubernatori* commendarat, suo nomine *Regi Scotiæ* pecunias & exercitum adversus *Reginam Angliæ* promitteret, ut eo facilius matris mortem ulcisci posset. Ea de causa *Parmensis* nobilem *Scotum Robertum de Brusse*

in Scotiam multa cum pecunia ablegavit. Facta etiam erat Regi Scotiae spes matrimonii cum Infante Hispanica, si Religionem Romanam amplecti vellet. Erat in Comitatu nuncii Apostolici, qui hoc proponebat, Wilhelmus Crichthon, qui Lugduni aliquandiu Rector in Collegio Jesuitico fuerat. Is author fuerat Brusseo, ut Joannem Metellanum, magnum Scotiae Cancellarium, qua vi, qua fraude è medio tollendum curaret: Sed quia Brusseus ab hoc facinore abhorrebat, à Crichthone apud Fontanum accusatus, & ab eo in carcerem conjectus, & non nisi post quatuordecim menses libertati restitutus fuit. Hopinianus.

11. Quanta arte *Iacobo, Scotorum* tum Regi, sed post etiam Anglorum, quidam ex emissariis Hispanicis, voluerint persuadere, necessariam ei amicitiam Regis Hispaniae, & foedus, addentes, si Hispanos faventes habeat, plurimum hoc ei profuturum, docetur à Thuano libro 83.

12. Hispanorum periculosa molitio in exitium & perniciem Regni

& *Reges Anglia. CAP. VII. 51*
gni & Reginae Angliae anno 1596. per Jesuitas & emissarios, descripta est in querela Anglicana ad Clementem Octavum Pontificem, apud Thuanum, & alios.

13. Anno 1601, Rex Hispaniae instigatione Garneti Roberti Jesuitae, res in Anglia studuit turbare, sed conatus ille manifestus factus, in fumos abiit. Metteranus l. 27.

14. Regem Hispaniae omnes suos conatus eò dirigere, uti parariis Jesuitis, res & religionem in Anglia turbare & novare possit, tot iteratae molitiones, sed pleræque irritae, testantur, imprimis Diploma 1602. in Anglia contra Jesuitas conditum, in quo inter alia etiam hoc nomen habent, quod sint Regis Hispaniae Buccinatores.

15. Quibus artibus in Hispania conjugium inter praesentem REGEM CAROLUM & Regis Hispaniae filiam tractatum, protelatum, & tandem plane elusum, notum est iis qui negotio illi interfuerunt. Sic uti ubique Hispani, Hispani sint.

CAPUT VIII.

Hispanorum in Regnum & Regem Portugallia pravaricationes.

CUM *Sebastianus Rex Portugallia* Anno 1578, expeditionem in Africam, sibi, & Regno suo fatalem, suscipere vellet, Philippus Hispaniarum Rex, quidem ab initio eam improbare & dissuadere visus est, sed observatum à sagacioribus, non sincera fide Philippum in eo negotio versatum. Multa promississe, sed pauca præstitisse, imò modo promissa mox planè negare. Thuanus l. 65.

2. Philippus Rex Hispaniæ per emissarios suos Jesuitas, *Henricum Sebastiani successorem*, sed ob senium jam de Ioanne BRACANTIA Ducce sibi surrogando cogitantem, tam minis, quam aliis persuasionibus de proposito suo, quamvis tota Lusitanica Nobilitas *Bracantia* Duci faueret, dimovet, absterretque; etiam literis ad plebem Ulyssiponensem datis, eum sibi devincire conatur; quod tandem in Nepote an. 1640 assecutus est. Thuanus l. 65. sub finem.

3. Nulli

3. Nulli etiam acrius Electioni liberæ, deficiente prole mascula, & incerto succedentium jure in Regno Portugallia, restiterunt, quam Philippus, & ejus adherentes. Thuanus l. 69.

4. Philippus per Ferdinandam Castellum, *Henricum Regem Portugallia* à conjugio deterret, quo nimirum eo cœlibe moriente, eò faciliorem sibi aditum ad Regnum Portugallia pararet. Thuanus libro 69.

5. Ait Thuanus, Philippum statuisse jus suum, quod sibi in Regnum Portugallia esset, armis persequi, plus momenti in potentia sua, quam in jure suo aut IC. sententiis ponens.

6. Multa satis liberaliter *Henrico*, & Portugallensibus, Philippus per Oratorem suum *Offunæ* Ducem promittit, si regem eum constituent: quæ tamen postea vix dimidia parte servata. Vide Thuanum l. 69.

7. Lite adhuc pendente, & *Henrico* vivente, Philippus arma contra Regnum Portugallia parat. quo animadverso *Henricus* capit vacillare, persuasus à Leone *Enrico* Jesuita, cœlum

54 *Hisp. pravar. in Regn. & Regem*
se mereri, si Philippum successorem sibi
designaret. Thuanus l. 69.

8. Re jam ad arma deducta Philippus negotium Regni Portugalensis Theologis suis Complutensibus, Jesuitis patribus, & Franciscanis, per orium discutendum permittit. Egregium procedendi, & causam suam probandi, modum! Ii igitur, Pontificis autoritate exclusa, quia res meri soli esset, &c. pro Philippo pronunciant. Thuanus l. 69.

9. Et si Pontifex quidem, per Segam Oratorem suum primo, & postmodum per Alexandrum Riarium, apud Philippum Regem Hispaniæ egerat, ut dum res jure componeretur, ab armis cessaretur, nihil tamen efficere potuit. Vide Thuanum lib. 70. anno 1580. Sed variis rationibus, dilationibus, & excusationibus colloquium distulit.

10. Cascaium ab Alba vi captum: & licet, antequam id fieret, obfessi album vexillum tollerent, & colloquium peterent; Hispani tamen spe prædæ, eam Urbem vi inaserunt, & Didacus Meneses in eo repertus, & cum Enrice Pereira arcis.

arcis præfecto, & aliquot aliis, supremo supplicio affectus est. Thuanus l. 70.

11. Anno 1581, Philippus Hispaniæ Rex Inauguratione sua, præteritorum gratiam Portugallensibus proceribus faciebat, sed expectationi minimè eventus respondit: Cum non solum Antonius prior, Franciscus Portugallus Vimiosus Comes, & Joannes Gardæ Episcopus Vimiosus frater, cum quinquaginta aliis, factionis contrariæ principibus, sed etiam cuncti Monasticam vitam professi, ab ea excluderentur. Thuan. l. 73.

12. Petita Portugallensium, quæ pene nullius momenti erant, promptè iis Philippus annuit, sed quæ alicujus momenti, ea aut omnino negavit, aut ambiguis responsis ad marginem positus elusit. Thua. l. 73. Pari modo etiam Nobilitatis petita negavit.

13. Quomodo Philippus Lusitanorum, qui ei fidam operam in acquirendo eo Regno præstiterant, flagitationes eluserit, docet Thuanus lib. 75, dicendo; Aut de jure ad Philippum Regnum Lusitaniæ.

" pertinere ; & sic ratione justitiæ sibi
 " ipsos ad acquirendum illud obliga-
 " tos fuisse : aut non ; & sic eos pro-
 " ditorie cum patria egisse sua : quam-
 " cunque rationem eligant, nihil ipsis
 " Philippum debere : Satis ipsis esse
 " debere, quod vitæ incolumitatem
 " ipsis dederit.

14. Quam inexorabilis & seve-
 rus etiam Philippus in Personas sac-
 ras, quæ ei in acquirendo Regno
 Portugalliæ adversatæ fuerunt, ex-
 titerit, ex literis vide, supra c. 2. ad
 bis mille enim eo bello perierunt.
 Thuan. l. 72.

15. Præfecit Philippus, statim
 sub auspiciâ prima Regni in Portu-
 gallia, Hispanos, Lusitanis planè
 amotis. Inde Thuanus lib. 78. an-
 no 1583, ait : Urebat & hoc Lusita-
 nos, quod Regni ærario non in-
 digena, sed Franciscus Villæfanga
 Castellanenſis præfectus fuerit.

16. Michael de Vasconcellis,
 Regis Hispaniæ Secretarius in con-
 silio Regio Ulyssiponæ, tantæ su-
 perbiæ & elationis animi fuit, ut
 non dubitavit, viris primariis nego-
 " tiorum causa eum interpellantibus,
 " alapas ingerere, viros primariæ No-
 bilitatis

bilitatis ad tiremes damnare, &
 a mandare, aliasque insolentias ex-
 ercere. Ex relationibus Portugall-
 lensibus, anno 1640.

17. Ait Cominæus lib. 5. Belli
 Neapolitani non multo à fine ; Hi-
 spani omnes natura valde oderunt
Lusitanos, & contemnunt etiam.

CAPUT IX.

*Hispanorum prævaricationes
in Belgium.*

TEMPUS quidem & expectatio
 avidi Lectoris requireret, ut
 cûrsus ex transmarinis Regnis ad
 nostrum BELGIUM refererem, &
 quæ in eo, ante & post bellum hoc,
 quod jam ab anno 1566, non mi-
 nori varietate, quam certantium
 partium ardore & fervore cœptum,
 continuatumque in hoc usque tem-
 pus est, ab Hispanis crudeliter, ty-
 rannice, avaro, perfide, dolose, ir-
 religiose, libidinose, violenter, &
 inhumaniter commissa & designata
 sunt, recenserem. Sed quia eorum
 tanta nubes & moles, ut cœlium
 citius manu comprehendere possim,
 quam ea dicendo enarrare, vel scri-
 bendo recensere: alioquin etiã Au-
 thores.

thores plurimi utriusque religionis extent, qui non minori cura, quam fide ea collegerunt, & secundum annorum seriem historiis suis in e-ruerunt: supersedebo calamum his notandis delassare. In manu ferè omnium est historia Emanuels Metterani, una cum continuatione Wilhelmi Baudartii, lingua Belgica scripta: prostant etiam P. Boorn de eodem bello relationes: typis pariter editæ sunt historiæ Eberhardi Raid. Ut fileam de Illustri historico *Iacobo Augusto Thuano* Gallici Regni Livio, à quo summa fide & integritate, summa etiam elegantia, initium, successus Belli Belgici chartæ commissi; apud quem etiam hinc inde legere est, quæ insidiæ structæ proceribus, & inprimis *Arausionensibus*, patri, & filio, quot Urbes vi captæ, & misere direptæ; & incolæ plus quam barbarica crudelitate tractati; quot rebelliones ab Hispano milite excitatæ, & quam misere Subditi & Cives, præfertim Antverpienses & Mechlinienses, tractati, & bonis suis spoliati: quot millia à Carnifice tantum confecta, non numeratis iis, qui

qui in præliis occubuerunt. Quibus etiam addi potest Martyrologium *Martyrologium* Corvini, & Apologia principis Arausionensis, nec non Ancelli Oratio ad principes Germaniæ, ut alia *Ancelli oratio.* scripta Apologetica à proceribus Belgicis emissa: Item Speculum *Speculum* Hispanicæ Tyrannidis in Germania inferiori, in quo libro Lector talia *Span. Tyrannidis* leget, ut is obstupeat, stentque comæ, & vox faucibus hæreat: præfertim pag. 35, 36, 37. Bruxellæ, Montibus in Hannonia ad Mosam, Ryffelæ, Dornicæ, Roterodami, Mechliniæ, Zutphanicæ, Nardæ, Harlemi, Antverpiæ, quæ direptiones omnes alias excedit, siquidem plures quam 8000 cives & milites ibi occisi, extorserunt & eripuerunt etiam Civibus ultra quadraginta tonnas auri, exceptis cimeliis & aliis rebus pretiosis, &c. Ob has causas & alias, nec manus ex scriptione, nec oculos Lectoris lectione earum rerum defatigabo. Sed saltum transmarinum faciens in Catalonia me conferam.

Non omittendus ex hoc Catalogo liber ille facerrimus Thomæ Campanellæ Hispani Monachi, quæ

triginta & plures rationes Regi Hispaniæ monstrat subjugandi Belgii. Quarum hæ præcipuæ. 1. ut semina discordiæ inter Belgas ferantur. 2. uti finibus suis eos eliciat. Quibus corollarii loco addit, ut rex ad artes Jasonis confugiat, & Medeam aliquam conciliet, id est, conjugia promiscua.

CAPUT X.

*Hispanorum in Regnum sive Principatum Cataloniæ prævaricationes.
& excessus.*

Vulgarunt Status & Proceres, inprimis Magistratus Barcello-nensis anno 1640, querelam CATHOLICAM ad Regem Philip-pum, qua primum demonstrant fidelitatem, constantiam in obsequio, liberalitatem, animi devotionem, subjectionem, & alia merita erga Reges Hispaniæ, sic ut merito mitius & melius ab Hispanis, sive ut vocant, Castellanis, tractari meruissent, & debuissent: Nam uti capite 7. scribunt, bello anno 1640 inter Regem Galliæ in comitatu Russoliensi gesto, septem menses sustentarunt 20000 milia militum,

militum: infinitam summam pecuniæ diversis temporibus ad usus necessarios, extra ordinem collegerunt & obtulerunt: sic ut vix ulla provincia melius de rege merita sit. Sed quæ gratia iis ab Hispanis relata? ea, sicut in præfatione vel Epistola ad Regem queruntur, quod pessime à Regio milite tractati fuerint, & ut capite quarto scribunt, magnam vim pecuniæ miles Hispanicus ruricolis extorserit: quod Sacrilegia varia, in Monasteria, templa, & alia loca sacra commiserit, templa ornamentis spoliata exusserit, baptisteria confregerit, hostias sacras & consecratas igne absumpserit, imagines Divæ Mariæ & Salvatoris violavit. Capite septimo asserunt, gratiam quam ipsi meruerant in Castellanos translata, quod apud Regem traducti ab Hispanis, quasi ex castris aufugerint: postmodum Hispanos invidiæ & mendacii arguunt, seque Regi propter objecta crimina purgant. Dicunt, Hispanos aliorum merita & gloriam, suam facere gloriam, & omnibus modis laudes aliorum extenuare, obliterare, & oblivione sepelire: varias

« varias artes Hispanorum recensent,
 « addentes, jam ab anno 1620 Hi-
 « spanos nihil aliud in Catalonia e-
 « gisse, quam uti Catalonios variis
 « modis angerent, torquerent, suppri-
 « merent, privilegia & immunitates
 « antiquas infringere, planeque eas
 « iis eriperent, apud regem traduce-
 « rent, deferrent, lites & dissidia in-
 « ter Regem & status Regni fere-
 « rent, & animum Regis plane à sta-
 « tibus Regni averterent, sumptus non
 « necessarios Regi & Regno face-
 « rent, Regionem exactationibus, ex-
 « peditionibus exhaurirent, & ad re-
 « stitum redigerent. Addunt & hoc, se
 « ab Hispanis sociis auxiliaribus vel
 « quasi, pejus & crudelius tractatos,
 « quam ab apertis & professis hosti-
 « bus olim Mauris. Comitem Fontis
 « clari Societati Mercatorum ma-
 « gnam summam pecuniæ expressisse,
 « uxores & filias violasse, maritos &
 « alios occidisse, bona & facultates
 « rapuisse, pagos incendiisse, uti etiam
 « ibidem aliquam multos nominibus
 « suis exprimunt. Leonhardum Ma-
 « lam Capitaneum Regium portas
 « Villæ Francæ vi occupasse, civibus
 « pro exitu & introitu pecuniam ex-
 « tortuisse.

« tortuisse, adulteria, violationes, ra-
 « ptus, cædes, rapinas, ædium effra-
 « ctiones, incendia, Hispanis ludum
 « & jocum fuisse. Baronem Lisagam
 « bona possessoribus vi rapuisse, ea
 « hastæ subjecisse, domos incendiisse,
 « infinita alia tyrannica facta in Ca-
 « talonios designasse. Et quanquam
 « de his Excessibus querelæ apud of-
 « ficiarios & ministros Regios insti-
 « tuerint, nihil aliud tamen iis se effe-
 « cisse, quam quod ludibrium ab ipsis
 « retulerint, & militem ad quævis au-
 « denda adhuc magis irritarint. Que-
 « runtur etiam, Officiarios regios o-
 « mni studio bella quærere, & exci-
 « tata ea protrahere, bella ex bellis
 « ferere, ut ita plus temporis habeant
 « divexandi provinciales, & se suos
 « que ditandi & locupletandi: *præse-*
 « *rentes, divites esse milites in Castris,*
 « *quam pauperes & contemptibiles domi*
 « *in pace. c. 8.* Queruntur sæpe, uni,
 « eique non diviti rustico, duodecim
 « & plures milites fuisse sustentandos,
 « & alendos, à quibus ad ossa & me-
 « dullas exesi. Et cum non amplius
 « superesset, quod dare possent, barba
 « ab iis tractos, per pavimenta raptos,
 « gladiis, baculis percussos, & elum-
 « bes.

bes factos; fannis in super amaru-
 lentissimis exceptos, dicendo, *i, &*
vende uxorem & liberos, & da nobis
quod edamus & bibamus: Antonii de
 Fulvia viri primariæ Nobilitatis, &
 ab omnibus propter vitæ integritatem
 amati, arcem obsessam, portas
 exustas, bona à rusticis eo tanquam
 in tutum locum convecta, direpta,
 ipsum in templo manu sacram effi-
 gium habentem, una cum aliis
 crudelissime interfectum, & nudum
 ita in terra relictum, &c.

Capite Decimo memorant, quomodo
 in pago quodam Gava, occidendo,
 vitando uxores in præsentia
 maritorum, homines de brachiis
suspendendo, ut pecuniam iis extorquerent,
 Sacrificulum in templo
 male verberando, (dicentes: *Esti*

ipse Apostolus Paulus esset, & haberet
Sacramentum Altaris in manibus, non
melius cum eo actum iri) Hispani egerint:
 & alio in loco, omnibus templis
 ornamenta abstulerint, filias vi
 rapuerint, & parentes ad auxilium
 currentes occiderint, & hæc omnia
 impune. Imò ajunt, officiales &
 ministros Hispanicos severe prohibuisse,
 ne Advocati causam Catalaunorum

launorum agerent, vel patrocinium
 eorum susciperent. Libelli supplices
 ridebantur: Sub pœna vitæ incolis
 de injuriis illatis conqueri vetitum:
 Sic, uti Hispani socios & amicos
 sæpe crudelius & atrocius tractent,
 quam manifesti hostes.

In Catalonia nihil aliud auditur,
 nihil aliud videtur, quam quomodo
 uxores plorent occisos maritos, Ma-
 riti raptas & violatas uxores, & con-
 jugalis tori violationem. Senes con-
 queruntur de vi filias facta. Filia
 vim passæ ereptam pudicitiam eju-
 lantes: Orphani mortes violentas
 parentum lacrimantes, cives &
 rusticolæ opem cœli & terræ in his
 angustiis invocantes: templa direpta,
 exusta, sine pastoribus, & pastores
 sine templis, Regnum & Provincia
 tota desolata, atrata, & in extremo
 agone constituta.

Recensent capite Duodecimo, quomodo
 Perpiniæ ab Hispanis divexata, oppugnata,
 globi vel boli igniti numero 52 in eam
 jacti, & 564 ædes incendio absumptæ,
 ædes 1185 direptæ. Nec templis
 parcitum, Collegium Carmelitarum
 & alia sacra loca ab Hispano

*Perpini-
 anum ab
 Hispanis
 vexatum.*

" spano milite direpta: in uno templo
 " ultra 8000 Ducati ablati: ne hilum
 " intercessione Episcopi & religiosorum
 " proficiente. Cives Perpiniani
 " exarmati: nemini urbe pedem ef-
 " ferre permiffum, in carceres Cives
 " compacti. Querele de his instituta,
 " à ministris Hispanicis non accepta,
 " sed vel plane rejecta, vel in alia
 " tempora dilata: Quod multi ex pri-
 " mariis etiam Civibus sine causa ca-
 " pti, in carceribus aliquot mensibus
 " retenti, antequam causam incarcerationis
 " scire potuerint: quod nulla
 " justitia administrata, Episcopo &
 " Clero Barcellonensi reditus erepti,
 " omnis jurisdictio, etiam Spiritualis,
 " ad Hispanos translata, &c.
 " Conqueruntur etiam de Ingrati-
 " tudine Regis Hispani, sic ut con-
 " cludant, nolentes volentes Cives
 " & rusticos arma sumpfisse, &c.
 " Sed sisto, & Lectorem ad ipsorum
 " querelam Catholicam remitto; ex
 " qua hæc excerpere volui.

CAPUT

CAPUT XI.

*Hispanorum pravaricationes in
 Arragoniam.*

Quid alibi scripsi, Hispanos
 data opera aliis Regnis & Pro-
 vincias antiquas libertates & immu-
 nitates imminuere, quo sic incolis
 ansam ad rebellionem præbeant, &
 ipsi honestam occasionem habere
 possint eos castigandi, ut ipsi vo-
 cant, sed, ut alii, invadendi, de-
 primendi, bonis & vita exuendi, &
 omnia pro sua libidine agendi; Id
 testatum facit nobis processus &
 Actio *Antonii Perezii*, cujus actio-
 nis summam breviter recensebo.

Constituerat propter suspiciones
 quasdam Philippus Secundus *Escove-
 vedum* Secretarium fratris sui Jo-
 annis de Austria è medio tollere, id-
 que clancularia arte, ne fratrem of-
 fenderet, cui ille Escovedus sum-
 mopere charus erat. id quod per
 Antonium Perezium, suum Secre-
 tarium, & illius æmulum, effecit.
 Consanguinei & amici Escovedi
 eadem hanc per Sicarios ab Anto-
 nio Perezio immiffos patratam in
 Perezio vindicari petunt à Rege.
 Rex

Rex, qui Perezium ad eam incitavit, etiam manu data & literis, ei protectionem promiserat, lupum tenens auribus, post mille tergiversationes, & acres instantias Escovedorum, Perezium in custodiam dat, ut illis satisfaceret, & huic hac ratione de vita caveret, cui Escovedi amici insidiabantur. Post diurnam captivitatem, in qua Antonius aliquoties liber pronunciatus, mox iterum in custodiam datus, tandem etiam tormentis subjectus, literæ per fraudem Confessionarii, quibus Rex ei de facto eo caverat, maxima ex parte uxori Perezii extortæ, & ipsa uxor Perezii cum liberis capta, & bona ejus omnia sub hasta vendita, sic uti Perezio nihil nisi vita superesset, de qua tamen etiam extremè periclitabatur. Fuga elapsus in Arragoniam venit Sarragosam. Ibi persequentibus eum Regiis, ex Monasteriis extractus, & carceri mancipatus: sed inde liberatus, rursus captus, & Gubernatori Regio traditus. Sarragosæ hoc minime ferentes, tanquam rem contra ipsorum privilegia impingentem,

tem, eum vi, concursu populi facto, Inquisitioni isti eripiunt, & in tumultu aliquot ex Regiis cædunt. Interim Perezius elabitur, sed prius publica sententia justitiæ, uti ibi vocant, absolutus. Postquam tres annos in ista ærumna, modo captus, modo liber, modo damnatus, modo absolutus fuisset, Rex, incitantibus Hispanis, uti istam injuriam sibi factam à *Sarragonensibus* vindicaret, exercitum, Duce *Antonio de Vargas*, in *Arragoniam* mittit: Cui se Status Vigore privilegiorum opponunt. Sed literas suas Rex benevolè scribit, ad eos, quos post maximè ad pœnam rapuit, ex simulatione *Vargæ*; quem *Sarragosenses* admittunt. Nam simulac *Vargas* admissus fuit, statim eos ante alios omnes, quibus Rex tam benevolè scripserat; post alios, capit Advocatos, procuratores, Deputatos Regni, Religiosos, Locumtenentes; restituens eos, qui antea à Deputatis, tanquam proditores patriæ, & legum eversores, officiis dejecti erant. In fiscum redigit bona plurimorum. Capitur etiam summus Judex Regni *Joannes de Nuzza* dictus *Arragoniæ*, quem vigesima

vigesima à captivitate hora, nulla admiffa excufatione & defenfione, gladio percuffit, & bona ejus fifco addixit. Privilegia Civibus eripiuntur: Sic uti cædes illa in Escovedo perpetrata, Perezio summopere damnosa, Regno Arragonico exitiofa, Regi probrofa, Hispanis dedecorofa, & toti mundo scandalofa extiterit. Ex relatione Hiftoriæ de Perezio.

Gubernator Regis Catholicici in Arragonia aliquando ad fe Advocatum Micerum Sarcem vocavit. qui putans effe Gubernatori fuo confilio opus, ftatim venit. fed fimul ac venit, fimul ac etiam eum Gubernator nullo proceffu jurispremiſſo ftangulavit. Ex eadem relatione.

Perezioſius neceffe habuit, in vinculis conftitutus, apud Regios miniſtros in Arragonia ex elemofynis vivere, quia omnia ejus bona, etiam indufiola infantum, Regii diſtraherant. *ibidem.*

Injurioſiſſimè Hispani etiam religioſos, quod ex miferatione quadam patrociniũ vel deprecationem pro Perezio ſuſceperant, traſtarunt,

Neapolitanum. CAP. XII. 71
 ſtarunt, capiendo & ſpoliando, & in carceres nudos detrudendo eos. Sicuti ex animi mœrore quidam etiam canonicus mortuus. *ibid.*

In qua Relatione plura contra Regnum & privilegia ejus, hæc Hispanorum attentata legenda.

CAPUT XII.

Circa Regnum Neapolitanum pravaricationes.

IN deſcriptione Regni Neapolitani, quæ eſt in theſauro Politico, apoteleſimate 62, author hæc habet:

1. Quod Hispani corpus hoc (Regni Neapolitani) monſtruofe extenuarint, & tamen cum ejus modi ſuſpicionem poſſideant, ut non contenti omnem Spiritum ejus retudiſſe, omniaque membra infregiſſe, nihil adhuc intentatum relinquant, ne recolligat vires, unde poſtea à medicamentis abhorreat, & medicum ipſum magno incommodo atque exiſtimationis jactura extrudat.

2. Ferdinandus Hispaniæ Rex poſt mortem Joannæ Reginæ, licet illa teſtamento Regnum illicò in Renatum

Renatum Ludovici Andegavensis fratrem transfulerit, præterdens Regnum ad Ecclesiam recidisse, vi Neapolin cepit, ac liberum dominatum suscepit, &c.

3. Hispani semper agunt, ut Pontifices semper in causa Regni Neapolitani benevolos habeant, & ut omnes in Regno isto potentia alterius famam obtinentes, deprimant atque extenuent.

4. Indigenis proceribus Neapolitanis Hispani munera nonnulla, præsertim aulica concedunt interdum, publicam verò administrationem nemini, aut perraro, aut valde limitatam.

5. Dum Nationi Hispanicæ rerum omnium (in Regno Neapolitano) Regimen Rex Hispanicæ commendavit, neque cuiquam permissum est de ministris conqueri. Hispanorum insolentia atque licentia in tantum excrevit, ut abutentes Regio proposito in deprimendis atque superbiam intolerandam non minus, quam pessimi exempli, tyrannice expleverint.

6. Quod proregum, officiales & Governatores omnium provinciarum

rum divitias consecuti sunt. Ibidem.

7. Quanto severiorem se Officialis in Regno Neapolitano profectur, præsertim adversus Nobiles, tanto charior, & in majori est existimatione apud Hispanos, à quibus in aula promovetur, & ad gradus, titulosque editiores exaltatur.

8. Queritur allegatus Author adhuc de aliis oneribus, Regno illi impositis, & quotidie imponi solitis, de donativo extraordinario, de granis, quæ singuli ignes, sive familiæ solvere tenentur, pro militum stationibus, pro Salariis, quæ comitatus Proregis solvenda, de granis septem ad custodiam turrium, de granis quinque pro Campestribus lictoribus, de granis novem pro viarum refectionibus, de onere pro quinque peditibus in centenos ignes, pro pensionibus annuis, de novo tributo, serico laborato, & non laborato imposito, de *vestigali in lusoriis chartis, quod quotannis viginti millibus locatur*, posito: Et quæ hujus generis sunt aliæ Emunditiones.

9. Queritur quod prorex Hispanicæ Regis aliquando jusserit, ut

74 *Hispan. prævar. contra Italiam*
Neapolitani ex radicibus quibusdam, qui panis porcinius vocatur, panem conficerent, & comederent: quod edictum tamen mox suspensum fuerit, addito prætextu, id mandatum fuisse experiendi gratia, num tempore necessitatis id suffecturum fuisset.

10. Queritur quod Prorex, invito Ordine equestri, quandam Cattinarium hominem divitem, sed alias non magni momenti, voluerit inferere Nobilium Ordini.

11. Queritur quod filiam principis vi ex Monasterio abduxerit, sub prætextu, quod mentem illius circa matrimonium explorare vellet, sed revera, quod eam uxorem filio suo destinaret.

12. Queritur, quod quando Ordines Regni, Donativum Regni, Regi per suos homines mittere voluerint, Prorex per suos homines miserit, atque uti sibi illud traderent, vi coegerit.

13. Queritur quod uxori suæ brevi tempore septem millia aureorum in redditibus quæserit, totidemque filio Bernhardino ex sacris redditibus &c. Est autem illa Dissertatio

ejus Respub. CAP. XIII. 75
Sertatio scripta an. 1579. Calendis Aprilis, apparetque in Thesaurō politico Casp. Ensi, parte 3, Apophthegmate 62.

CAPUT XIII.

Hispanorum prævaricationes contra Italiam & ejus Respublicas.

Longum nimis futurum foret, si per seriem historiarum eundo omnes Hispanorum prævaricationes in Italiam, ejusque principes & Respublicas singulas commissas excerpere, & huic narrationi inferere vellem; præsertim cum jam nonnullæ de Pontifice *a* allegatæ, & *a* *Supra* *cap. 2.* aliæ infra capite de prævaricationibus *b* in diversa Regna & Respublicas allegatæ. Et cum tam varii principatus, & variæ Respublicæ, nulla autem fere sit, quæ non, quod de Hispanica conqueri posset dominatione, & ambitione, consultum visum est aliquas saltem allegare, prætermittis reliquis. Quod omnes in aciem producere, laboris prope esset infiniti.

1. Quæ in Papam & ejus ditiones ambitionis suæ monumenta ediderit,

In Sereniss. Rēpub. Venetam.

rit, supra dictum. Quo in Illustrissimam Rempubicam Venetam animo sint, optimè Reipublicæ illi notum, sed dissimulando ea tegit. Non tamen oblita, quam callide se gesserint in Confœderatione, vel bello contra Turcam, in controversia inter Paulum V. & Serenissimam Rempubicam. Nec Genuensibus

In Genuensibus.

excidisse puto, quæ ejus gentis molitiones fuerint, tempore Doriæ, & post: quomodo Mediolanensem Ducatum à Regno avulsum juris sui fecerint, Sleidanns non tacet.

In Mediolanensem Ducatum.

In Pedemont. & Sabaudiam.

In Regione Pedemontana & Sabaudia, reliquisque ditionibus plurima ejus gentis prævaricationum monumenta erecta sunt, & quotidie adhuc eriguntur. Quæ Florentini Senenses passi sint ab Hispanis, docent illi, quæ res hujus & superioris seculi chartæ tradiderunt.

In Florent. & Senens.

In Ducatum Mantuanum, &c.

In Regnum Siciliae & Neapolitan.

Ducatum Mantuanum, Montferatensem, Ferrariensem, Apuliam, Calabriam, jam lubens prætereo; Nec Siciliae & Neapolis Regnum attingo, quia lippis & tonsoribus notum, quibus artibus illud acquisiverint, & quam indigne proceres & Subditos tractent ministri Hispanici,

spanici, sic ut testantibus historiis & relationibus, levissima de causa, ob verbum interdum non satis considerate prolatum periclitentur de bonis & vita. Dudum jam Italiam totam, & cur non? pulchra enim Helena est, ipse sua vultures illi devorarunt, sed spes hæctenus laros illos hiantes lusst.

2. Quomodo Hispaniæ Rex Carolus VIII. Regem Galliæ, ad bellum Italiæ faciendum invitavit, docet Cominæus l. 5. belli Neapolitani sub finem fere.

3. Anno 1617, durante bello inter Ferdinandum Austriacum, & Serenissimam Rempubicam Venetam, Prorex Neapolitanus Turcam ad bellum contra Venetos invitavit & animavit, sed Turcæ in Siciliam impressionem fecerunt, & magnam prædam abstulerunt. Baudartius lib. 38. Uti etiam Epistola ipsa.

In Venetos.

4. Eodem etiam libro scribitur, quomodo Legatus Sabaudi apud principes Germaniæ Hailbrunnæ congregatos conquestus sit de violatione pactorum.

In Sabaudos.

5. Contra Italiam & ejus Rēpubl.

publ. 1618, in principio Maji, paterfacta est periculosa proditio & machinatio Hispanorum, qua constituerant per Emissarios suos Venetiam in diversis locis incendere, Senatores occidere: sed re detecta, multi ex conjuratis suspensi, multi suffocati, multi aliis modis è medio sublati. Baudartius l. 38.

6. Eodem tempore Hispani CREMONAM voluerunt interciperi, sed res eundem habuit exitum, quem proditio Veneta. Ibidem.

CAPUT XIV.

Hispanorum in alia Regna pravaricationes.

Suecia. **S**UECIE Rex sentiscens, quorsum Regis Catholici tenderent consilia, quanquam nihil ab Aurasoniensi sperare posset, tamen spretis ingentibus Philippi promissis, ei immanium suorum navigiorum, quibus abundat, usum & commoditatem denegavit. Ob id semel atque iterum Austrios à comitiis Poloni rejecerunt, ne videlicet accedente ad Bohemiam atque Ungariam tam late potenti Regno, ejus bene-

in alia Regna. CAP. XIV. 79
beneficio Gedani potentes interdicto commercio Batavos ad officium cogere. Thuanus l. 107.

2. Non sine tacito Conscientia morsu Philippus II. & pater ejus mortivicini, de Navarreni Regni negotio per Jctos, & rerum peritos inquiri voluerunt post mortem: Quod in conscientia convicti essent, injuste à se illud, hærede justo excluso, teneri. Thuan. l. 120.

3. Hispani ideò Saluciarum, & vicinarum ditionum Imperiis inhiant, quia commodissime militem inde in Belgium mittere possunt. ideo Fontanus anno 1600, tam enixe apud Pontificis Legatum institit, ut Bressæ comitatus rex Galliarum cederet. Thuan. l. 125.

4. Anno 1605, Petrus Gusmanus Fontanus Prorex Insuorum citavit plerosque Italiæ regulos, per præsidem, & quæstores redituum Extraordinariorum Mediolanensis Ducatus, eaque de re Diploma evulgatum Philippi nomine, auctore Fontano: cui Malaspinarum familia luculentum responsum reposuit: quo scripto per Italiam disseminato, cum quasi classicum inter

principes caneretur, intervenire Oratores apud Philippum plerique, & tandem obtinere, ut re protelata persecutio ejus cum tempore evanesceret. Thuanus l. 134.

Venetia.

5. Mox anno 1606 controversia inter Illustrissimam Rempublicam Venetam, & Pontificem Paulum V, ob privilegia quædam, Henrico IV annitente. res parum abfuit ab amica transactione. sed Hispanica factio, cujus caput erat Pompeius Arrigovius Cardinalis, & Paulus Sfondratus, cum Ferdinando Pacero Aſcalonię Duce Philippi apud Pontificem oratore prævalente, pacificatio ista non solum irrita, sed planè ad apertum bellum traducta, fulmine Pontificio feriente Pontifice Venetos: Mox etiam Philippus literis artificiose confectis, operam suam Pontifici offert, in eum finem Fontanus militem undique scribit.

6. Nihilominus etiam Franciscum Castrensem extra ordinem Venetias mittit, eo consilio, ut si res, quod jam præsentiebat, ad pacem inclinaret, ipso belli ab initio incertor, compositi dissidii gloriam Regi Gallia,

Gallia, si posset, præriperet, aut interventu suo magna ex parte delibaret. Sic autem in Aula Romana vulgò jactabatur: Philippum disciplina à majoribus accepta, hujusmodi disceptationes de suprema Pontificis in cæteros principes, etiam in iis, quæ ad civilem Administrationem spectant, passim atque in Hispania ipsa agitari, non invitum audire, præmeditato consilio dissimulare, quod eas ad se pertinere minime existimet, quippe præpotentem, & qui Pontificum molitiones in suis ditionibus, factis, non verbo revincere sit solitus, & cum hoc facit, sciat, Pontifices mutire non ausuros. insigni exemplo id Siciliensi negotio post patuit. imo Hispanos profunda ambitione æstuantes, bella inde nata & seditiones in privatum suum emolumentum vertere, quippe qui interrim insidiis armati sedeant, occasionem opperientes, si qui minores principes proscribantur, ut eorum ditiones invadant, sicuti in Regni Navarra occupatione, parentum nostrorum memoria contigit. Thuanus l. 137.

Neapolitanum.

7. Cum Ferdinandus Rex Hispaniæ & Arragoniæ an. 1501, Regnum Neapolitanum oppugnaret, & Urbe Tarento capta, in ea etiam Ferdinandum Frid. fil. Regem Neapolitanum cepisset, per Consalvum ei ante aram juramento confirmavit, se velle ei Regiam relinquere libertatem: Sed juramento hoc fusque deque habito, eum in Hispaniam captum abduxit, & Regnum Neapolitanum sibi reservavit.

Anglus & Gal- lus ab Hisp. de- cepti.

8. Ferdinandi Catholici dicti hortatu Henricus VIII. Angliæ Rex sex Anglorum peditum millia in Hispaniam miserat, ut una cum Hispanis Chirensẽm Ducatum invaderent, Ferdinandus verò, cui longe alia mens fuerat, copias eas colore comparatas in Joannem ALIBRETUM Navarram Catharinæ Fosseiæ jure possidentem convertit, qui cum esset imparatus (summa enim simulatione Ferdinandus cum eo egerat) in Galliam profugit: sicque Ferdinandus absque ullo sumptu & labore, Navarrenum Regnum occupavit. Speculum Tragicum anno 1612:

9. Sigisf.

9. Sigismundus Bathorius ab Alphonso Carillo Jesuita, & à Sylvio Picolhommineo, & ab Hispanis, ut creditur, inductus & persuasus Transylvanię principatu & Walachię cessit, & in Cæsarem vel familiam Austriacam transtulit, nequicquam proceribus principatus reclamantibus. Thuan. l. 121.

10. Nihil novi est Hispanos uno & eodem tempore in diversis Regnis res novas moliri, sicuti fecerunt anno 1584, in Regno Galliarum & Anglię. Thuan. l. 179.

11. Anno 1581, Hispani inter Meliten- ses Equites discordiam seminaverunt, dum Maturinum Scutum Romęgassium contra principem equitum Joannem Episcopum Casferium Averniũ animant, & eum in custodiam dant: ex qua Romam ad causam dicendam citatus: quo etiam venit, & mascule se purgavit, quanquam ibi commorans mortuus est. Thuan. l. 74.

12. Excitata (ab Hispanis) in Scotia seditiones, & vanis promissis ad defectionem sollicitati quidam è proceribus: quorum nonnulli capite plexi sunt. Ordines ad

D 6° Ernesti

Ernesti literas anno 1594, Thuan.
libro 109.

Medio-
lanum.

13. Antonius Leva Hispanus, &
Caroli V. in Insubribus præfectus,
Mediolani obsessus, existimavit,
neque humanis neque divinis rebus esse
parcendum, modo decus suum & Casa-
ris dignitatem tueretur; Et stipendii
loco singulas Vrbes, singulosque earum
Cives militibus immanissime diripiendos
concessit, quo Sfortia Mediolanensi
Duce ejecto, tanti principatus im-
perio potiretur. Paulus Jovius l. 6.
Elogiorum.

Sicilia.

14. Hugo Moncada ita Siciliae
præfuit, ut ibi multa avaritiæ &
crudelitatis monumenta reliquerit,
quum aliquot honesti nominis Si-
culos, & in his Cameratae regulum,
pro vetere licentia Siculae Gentis
seditiosius agentem, securi percus-
sisset. Paulus Jovius. libro 6. Elo-
giorum.

Bohemia

15. In Bohemia quam crudeli-
ter cum Hussitis egerint, cædendo,
rapiendo, infantes in duas partes di-
videndo, & matribus dissectos infantes
objiciendo, dicentes; Iam habes sub
utraque; ad Hussitarum Ceremoniam
sub utraque specie cœnam Domini-
cam

cam celebrantium alludentes; no-
runt adhuc viventes.

16. Anno 1605, interceptæ sunt Suecia.
literæ à Jesuitis scriptæ Monacensi-
bus, quibus perscriptum, uti induciæ
inter Regem Hispaniæ, & proceres
unitos constituerentur ad tempus,
quibus durantibus Rex Poloniæ
Regno Sueciæ restitueretur.

17. Uti Rex Daniæ ad arma con-
tra Suecum sumenda incitaretur,
& ut Hispaniæ Rex eam occasio-
nem captans Sundium interciperet.
Metteranus l. 32. Dania.

18. Providendum est Regi Hi-
spaniæ ut non nisi Catholicae reli-
gioni addictus Rex in Poloniæ Re-
gem assumatur. II. Sagaces & illu-
stres Legati Cracoviam ablegandi,
qui auctoritatem & pondus Unioni
Hispanicæ addant penes Electores
Poloniæ, impetrentque ut unus ex
filiis Regis Hispaniarum natu mi-
noribus in Regem Poloniæ eligatur.
Agendum etiam cum populo Scan-
dinaviensi, & Dantiscano, ut classis
contra Anglos in mare educatur.
Thomas Campanella Hispanus
Monachus discursu de Mon. Hisp.
cap. 26. Polonia.

CAPUT XV.

*Hispanorum Monarchiæ ardor, &
regnandi Cupiditas.*

“ **S**I cui Genti illud vetus, *semper im-*
“ *perare, & superiorem esse aliis*, in-
“ *natum*; certè genti Hispanicæ id
præ omnibus Nationibus ingene-
ratum. Eo enim omnes actiones,
cogitationes, consultationes spe-
ctant, uti ejus voti possit compos-
feri. Quare cum Cæsare planissi-
me sentit, dicitque: *Si violandum*
est jus, Imperii causa violandum. Eam
ob causam non veretur publicis
scriptis Regem suum monere, hor-
tari, eique etiam mediâ & ratio-
nes monstrare, quibus ad Monar-
chiam pertingere possit: quos inter
quasi familiam ducit Thomas Cam-
panella, Monachus Dominicanus,
aliquoties excusus in Belgio, &
alibi.

Hujus Monarchiæ fundamenta
non levia posuisse suis visus Caro-
lus V. dum nimirum præter illa
Regna, quæ jure successionis, in
Occidente, & alibi possedit, etiam
Imperator Imperii Romani desi-
gnatus est. cui etiam post, alie
ditiones

ditiones accesserunt. Hactenus et-
iam Hispani id unice egerunt, ut
bella semper gerendo ad omnes
occasiones intenti essent. Et Orbis
Christiani Monarchiam, quam jam
olim parturire cæperunt, tandem
aliquando eniterentur.

1. Eo enim pertinent INFAN-
TIS Hispaniæ Isabellæ cum tot ma-
ritis proposita conjugia, & Franciæ
Corona tam impudenter quasi ha-
stæ subjecta.

2. Eo pertinent eodem tempo-
re excitatæ in Scotia seditiones, &
variis promissis ad defectionem
solicitati quidam è proceribus,
quorum quidam capite plexi sunt.

3. Eodem astu in Argentinensis
Episcopi causâ,

4. Et Cliviæ ac Juliæ ditione,
atque Aquisgranensi Civitate Im-
periali actum. Ordines ad Ernesti
litteras anno 1594. apud Thuanum
libro 109.

5. Habent hoc Hispani tan-
quam Oraculum Delpicum, & va-
ticipium indubitatum; *Ultimam*
Monarchiam in Hispania constituen-
dam. Idque hac ratione: Quod cum
Ordine ea ab Oriente in Occiden-
tem,

38 *Hispan. Monarchia ardor,*
tem, ex Asia in Græciam, & reci-
proco æstu in Asiam ad paucos an-
nos sub Alexandro & successoribus
diffiliens, tandem è Græcia Romam
migrarit, restare igitur ut in Hispa-
nia maximè omnium occidentali
conquiescat. Thuanus l. 133.

6. Hispani ut Monarchiam
suam stabiliant, omnes eos, qui
obstare possunt, bello, dolo, &
insidiis aliis è medio tollunt: sicuti
anno 1584, cum *Andino*, uti plu-
rimorum opinio erat, venenum
propinatum, quo ipse extinctus,
mox *Arausiconensis* per emptum à
Parmensi Sicarium occisus.

7. Reginæ Angliæ eodem tem-
pore exitum intentatum iisdem ar-
tibus. l. 79.

8. Hispaniæ Reges nihil magis
actitare, quam ut Monarchiam,
omnibus reliquis orbis Regibus &
principatibus sub jugum missis, con-
stituunt, prolixè docet oratione
sua, ad principes Germaniæ, An-
cellus anno 1597, quæ legitur
apud Thuanum libro 118. Quæ
tota sub finem hujus Libelli ap-
paret.

9. Sub Electione Caroli Quinti
anno

È regn. Cupiditas. CAP. XV. 89
anno 1519, Episcopus Elector di-
xit, *Hispanos Imperium semel nactos,*
id uix rursum libertati suæ restitutos.
Sleidanus.

10. Hispani uti Monarchiæ suæ
eo melius consulant, etiam ince-
stas nuptias inter Magnates per-
mittunt, & suadent, probantque,
ne nimirum per divisionem Regno-
rum illa Monarchia Eclipsin patia-
tur, Thuanus l. 107.

11. Quo & adhuc Monarchiæ
suæ magis consulant Hispani, ope-
ram dant, ut proceres provincia-
rum è medio tollantur, privilegia
& libertates contrahantur, nova
vestigalia imponantur, provin-
ciales ex opulentiâ pristina ad te-
nuitatem ac miseriam redigantur.
Ordines Belgici in responsione,
Schwartzenburgio legato Cæsaris
data anno 1575, Thuanus li-
bro 60.

12. Agunt hoc Hispani omni-
bus conatibus, ut liberas tollant Re-
gum Electiones. Id quod factum
anno 1570, in Regno Portugal-
liæ, & hodie in Electione Impe-
ratorum, in Regno Bohemiæ &
Ungariæ: imò ut exclusis veris
hæredi-

90 *Hispanor. Monarchia ardor,*
hæredibus ipsi ad Regna suos eve-
hant Reges, uti in eodem Regno
Portugalliæ. Thuanus l. 69.

13. Cum Philippus II, filiam Isa-
bellam Alberto Archiduci locasset,
& dotis loco septendecim provin-
cias ei assignasset, filius ejus Phi-
lippus ægre ferebat, quasi non satis
Regnorum, etiamsi sine his Pro-
vinciis fuisset: id cum Philippus II.
pater animadverteret, eum conso-
latus est, dicens, *promisisse se quidem*
eas provincias, sed multa esse effugia, &
rationes multas posse excogitari, ob quas
non teneatur stare promissis. Specu-
lum Hispanicę tyrannidis in Belgio
pag. 108.

*Quidvis
promit-
tas, quid
enim
promit-
tere le-
dit?*

14. Habuit olim Dux de LER-
MA Orationem ad Status sive pro-
ceres Hispaniæ in Arragonia con-
gregatos, in qua verbis disertissimis
dixit, REGEM HISPANIÆ po-
testatem liberam habere, per fas & ne-
fas Regna aliena acquirendi & occupan-
di, quo ad diu speratam Monarchiam
possit pervenire: Equum enim esse, si
unum caput in Spiritualibus, nempe
Papa, sic unum caput sit in politicis,
nempe Rex Hispaniæ: & ideo eum dici
Catholicum, quod debeat esse univer-
salius.

& regn. Cupiditas. CAP. XV. 91
salis totius Mundi Monarcha. Pru-
dentiores meritò existimant, (ver-
ba sunt Ancelli Oratoris Gallici ad
principes Germaniæ anno 1597)
inexplebilem Regis Hispania cupiditatem
Rheni sinibus minimè contineri, & ho-
stes apud eum reputari, quicumque con-
stituenda univèrsi orbis Christiani, quam
diu animo parturit, in familia sua Mo-
narchia remoram aut impedimentum
aliquod afferunt. Thuanus l. 118.

15. Adeo Hispani regnandi de-
siderio flagrant, ut non desistant in
omnibus Regnis Regis Hispaniæ
indigenas officarios, vel ministros,
omnis generis calumniis & menda-
ciis apud Regem onerare, usque
dum animum Regis expugnent, &
is indigenas officiis suis privet, &
Castellanos ipsorum officiis suc-
centuriet. quod ipsum est, quod
Cataloniæ proceres ita indignan-
ter ferunt, ut rem ullam. de quo
etiam hinc inde in querela sua
status Cataloniæ, anno 1640 emis-
sa, queruntur, & Regem rogant,
uti hac in re cautius agat, præsertim
cap. 34. 35.

16. Antonius Leva præfectus mi-
litæ Caroli Quinti in Insulibus,
variis

92 *Hispan. Ambitio, Arrogantia,*
variis & gravibus calumniis *Franciscum Sfortiam* apud Cæsarem oneravit, & nil intentatum reliquit, quo ipso de Regimine Ducatus Mediolanensis dejecto, ipse gubernaculis istius principatus adinveretur. Paulus Jovius l. 6. Elogiorum.

17. Carolus V. instantissime apud Ferdinandum fratrem egit, uti Romano Imperio se abdicaret, & illud in filium Philippum transferret, vel saltem Vicarium Italiæ ac Belgii constitueret: Sed respondit Ferdinandus, *Se vocari Augustum, vel Auctorem Imperii, non posse igitur quicquam de eo alii concedere.* Znicgrefius parte 1. Apophthegmatum pag. 112.

18. Cum quæreretur, Cur Hispaniæ Rex etiam ipsi Imperatori præferri cuperet, & responderetur, *Europam corpori humano assimilari, Hispaniam quasi caput præsentare, & hac ratione Hispanum Imperatorem velle antecedere:* respondit Livius Finck Græcensis, *Si ita est, Germania vicit, nam illa ventri assimilatur. Constat autem, ventrem omnes regere, & omnes ventri obedire.* Znicgrefius p. 1. apophthegmatum p. 309.

CAPUT

Iactantia, Fastus. CAP. XVI. 93

CAPUT XVI.

Hispanorum Ambitio, Arrogantia, Iactantia, Fastus.

QUod Caio Cæsari, & Cn. Pompeio usu venit, ut alter *superiorem, alter paræm ferre non poterit,* idem usu venit Nationi Hispanicæ. Dum enim solos se aquilas super nubes volantes existimant, reliquas omnes Dolopes judicant. Id quod factis & verbis ubique testatum faciunt.

1. Inde cum anno 1579, de successore Portugalliæ disceptaretur, Hispani ad terrorem Lusitanis incutiendum sic jactabant, *Nullam potentiam Hispanis paræm, qui quoties arma moverint, captivam facere Franciam, proceres Germania in triumphum ducere, Turcam in fugam vertere, Melitam à Barbarorum manibus eripere.* Thuanus l. 97.

2. Post occupatam Lusitaniam, Rex Philippus II. hujus nominis, quo jure, qua injuria, non dico numerosos cudendos curavit cum inscriptione: *Non sufficit Orbis.* Luckius in nummis. pag. 279. Pertinent hæc etiam ad titulum de regnandi cupiditate c. 15.

3. Hispani

94 *Hispan. Ambitio, Arrogantia,*

“ 3. Hispani cum Leydam obse-
“ dissent, dicebant, *stellas caelo prius*
“ *manu posse detrahi, quam Vrbs LEIDA*
“ *obsidione illa liberari possit.* Olerus in
“ Lauro Nassovica. pag. 30.

Nivernii querela. 4. Queritur *Nivernius* apud Pon-
tificem anno 1593, teste Thuano
“ l. 108; Tanta Arrogantia Parmen-
“ sem fuisse, ut Meduanium, nec
“ familia inferiorem, & dignitate in
“ Regno præpotentem, ad se venti-
“ tantem plerunque diu in atrio ex-
“ pectare iusserit, renunciantem cubi-
“ culario, herum suum occupatum
“ esse, sæpe etiam plane excluderit.

5. Insigne Exemplum Hispani-
cæ Ambitionis & vanæ gloriæ cu-
piditatis habemus in actione inter
Paulum V, & Serenissimam Rem-
publicam *Venetam*, anno 1607. Cum
enim parario Rege *Hemico Quarto*
Compositio inter Pontificem &
Rempublicam tantum non confe-
cta esset, nullum non lapidem mo-
verunt, ut istius gloriolæ partem
decerperent, sicut ex recensione
apud Thuanum videre est. lib. 137.

6. Ea est superbia Hispanorum,
ut si videant res suas in angustias re-
ductas, non ipsi primi pacis condi-
tiones

Iactantia, Fastus. CAP. XVI. 95
tiones injiciant, sed vel per secun-
dum vel tertium eam quærant. Sic
anno 1597 fecerunt, cum Hispani
Cæsarem, Cæsar Danum suborna-
vit, ut proceres ad pacificationem
permoveret. Thuanus l. 119.

7. *Arrogans & Superbus* quidam Comes Hispanus nobilem
quendam ex aula venientem roga-
bat, quid de se in aula diceretur.
Nobilis, nil mali, nil etiam boni.
Comes iratus fuste eum dedolabat,
& mox quinquaginta ducatos ei do-
nabat: dicens, *ito jam in aulam, &*
narra, qua tibi à me contigerunt. Nem-
pe mala & bona. Florista oratione
de gloria.

8. *Dux Albanus* dicere solebat, se
velle Belgas in ordinem cogere, ut
imperata faciant, licet etiam cœ-
lum & terra miscendum foret. Item,
prius solem & lunam lumen suum
perdituros & amissuros, quam ipse
exactionem decimæ partis, vel de-
cimi nummi remissurus, vel inter-
missurus esset. Merteranus.

9. *Janus de Vergas* Consilii San-
guinari præses dicere solebat, *Ver-*
gas habet virgas.

10. *Cum Professores Lovanienses*
quere-

96 *Hispan. Ambitio, Arrogantia,*
quererentur apud eum, quod ex
Academia principem Auranisem
Philippum abduxisset, & sic vim
fecisset privilegiis Academiæ, dice-
bat, *Non curamus vestros privilegios.*
qualis ipse, talis etiam ipsius lati-
nitas.

11. Anno 1574, In furia illa
Antverpiensi quidam Hispanus fuit,
qui pulvinari suo hæc verba inte-
xenda curavit. *Castigador des los Fla-*
mengos.

12. Classẽm illam anno 1588,
contra Angliam missam, Hispani
vocarunt *invincibilem*, & versus in
eam hos composuerunt, ad Angliæ
Reginam alludentes.

Tu qua Romanas voluisti spernere leges
Hispano discas subdere colla iugo.
Sed venti & fumi, sed fumida ver-
ba fuerunt.

13. Dux *Albanus* ipse sibi ma-
gnificentissimum *tropaum ex ære* con-
flatum Antverpiæ erigendum cu-
ravit, cum variis elogiis suorum fa-
cinorum: sicut id describit Thua-
nus l. 44. anno 1569. de quo jocus
Areschotani Ducis videatur infra
cap. 33. Apophtheg.

14. Hispani postquam ita misere
Indianos

Instantia, Fastus. CAP. XVI. 97
Indianos tractassent, adhuc gloriati
sunt, *Deum has victorias sibi largiri,*
quia tam justum bellum gererent contra
Barbaros & infideles. Bartholomæus
de Casa.

CAPUT XVII.

Perfida violatio Fœderum & Pro-
missorum.

NON mirum hoc vitium Hispani-
nis commune cum Afris esse.
cum enim ex parte in locum eorum
successerint, etiam hæredes vitio-
rum eorum facti videntur. quorum
perfidia non minimum fuerit. De
hac igitur quædam exempla profe-
renda, uti sic capiti huic fides fiat,
mibi duxi.

Verum est, aliquoties Rex Philip-
pus præteritorum gratiam promissit
Unitis provinciis, Diplomata etiam
de ea re promulgavit. sed Ordines
aliorum Exemplo edocti, non tam
creduli erant, ob id arma depone-
rent, vel in dolosam & fallacem
pacificacionem consentirent.

1. Sic enim an. 1576 *Joannes Au-*
striacus, simulans pacis conditiones
cum Ordinibus, ex eo fraudis con-
victus fuit, quod inter chartas *Hiero-*
nymi Rhodæ scheda reperta, ut blando
E sermone

sermone popularium animos initio demulceret, eorumque ope Hollandiam & Selandiam in potestatem redigeret, quo facto, in rebelles pro merito animadverteret, interim caute se gereret, & exquisita simulatione propositum tegeret. Thuanus l. 62.

2. *Quam perfide Vallamondus* Hispanici exercitus Dux in Florida fidem Ribaldo & Ottiginio datam fregerit, docet prolaxis verbis Thuanus libro 41, anno 1568, ubi ultra 600 Gallorum, contra gratiæ & pactorum promissiones ab Hispanis truculentissime interfectos scribit, nec mortuis quidem parcitum, sed oculos eis effossos, & mucronibus hastarum præfixos, scribitur.

3. Quales amnestiæ & gratiæ, factæ ab Hispanis, Philippo Secundo Rege, historia docuit in Regno Portugalliæ anno 1581, de qua supra videndum caput 8. ex Thuani libro 73.

4. Cum Hispanis nec tuto nec sincere agi posse, docet Responso Illustriss. Ordinum, Regulo à Rheda, Rudolphi Imperatoris Legato data, ubi eam plurimis exemplis firmant

firmant. apud Thuanum libro 104.

5. *Quam fidi Hispani etiam Sociis suis sint, Casus & interitus Gomeronis* docere potest, quem Fontanus vafre Bruxellas allectum, cum duobus fratribus in custodiam dedit, postmodum in conspectu Hannæ, quam Orvillerius ei tradere volebat, securi percussit, non habitacione, quod ex Nobilissima familia, quod Henoticis, qui tamen Hispanis addictissimi erant, militabat &c. Vide totam Historiam adud Thuanum l. 112. anno 1595.

6. Non multo meliori fide Hispani cum *Mercuriano*, maximo post Metuanium Duce Ligistarum egerunt, dum in eo occupati erant, ut Nobilitatem ab ipso alienarent, & ipse ad ipsorum arbitrium vivere cogeretur. Thuan. lib. 113.

7. *Quomodo Hispani promissa fervent, iis qui aliqua Officia eis præstiterunt, docet exemplum Portugallensium, de quibus supra c. 8. ex Thuani l. 78.*

8. Joannes de Austria, cum anno 1577, ab Ordinibus contractus facti & obsignati admoneretur, dicebat, *Ordines suam ipsius prudentiam*

100 *Perfida violatio Fœderum &*
tiam potius commendare, quam de hoc
conqueri debere, quod paſtorum laſione
Regis commodum promoveretur.

9. Axioma eſt *Hiſpanicum.*
Promiſſa Principum rebellibus Subditis
facta non ligare.

10. Dicit quidam *Hiſpanorum,*
Promiſſa tanti roboris, quanti nox
ſub Ecliptica: quanti umbra Sole
punctum verticale occupante.

11. *Ludovicus XII, Rex Gal-*
liæ, dixit, Pœnorum & Carthaginien-
ſium perfidiam quondam celebra-
tam fuiſſe, hoc ævo Hiſpanos eo-
rum vices abunde ſupplere.

12. *Quomodo tranſactionem*
Hiſpani de Franckenthalio, poſt ex-
actos octodecim Menſes, in Regis
Magnæ Britanniæ manus reddend-
do, ſervarint, reſ ipſa docet.

13. Anno 1577. *Auſtrius paci-*
ficationem Gandenſem cum Provin-
ciis Philippicis renovavit, militem
etiam Hiſpanum eduxit, ſed ſtatim
reduxit, ſicque poſteriora prioribus
deteriora effecit.

14. *Don Jan, Cum Petrum Pa-*
nam Mechliniensẽ decollare vel-
let, & ei diceretur, hoc pugnare
cum Pacificatione, reſpondebat,
Pacifica-

Promiſſorum. CAP. XVII. 101
Pacificationem tantum eos concernere,
qui exules & extorres eſſent, non au-
tem eos, qui in Urbibus aut patria re-
manſiſſent. Egregia iuterpretatio.
Speculum Hiſpan. tyrannidis in
Belgio, pag. 106.

15. Male *Hiſpanos ſua ſervare*
promiſſa, datamque fidem non mul-
tum curare, docet Tragicœdia cum
Antonio Perezio, cui Rex literis &
manu promiſerat protectionem
contra Accuſatores Elcovedi cæ-
dis, ſed non efficaci cum effectu
præſtitit. Vide relationem rerum
Perezii Hagæ Comitum anno 1596
editam. Sic etiam Rex datam fidem
Perezio de quibuſdam literis red-
dendis ſeſellit. p. 22. Nec Confeſ-
ſionarius fidem Perezio datam præ-
ſtitit. Promittit etiam ſententiæ læ-
tæ Perezio contra ipſum annullatio-
nem, ſiquidem literas Regis manu
ſcriptas ad ipſum Perezium, reſti-
tueret regi. Sed omnia ſimulate &
doloſe. Vide pag. 34. &c. Revera
tota illa actio cum Perezio Specu-
lum eſt ingratiitudinis, ſimulationis,
hypocriſeos, calumniarum, frau-
dum, perfidiæ, dupliciſſimæ, inju-
ſtititiæ & iniquiſſimæ Hiſpanicæ.

16. Sic idem Rex literis sua manu ad Proceres Arragoniæ Regni scriptis, iis omnem benevolentiam defert, quibus illi credentes exercitum ejus admiserunt cum Verga] Duce ejus, sed simul ac admissus, ii ipsi primi fuerunt, qui in vincula dati, & postmodum gravissime ab Hispanis mulctati. Relatio rerum Perezii.

17. Hispanus licet cum Carolo Octavo Gallorum Rege pacem fecisset, etiam alia promissa magnifica fecisset, tamen clanculario missis literis & nunciis ad varios principes, imprimis Venetos, ei bellum, non solum per se, sed etiam per alios conflat, docente id Comminæo libro 5. belli Neapolitani.

18. Dux *Ossuna*, Regis Vicarius, in Regno Neapolitano, an. 1617, defendere ausus est, 1. *Quod pacta & juramenta obligent principes minorum gentium ad ea servanda, sed Regem suum tanquam maximum & potentissimum Christiani Orbis Regem minime ad talia servanda obligare.* 2. *Quod omnia promissa et pacta à Rege facta debeant accommodari resolutionibus suorum consiliariorum, & temporum variationibus.* 3. *Ministros ejus*

Promissorum. CAP. XVII. 103
non obligari ad ea quæ Rex mandat, sed ea quæ Regi & Regno conducant. Baudartius l. 38. anno 1617.

CAPUT XVIII.

Hispanorum Hypocriſis & simulationes.

Sicut in violatione pactorum, promissionumque, nulli nationi gens Hispanica concedit, sic in arte Hypocritica, & artificio simulandi, mille sunt artifices. Exempla vetera & quotidiana in promptu sunt.

1. Inter quæ decumanum illud *Portu- gallie invasio.* Philippi I Regis Hispaniæ, qui cum Regnum Portugalliæ an. 1579 armata manu invaderet, minime tamen ignoraret, quam sinistra rumores de se passim, non solum in Lusitania, sed etiam per Italiam spargerentur, aliquid famæ dandum ratus, familiari sibi dissimulatione, quasi post tantos apparatus penitentia locus esset, totum negocium ad conscientia normam examinari voluit. quippe inde à Pontifice sollicitabatur, inde opinione hominum prægravari se sentiebat, quasi vi alienum Regnum invaderet. calcata juris ratione, cui se infirmiores subjecerant, atque adeo oppressa

“ Regni, quod ambiebat, libertate,
 “ cujus Ordines ea in re jus suum sibi
 “ eripi conquerebantur, & alioquin
 “ jurisjurandi religione teneri se di-
 “ cebant, quo minus dictis & Impe-
 “ rio obedientes essent. Quibus diffi-
 “ cultatibus ut citra difficultatem se
 “ expediret, rem Theologis suis Com-
 “ plutensibus, Jesuitis patribus, Fran-
 “ ciscanis, dum nullam bello inchoa-
 “ to moram interponit, per otium
 “ discutiendam permittit. Sed Theo-
 “ logi prorsus vota Philippo congruen-
 “ tia respondebant, dicentes, Nulli
 “ debere se jus suum disceptandum
 “ subicere, imò ne Pontifici quidem.
 “ Thuan in fine l. 67. Notetur modus
 “ procedendi, & quam reverenter
 “ Papæ auctoritatem hic habet Phi-
 “ lippus. vide supra cap. 1.

NB.
 Pontif.

2. Cum anno 1614 in transactio-
 “ ne Xantensi propter Juliacensem &
 “ Clivensem controversiam res certis
 “ articulis comprehensa & subscripta
 “ esset, & cardo in eo verteretur, ut
 “ Hispani militem Vesalia educerent,
 “ quidam ex iis ridens, dixit, *Anputa-*
 “ *tis nobis tam angustas conscientias, ut*
 “ *verbis & subscriptionibus factis jam re-*
 “ *ligiose stare cogamur?* Sed pertinet hoc
 “ ad capit præcedens. 3. Anno

3. Anno 1576 *Ioannes Austrius*
 “ simulans pacis condiciones cum Or-
 “ dinibus, ex eo fraudis convictus
 “ fuit, quod inter chartas Hieronymi
 “ Rhodæ scheda reperta, ut blando
 “ sermone popularium animos initio
 “ demulceret, eorumque ope Hol-
 “ landiam & Selandiam in potesta-
 “ tem redigeret, quo facto in rebel-
 “ les pro merito animadverteret, in-
 “ terim caute se gereret, & exquisita
 “ simulatione propositum regeret.
 “ Thuanus l. 62.

4. Ait *Bartholomæus de Casa* libro
 “ suo de Tyrannide Hispanorum in
 “ India Orientali, quod omnes istas
 “ crudelitates, enormitates, tyran-
 “ nides, rapinas, cædes &c. volue-
 “ rint celare sub prætextu Religionis,
 “ & conversionis ad fidem, & reda-
 “ ctionis ad obedientiam Regis Hi-
 “ spaniarum. Cum tamen illi miseri
 “ homines jam minus de Deo, de fide
 “ sciant, quam ante Hispanorum ac-
 “ cessum. In reliquo etiam cæca tracta-
 “ biliores, & ovibus mitiores, nun-
 “ quam Regi rebellarint; sed ad iussa
 “ etiã gregarii militis paratissimi sint.

5. *Philippus II* cum per *Pere-*
 “ *zius* curasset *Joannem Escovedum*
 “ E 5. è medio

è medio tollendum, ad invidiam declinandam jussit Perezium culpam in se recipere, ei immunitatem promittens. accusationem etiam ab uxore Escovedi libens acceptavit, promisitque vindictam. sed omnia simulate: sicut Eventus docuit. de qua re vide relationem Perezii Hagæ Comitum anno 1596 excusam. Nam Perezus & Comitissa Ebolix capti, sub prætextu majoris mali vitandi, in carcere detenti, & processus juris formatus, iterumque revocatus, & absolutus Perezus in carcerem retrusus. Verbo ne dicam? omnia arte hypocritica & simulatione gesta.

6. Eadem etiam simulatione Sarragosenses proceres Rex decipit, uti ex eadem relatione patet, sic uti jam olim rectè de Hispanis dixerit Martinus Lutherus, *Quem admodum Hispani aliter scribunt, aliter legunt, sic aliter loquuntur, quam corde sentiunt.*

7. Quoties verò *Indos Occidentales* hypocrisis, & simulata benevolentia deceperint, docent historiæ de occupationibus & invasionibus earum Regionum, in primis Speculum

simulationes. CAP. XVIII. 107
lum Indiæ Occidentalis, auctore Athanasio Inga Amstelrodami anno 1624 apud Broer Jansen in quarto editum.

CAPUT XIX.

Hispanorum Ingratitudo erga Benemeritos.

AGite nunc Proceres & Nobiles, qui Hispanis operam vestram locatis, & discite, quam gratiam ab iis expectare deceat, nempe eam, quam rusticus à vulpe, quam educarat, retulit; In primis vos Germani toties isti in Antecessoribus vestris, tandem aliquando cum piscatore semel isto sapere discite.

1. Atque ut à *Carolo V* exordiar: Is *Carolus Ferdinandum Gonzagam* plurimis nominibus optime de se meritum, inhonestissima missione à *Mediolanensis principatus præfectura* removit, & omni Imperio ac dignitate exutum desperatione gratiæ ad mortem summa ingratitude compulit. Quod factum tamen, non tam Cæsari, quam Ducis Albanilivori imputant. Thuan. l. 75.

2. Sed maxime memorabile est *Amurathis Egmondani*, & *Philippi*

6^a *Hormani* comitis exemplum, præfer-
 6^c tim Egmondani. de quo sic Thua-
 6^c nus 1.41: Hic exitus Egmondani
 6^c fuit, cum annum quadragesimum
 6^c sextum ageret, viri splendore nata-
 6^c lium, & virtute militari, sua ætate
 6^c cum paucis comparandi, Sanquintino
 6^c & Gravelingenfi præliis, quo-
 6^c rum ei decus summa omnium con-
 fensione tribuebatur, de Philippo
 optime meriti, nulla tamen tot
 tam præclare feliciterque gestorum
 tunc ratio habita est.

3. Egmondani casui merito ad-
 di debet Tragedia cum *Florentio*
Moynerantio Barone Montinio agitata,
 qui Legati nomine ab Ordinibus in
 Hispaniam missus, ibi captus, mise-
 reque aliquot annos habitus, tan-
 dem ultimo supplicio affectus, nullo
 respectu sanguinis nec meritorum
 plurimorum habito, cujus historiam
 prolixissime recenset author speculi
 Tragici.

4. *Fontanus, Ibarra,* cæterique,
 qui in Regio consilio omnia pote-
 rant, Gentis propriæ (Hispanæ) æ-
 more, & innato aliorum despectu,
 stipendium tumultuantibus Hispani-
 nis numerari curarunt, de Italis, &
 aliarum

aliarum nationum milite parum
 solliciti. quod illi ægerrime feren-
 tes, tot exantlatis laboribus, inju-
 riam pro præmio, misérias pro so-
 latio, pœnam patientiæ suæ, pro
 levamento desperationem rependi,
 tumultuari incipiunt Areschoti.
 Thuan. l. 109.

5. Sic *Franciscus Velascus* cum Hen-
 ricum IV declinaret, cum suis Hispani-
 nis se Gravio inclusit, Francos & re-
 liquos, qui Meduano & ipsi milita-
 banturbe exclusit, & vulneratos ho-
 stium & rusticorum ludibrio expo-
 suit. quanquam ab Henrico IV cle-
 mentius fuerint tractati, quam à
 Duce suo. Thuan. l. 112. an. 1595.

6. *Mauritio Saxoni, & aliis,* quan-
 tumvis optime de Cæsare Carolo V
 meritis, quia tamen INTERIM nõ-
 lebant recipere, Cæsar proscriptio-
 nem, instigantibus Consiliariis Hi-
 spanicis, minatus est.

7. *Carolus Crocius Chimai* princeps,
 Areschotani Ducis filius an. 1584
 Brugas Hispano tradidit, sed exi-
 guo, imò nullo honore & pretio
 ab eo affectus. Thuanus l. 79.

8. *Sellius, Egmondanus, Campani-*
acus, Hispaniæ Regis Capitanei, pro
Lanoio,

“ *Lanoio*, qui ab Hispanis captus de-
 “ tinebatur, ab Ordinibus dimittendi
 “ offeruntur, magno humanitatis erga
 “ hominem externum (Gallus enim
 “ erat) exemplo, sed majore Opinio-
 “ nis de ejus virtute conceptæ testi-
 “ monio. quæ effecit, ut Philippus à
 “ Granvellano Cardinali, uti creditur,
 “ persuasus, de tantæ existimationis
 “ Duce liberando assentire noluerit.
 “ quod Provinciæ Nobilitatem non
 “ mediocriter exacerbavit, quæ, peri-
 “ culo se quotidie exponi, exigua vi-
 “ tæ, imò nulla libertatis, si capere-
 “ tur, spe, indignabatur. Itaque Eg-
 “ mondanus & Sellius in arcem Ra-
 “ meckensem, arctiore & firmiore
 “ sub custodia amandantur, ubi Sel-
 “ lius quadriennio post ex mœrore
 “ NB. discessit, Ingratitudinem subinde
 “ NB. Hispanis exprobrans, & sua, fra-
 “ trisque merita, tam parvo apud Re-
 “ gem in pretio esse, sæpius ante con-
 “ questus. Thuan. l. 71. anno 1580.

9. Quo pacto *Lusitanicam* No-
 bilitatem præmia promissa flagitan-
 tem eluserit, supra cap. 8. ex libro
 75 Thuani relatum. Cui adden-
 dum, quod eorum petitiones ferè
 omnes eluserit, & pro iis Hispanos
 substi-

ingratitude. CAP. XIX. III
 substituerit. vide Thuanum loco
 supra citato.

10. Cum interceptio *Sluse* an-
 no 1606 Alberto, qui *Terralium* eò
 miserat, non successisset, delatione
 Terralii, aliquot veterani centurio-
 nes comprehensi, & Bruxellis ca-
 pite plexi, non sine occulta Hispano-
 rum & Italorum invidia, Belgis
 passim clamantibus, suæ gentis ho-
 minibus vel minima delicta capite
 esse mulctanda, cum illis interea
 cuncta impune sine pœnæ metu li-
 ceat. Thuanus l. 136.

11. Quam ingrate pro plurimis
 & maximis meritis Hispani *Catalo-
 nios* tractarint, spoliando templa,
 arces, urbes, domos, furando, rapi-
 endo, cædendo, violando uxores,
 filias, &c. docent proceres Regni
 illius in querela illa Catholica an-
 no 1640 Regi exhibita. Ex qua
 nonnulla excerpta leges supra capi-
 te de prævaricationibus Hispano-
 rum in Regnum Cataloniae. c. 10.

12. Siquis principum Germano-
 rum bene de Carolo V in bello
 contra protestantes meritis fuit, fuit
 is *Mauritius Saxo*: tamen artibus
 Hispanorum apud Cæsarem effe-
 ctum.

Etum, ut nullis precibus ab Imperatore impetrare potuerit, uti Socerū Philippum Hassiæ Landgraviū, contra fidem datam sub custodia missum; libertati restitueret, sic ut tandem armata vi cum in libertatem asserere coactus fuerit. Sleidanus.

54 13. *Maxima satisfactio pro meritis Hispanis præstitis, est, non sperare aliam quam recompensationem suorum meritorum:* Sed plerumque malam gratiam à Rege, procurantibus invidis Hispanis, referre. Proceres Cataloniæ c. 33. ubi addunt, Ducem Alcalaë tot injurias passum pro meritis suis plurimis, ut mœrore animi contabuerit, & mortuus sit. Sic & Marchioni Aytonæ, cui soli Flandriæ retentæ salus imputanda, tot molestiæ exhibitæ, ut iis mors ei accelerata. Duci de Feria, qui tam benefe semper gessit, crimini datum, quod summam pecuniæ militibus curarat distribuendam. Consalvus de Cord.

Dux Alcala.

Marchio Aytona.

Duc de Feria.

Consalvus de Cord.

Dux Ossuna.

facinora ita vilipendi. Dux Ossunæ, cujus prudentiæ omnia Regna Hispaniæ tutissimè poterant committi, captus, in carcere ex mœrore

rōre animi obiit. Plura ibidem exempla allegantur eorum, quorum gratia in fine laborum fuit, flere, dolere, queri. c. 33.

14. Et in sequenti capite 34. docent Nobilitates Cataloniæ, quantumvis vitam, bona omnia, in servitiis Regis consumpsissent, nullam esse apud Castellanos mentionem vel cogitationem iis merita sua recompensandi. Nec verò aut Braccantiis, aut Montis Regalis Marchio sperata à Rege Philippo præmia & dignitates obtinuerunt. unde uterque cum maximum dolorem cepisset, ille ex eo paulo post discessit, missam sub Castellensium jugum patriam, neque promissa à Rege præmia præstari, mœrens. Thu. l. 78. Minus grate Philippus II cum Antonio Perezio egit, sicut ex relatione rerum Perezii apparet.

15. Ingratitudo Hispanorum in Ambrosium Spinolam inde manifesta fit, quod non tantum promissum salarium Rex malitiose ei solverit, sed etiam debita, quæ apud varios nomine Regis contraxit, & pro iis fidem suam obligavit, Rex non distulit, sic ut moriens filio nihil præter

Ambrosius Spinola.

114 *Hispanorum auxilia*
præter debita reliquerit: quare etiam ille hæreditatem dubitavit adire.

CAPUT XX.

Hispanorum auxilia Qualia.

Quod, nescio quis veterum dicere solebat, *A socio infido qui consilium petit vel accipit, ex poculo inaurato venenum bibit.* Idem de iis, qui ad Hispanorum currunt auxilia, dici potest. Hispani enim quod aperte facere non audent, aliqua adhuc religione, vel sanguinis ratione impediti; vana defensionis oblatione & ostentatione indirecte moliantur.

I. *Perronius Cardinalis* sane ita sentit, & cum eo alii: sic enim in Oratione anno 1607 ad Pontificem Paulum V habita, de pacificatione cum *Venetis* conficienda disserit, *Hispanos ambitione ingenta tempore usuros, ac futurum, ut sua Sæcitas hinc inter Sæctarios, inde inter Hispanos, qui se pro auxiliaribus venditabant, miserrime & periculossime periclitetur, & conficitur.* Et mox: Ab Hispanis intutum, atque adeo exiguum præsidium futurum: eos ferè

Qualia. CAP. XX. 115

ferè amicis onerosos & importunos esse. Thuan. l. 137.

2. *Philippus* Hispaniæ Rex literis artificiose scriptis, operam suam Pontifici (Paulo V,) offert, (contra Venetos.) in eum finem *Fontanus* militem undique scribit, nihilominus etiam Franciscum Castrensem Venetias mittit. Sic autem in Aula Romana vulgo jactabatur, Philippum disciplina à majoribus accepta, hujusmodi disceptationes de suprema Pontificis in cæteris principes, etiam in iis quæ civilem administrationem spectant, passim, etiam in Hispania ipsa agitari, non invitum audire, præmeditato consilio dissimulare, quod eas ad se pertinere minime existimet: quippe præpotentem, & qui Pontificum molitiones in suis ditionibus, facto, non verbo, revincere fit solitus, & cum hoc facit, sciat, Pontifices non mutire aufuros. quod in signi exemplo in *Siciliensi* Regno post patuit. Imò Hispanos profunda ambitione æstuantes, bella inde nata & seditiones in privatum suum emolumentum vertere, quippe qui interim insidiis armati sedeant, occasionem

Notato.
Domus
Austriaca.

caſionem opperientes, ſi qui minores principes proſcribantur, ut eorum ditioes invadant. Thu. l. 137.

3. Cum an. 1575. tumultuarentur *Genueſes* Nobiles & Cives, dolere ſibi iſtas diſſenſiones Philippus artiſcioſe ſimulavit, permittit etiam ut frumenta ex Sicilia in Urbis uſum importare poſſent; At Auſtrius renudato animo, in bellum contra *Genueſes* ſe conſenſiſſe ingenue faſus eſt: maſuiſſe quippe ſe, cum videret eos, qui in urbe erant, æquas conditiones reſuſcitate, ut antequam ad alterius principis Philippo minime amici patrociniſmum confugerent, inter ſe conſurgerent: etiam non ceſſabant ejus miniſtri magis ac magis nobiles in cives inſlammare. Sed principum interventu Spes Philippi eluſa eſt. Thuanus libro 61.

4. *Hispanorum auxilia* plerunque in exilium eorum quibus ea ferunt, cedere, docet *Friderici Aragonis* ruina. *Conſalvus* enim *Ferdinandi Regis Generalis*, quæ in exilium *Friderici* deſtinata erant, vires auxilii ferendi cauſa adductas ſimulans, aliquot *Calabriæ oppida*,
copiarum

copiarum ſuarum ſecuritatatis colore, tradente ipſo *Friderico*, occupavit, & paulo poſt Regis & ſua conſilia patefecit. Filius etiam *Friderici* contra datam fidem retentus, in *Hispaniam* miſſus, & carceri ibi mancipatus eſt. Vide hiftoriam in ſpeculo Tragico anno 1501.

5. Occultæ inter *Meduanium* *Henoticae* factionis principem, & *Parmenſem*, ex æmulatione ſimultates exortæ, ſuſpicionibus auctæ erant, quaſi *Parmenſis*, jufſu *Philippi Regis* *Hispaniæ*, expeditionem in *Galliciam* ſuſcepiffet, ut ſpecie amicitia & auxiliorum omnem authoritatem *Meduanio* præriperet, & impoſitis in loca capta præſidiis, *Gallos* ad libertatem adſpirantes, duro ſervitutis jugo opprimeret. Thuanus l. 99.

6. *In Italia* pauca ſunt hodie ditioes, quæ non prætextu patrociniſmii à ſacro Imperio avulſæ, ſub crudeli *Hispanorum* jugo gemant: nec melius *Germaniæ* ſperandum. (notate *Electores* & principes *Germaniæ*, quibus tantum non ſpes & anchora omnis in *Hispanis* ſita.) in qua etiam
Rhein-

Rheinberga præter jus omne & æquitatem, præsidio externo tenetur, &c. Ancellus Oratione sua ad principes Germaniæ, apud Thuan. lib. 110, anno 1597.

7. Pro auxilio, quod Hispani *Neoburgio* in Controversia Juliacensi & Clivenfi præstiterunt, vix habet vel ipse *Neoburgicus*, vel alius ex Subditis, quod eo nomine Hispanis gratias agat: ita non solum principatus exhauerunt, verum etiam tanquam legitimi Domini eorum essent, omnia in iis pro lubitu suo gesserunt.

8. Hispani sub specie & prætextu, quod Sociis & confœderatis velint subvenire, quarunt, quomodo ipsi Urbes possint in suam potestatem redigere. Id quod *Lugdunensibus* in Gallia fere contigisset, anno 1594. quare fraudem animadvertentes, se cum Henrico IV conciliarunt. Thuanus l. 104.

9. Ait Thuanus lib. 107: Solent Hispani *Regnorum* patrocini-um suscipere, sed patrocini-um illa ad finem secum dominationem trahunt.

10. Sic *Bohemia & Hungaria Regna*, quæ per Electionem deferuntur

tur alias: Sic *Republica Genuensis*, specie protectionis sub jugum missa. Atque inferioris patrocini-um inutile, æqualis fructuosum, superioris suspectum ac periculosum.

CAPUT XXI.

Hispanorum Artes in Conjugiis contrahendis.

Proverbium apud veteres fuit, *Ex una & eadem fidelia duos dealbare parietes*: Id quod populares nostri ita interpretantur; Una filia duos parare sibi generos.

1. Artem hanc, qua ita rebus suis eò melius consulere possint, in quotidiana quasi praxi habere Reges Hispaniæ, patet in Conjugio pro *Isabella*, Infante Hispanica, parando, modò eam *Guisfo*, modò *Ernesto*, modò cum alio jugandam consentes, uti Thuan. scribit l. 106. & l. 107. vide supra cap. 6.

2. Nuptiæ Hispanicarum filiarum vix cuiquam bene cesserunt. vel enim steriles fuerunt, uti *Alberti* cum *Eugenia*; vel *Bellorum* causæ, ut *Sabaudi*: vel *Hispanorum* in secreta principum eorum, qui duxerunt, inquisitiones, uti in *Austriis*. *Anonymus*,

3. *Philippus II Hispaniæ Rex uxorem legitimam Isabellam Regis Christianissimi Sororem curavit e medio tollendam, ut illa extincta cum fororis filia conjugium contraheret, vide Thuan. l. 71. ex Apologia Aurasiensis.*

4. *Inter Austriacos & Hispanos nihil novi est, ut fratres fororum filias ducant. Sic Ferdinandus Austrius Ferdinandi Cæs. filius, Annam Catharinam Guilhelmi Mantuæ Ducis & Helionoræ fororis ipsius Filiam duxit anno 1580. uti ante eum Philippus familiæ princeps Annam, Cæsaris patruelis & Mariæ Sororis filiam, &c. Thuanus l. 71.*

5. *Cum anno 1581. res in eo essent, ut Andinus cum Elisabetha Angliæ Regina nuptias contraheret, Philippus apud Regem Galliæ, per Oratorem suum exposulavit, & ab eo tempore Consilia sua ad res in Gallia turbandas direxit. Thu. l. 73.*

6. *Quid damni Hispanorum Amicitia & Matrimonia Gallis attulerint, docet Euagrius de Origine & Gestis Francorum libro 1. fol. 40. & lib. 2. fol. 66. & lib. eod. fol. 86.*

7. *Quid*

7. *Quid Anglis profuit matrimonium Maria cum Philippo? Quid Portugalliæ? nisi uti hac præensione Regnum illud in manus & sub jugum Castellorum venerit.*

8. *Poloniæ Rex nunquam excidisset Regno Sueciæ, nisi credulam aurem Jesuitis Hispanis, quibus accessus per conjugium Austriacum liberior patebat in Regnum & ad Reginam præbuisset.*

9. *Hispani aliquoties pessime Sabaudos conjugii deceperunt, & causas maximi belli præbuerunt conjugia ista Hispanica.*

10. *Hispani filiabus suis opimas dotes assignant, sed promissa non servant. Sic cum Philippus II animadverteret, filium ægre ferre, quod Isabellæ filiæ septendecim provincias assignasset, eum consolatus fere his verbis est, *Promississe se quidem* " *eas provincias, sed multas rationes &* " *causas posse inveniri, quæ eum hoc pro-* " *missis absolvant.* Speculum Hispanicæ tyrannidis pag. 108. Et sunt, qui suspicentur, eam fuisse arte sterilem factam, ut sic provinciæ, ea demortua, ad Hispaniæ Reges devolverentur.*

II. Expedi, ne Rex Hispanorum unquam mulierem ex domo Austriaca Matrimonio sibi jungat, nisi cum illius interventu hæres sit novæ alicujus regionis. Thomas Campanella c. 30.

CAPUT XXII.

Hispanorum in Germanos Odium.

RECENSUI supra cap. 5. Hispanorum prævaricationes in Imperatorem, & Romanum Imperium. Ei, ratione ordinis, caput de *Odio in Germanos* Gentis Hispanicæ subjungi debebat. Sed non tum veniebat in mentem peculiarem de Germanis facere sectionem, cum nulla ferè tum messis hujus rei ad manum esset. Sed cum, progressu temporis & lectionis peculiaria exempla odii Hispanici erga Germanos sese ingererent, malui ea hoc loco, & capite, quo nunc apparent, ponere, quam plane omittere, quo nimirum populares mei non imaginentur sibi, peculiare sibi præ aliis ab Hispanis expectandum privilegium.

1. Non autem hodie vel heri demum Germanis suam inviderunt felicitatem, sed jam multo retro annis

annis odio nostri flagrantur Hispani. Nam jam circa annum Christi 1419 Germanos Mercatores Rex Hispaniæ navigatione in mari Hispanico prohibuit, illos etiam mandatum hoc fusque deque habentes male multavit, quadraginta octo naves cepit, mercatoribus ad interneccionem cæsis. Albertus Crantzius in Saxon. suo l. 11. c. 3.

2. Cum anno 1582 ad Insulam Terceram inter Gallos & Hispanos pugnatum esset, Sancta Crucius Hispaniæ militia præfectus, Germanos milites arbitrio Hieronymi Ladroni permisit, ut is pœnas dignas ab iis exigeret. Thuan. lib. 75.

3. Ait *Ancellus* Gallicus Legatus oratione sua ad principes Germaniæ anno 1597 habita, Regem Hispaniæ non ita bene erga Germaniam affectum, quippe qui communis patriæ periculum, quod à Turca imminet Imperio Romano, manifeste negligat, & tam medicis auxiliis Casarem, ceterosque Gentiles suos juvet. Et mox: eum (Hispanum) per agnata familia (Austriaca) everisionem, incrementum suum querere. Thuanus lib. 118.

4. Quam rigide & præter dignitatem

114 *Hispanor. in Germanos*
tatem Electoralem Joannem Fridericum Saxonem, & Philippum Hassum tractarit Carolus V, prolixè describit Sleidanus libris suis, hinc inde.

5. Clementiam Caroli V. forte sunt qui laudant Duci Geldrensi capto præstitam, sed plures sunt, qui æquo inclementius cum eo & Ducatu ejus actum affirmant.

6. Hispanorum crudelitates & libidines in Ducatu Wirtenbergen-
si exercitatas, nemo melius describit quam Sleidanus in Commentariis suis.

7. Solent Hispani Germanis eas Urbes committere regendas & tuendas, quæ longius sitæ, vel alioquin non optime munitæ, ut si ea amittuntur, dedecus & infamia ad Germanos potius, quam ad Hispanos redundet. Id quod cum in aliis, tum in Lingæ & Grollæ deditione apparuit, quibus Hermannus & Fredericus Bergenses fratres præfuerant. Thuan. l. 119. anno 1597.

8. Anno 1590. præfectus Hispanici Exercitus una vice sexaginta milites Germanos, quod stipendium flagitassent, suspendio necavit;

Oidium. CAP. XXII. 125
cavit; Et post aliis ad Exemplum, ut tacerent, centum quinquaginta, partim dextram manum amputavit, partim tres primores digitos ademit.

9. Hispani tempore Caroli V in præfidiis in Germania dispositi, non minores enormitates, qui à partibus Caroli V stabant, exercuerunt, quam in eos, qui ab altera parte, Sleidanus.

10. Quomodo in Bohemia tempore hujus belli Germano Bohemici egerint, ii qui adhuc in vita sunt, testari possunt: dum nonnulli Infantibus ab uberibus raptos, & in duas partes divisos, matribus partes dissectorum infantum iterum in sinum projecerunt: dicentes, *jam habes sub utraque, ad Hussitorum nempe nomenclaturam alludentes, qui ibi vocantur illi*, qui sub utraque, scilicet, Cœnam Dominicam celebrant. Ex relationibus.

11. In calamitate Palatina, qua Hispani inferiorem Palatinatum occuparunt, contigit, uti miser aliquis Sartor, ob verba aliqua ex impatientia prolata, & ob ea apud Capitaneum delatus, captus ad eum duceretur, &, cum is ingentem

gentem summam pecuniæ ab eo exigeret, quam nec is solvere poterat, nec quisquam pro ea spondere vellet, è vestigio hominem in cruce sustulit, nihil uxore & liberis septem, pro eo deprecantibus, proficientibus. Relationes.

12. Plura Odii Gentis Hispanicæ in Germanos exempla supra relata sunt, capite de prævaricationibus Hispanorum in Imperium, præsertim tempore invasionis ab Admirante in Ducatum Clivensem, Episcopatum Coloniensem, Westphaliam, &c. Nec omitti hic debet Crudelitas Parmensis in Gubernatorem Novesium *Clut*, & *pastorem*, quos de fenestris suspendit, & illum quidem ægotantem. ut nihil jam dicam, quam maligne militibus Germanis stipendia apud ipsos facientibus, salaria sua solvant, & causa levissima, sæpe etiam ex trivio arrepta, suspendio necent, vel securi percutiant.

13. Si Rex Hispaniæ, ait Campanella, occupare vult Germaniam, necesse est ut prius fiat Imperator, atque deinde sub specie oppugnandi Turcam, in Ungariam tendat: sicque

sicque ex improvise Protestantibus oscitantes opprimat cum civitatibus Imperialibus summa celeritate, ne illi prius se ad opponendum expediant; id quod Carolus V affabre perfecit: faciatque colonias novas cum novis legibus & Ministris Italis: quandoquidem Clima illud Hispanos non fert, &c. c. 23. discursus de Monarchia Hispanica. Vide etiam quædam sub finem sequentis capituli, huc facientia.

CAPUT XXIII.

*Hispani pacem quomodo tractent
& servent.*

Hispanos una manu panem ostentare, altera verò lapidem celare, una ramum olivæ præ se ferre, altera gladium clanculum stringere, pacem tractare, bellum parare, hoc Capitulo probandum erit.

1. Joannes Austrius, Regis summus Præfectus in bello Belgico, simulans pacis conditiones cum Ordinibus, ex eo fraudis est convictus, quod inter Chartas Hieronymi Rhodæ scheda reperta, ut blando sermone popularium animos initio

demulceret, eorumque ope Hollandiam & Selandiam in poteſtatem redigeret, quo facto in rebelles pro merito animadverteret, interim caute ſe gereret, & exquisita ſimulatione propoſitum tegetet. Thuan. l. 62. anno 1576.

2. Idem anno 1577, cum Provinciis Philippus Gandenſem pacificationem renovavit, militem etiam Hiſpanum abduxit, ſed omnia ſimulate, omnia dolose, uti ex ſequentibus ejus actionibus ſerò, & non ſine damno didicerunt provinciæ. Porrò hoc uberius probant, & docent *proceres uniti*, reſponſione ſua ad Erneſtum anno 1594, exemplis plurimis allatis.

3. In illa tractatione Cæſaris Maximiliani Hiſpani non minus turpiter & dolose *Proceres* deceperunt: Bura, Leerdamo, Sch onhofa, Aquis veteribus, Bommela, captis & expugnatis, & Zirzea ad ſummas anguſtias redactis:

4. Exemplo decretæ Unionis & pacificationis Gandenſis an. 1576. juratæ, & à Philippo ipſo in ſpeciem approbatæ, ſed minime ſervatæ.

5. Exemplo Coloniensis Colloqui,

quii, interim Hannorum & Atrebatum fides ſollicitata, & Trajectum ad Moſam vi occupatum.

6. Exemplo Colloqui in Flandria inſtituti, etiam Reginæ Eliſabethæ Delegatis ad id vocatis, interim Claiſis illa formidanda appaſata, & ad Anglos opprimendos miſſa. Thu. l. 109. ubi pluribus fraudulentas Hiſpanorum artes *Ordines* enarrant.

7. Quod paci Hiſpanicæ non ſiſtendum, docent *Proceres Unitarum provinciarum*, reſponſione ad Rudolphum Imperatorem anno 1591. Et nummus ab iis eodem tempore cuſus. Cujus ſumma hæc: Sedet in ſepi viminea *virgo Batava*, ſuaviter ſomnum capiens, cum adſcriptione: *Pax patet inſidiis*. Fracto repagulo hoſtes confertim inſiliunt, incautam opprimunt. Rurſus in alia ſepi ſedet eadem, excubans, gladio inſtructa, præſidiariis cincta, cum verbis, *Tuta ſalus bello eſt*. clauſo repagulo hoſtium machinationes eluduntur. Luckius in Nummiſmatis p. 328. Huc etiam pertinet alius Nummus an. 1595. ab iſdem factus. Luckius pag. 353.

8. Cum induciæ cum Fœderatis
 Provinciis essent factæ, Hispani di-
 cebant; *Regem Hispania iis induciis*
unum gradum sive passum resiluisse, uti
data occasione, multo plures passus pro-
siliret. Dat de Coninck met den
Deys ofte Treves eenen stap achz
terwarts getreden sp / om voorz
der te springen / als het hem te
passe coint.

9. Induciarum Conditiones non
 satis candidè & sincere ab Hispanis
 servatas, liquere potest ex respon-
 sione Peckio ab *Illustriff. Ordinibus*
 data.

10. Hoc extra dubium est, His-
 panos non alium in finem pacem
 tractare, quam ut interim vires suas
 colligant, & rebus suis quacun-
 que ratione consulant: secreta adversæ
 partis rimentur, aliquos corrup-
 pant, & in suas partes trahant, dis-
 cordiarum semina faciant. Exper-
 ta est Gallia, Belgium, Sabaudia.
 Videantur de hoc varii discursus
 juris publici facti. Et in manu om-
 nibus est Consultatio illa Episto-
 lica Lipsii.

11. Adhibenda est summa ope-
 ra, (verba sunt Thomæ Campanelle
 discursu

discursu de Monarchia Hispanica
 cap. 23.) ut spargantur perpetuæ
 discordiæ semina inter Marchionem
 Brandenburgicum, Landgravium
 Hassiæ, & Ducem Saxoniz, Brun-
 swicum, & Palatinum Rheni, Du-
 cem Wirtenbergensem, & minutas
 Respubl. Germaniæ. Sed hoc ad
 prius caput debet referri.

CAPUT XXIV.

*Hispanorum Largitiones Et pecunia-
 rie Corruptiones.*

Reges Hispani non minus ha-
 stis argenteis & aureis pugna-
 re didicerunt, quam ipsorum mili-
 tes ferreis: forte etiam decuplo plus
 iis efficiunt, quam milites ferreis
 armis. Idè nullis largitionibus
 quantumvis magnis parcent, quo-
 veleos, qui Regibus & Magnati-
 bus à Consiliis & secretis, aureo
 illo imbri sibi obsequentes reddant:
 vel præfectos Castrorum, Castel-
 lorumque perpluant, & sibi sub-
 jugent.

Prioris modi exempla si vis, ecce
 ex Illustri Gallico Historico unum
 atque alterum.

1. Nicolaus Hôsta Villaregii:
 F 6. Secre-

Secretarius CIO CC aureorum annuam pensionem habuit, ut omnia, maxima, minima, quæ apud Villaregium videret, ad Hispanum referret. qui re detecta, cum sibi fuga consulere vellet, in aqua submersus, & inde extractus; in cadauer ex lege actum. Thuanus libro 132.

2. Carolo Hawarto Northinghamensi, anno 1605 Legatum agentem apud Hispanum, lautia data fuerunt, quæ XXX CIO aureorum pretium excedere dicebantur. Misit & ad legati uxorem munera. Filii, gener, Villongus & Norritius, & alii egregie munerati. XII CIO aureorum pensio etiam legato, utifertur, promissa. Thuanus l. 133.

3. Consiliariis Friderici Electoris Saxonie Hispani, in Electione Caroli, multam vim pecunie obtulerunt. consuluerunt ii Electorem, an liceret accipere. is respondit, licet, accipiatis, sed scire, vobis postmodum non licere esse meis Consiliariis. Znicgresius in Apophthegmate.

4. Cum anno 1607 initia Consulta-

sultationis de induciis inter Ordines & Archiduces fierent, statim pater Neyus animos quorundam oppugnare aggressus fuit. qua de re publice Barnefeldus conquestus fuit. Thuanus l. 138.

5. Ancellus Orator Regis Gallie ad principes Germanie anno 1597, in oratione ad eos habita, ait: Regem Hispanie nihil reliqui facere, quo principum ministros muneribus, & præmiis, interdum etiam minis corrumpat: eorumque opera Dominos in potestate sua habeat, & specie patrocini undique circumfessos arbitrio suo circumagat. Exempla in Italia omnium oculis subiecta esse, in qua pauca sunt hodie ditiones, quæ non eo prætextu à Sac. Imperio avulsæ, sub crudeli Hispanorum jugo oppressæ gemant.

Supersedeo jam recensere corruptiones illas, quibus Governatores Urbium, & arcium, & cum iis Urbes ipsas, in nallas suas protrahit.

6. Notæ sunt traditiones Urbis Gertrudis-Montis, Geldrie, Zutphanie,

phanæ, Doesburgi, &c. Tacco largitiones quas facit in Affasinos & sicarios Regum & magnatum. Cujusmodi in vitas Regum Galliæ, Angliæ, Reginæ *Elisabethæ*, in Regis *Iacobi*, in vitam *Wilhelmi & Mauriti* Auraicorum principum. Excutiantur Indices historiæ Thuani, Metterani & aliorum, sufficient hi largam eorum messem Lectori.

7. ArchiPalatinum Hispani occuparunt pecunia magis, quam vi militari. Alius de pecunia Hispanica dixit, *Hispanicos duplones facere duplices nebulones*. Aurum Hispanicum magnam vim habet, ait Thomas Campanella c. 26.

CAPUT XXV.

Hispani Sicarii, Affasini.

DOlus an virtus, quis in hoste requirat? Ethnicorum hoc olim fuit Symbolum. Hodiernorū verò nostrorum Hispanorum crede esse Evangelium quintum. De aliis dolis & fraudibus jam supra: sed restat alia dolosa fraus, vel fraudulentus dolus, quo, cum aperto Marte non possunt rebus suis consulere, sicariatas & clancularias insidias, quibus

quibus vitæ & salutis Regum & Principum laqueos ponunt, adhibent: Affasinum dico, ab Affasinis dictum, quorum utinam, nec nomen unquam, nec artes in notitiam hujus ævi & orbis pervenisset, non ita nunc multorum Regum, & Principum sceptræ, Regnæ, coronæ vitæ, de tenui penderent filo, vel desperati alicujus mancipii Hispanici projecta audacia. Sed quorsum hæc præfamina? quin videamus, an exemplis hoc thema possimus roborare. Non ea ex India, unde gemmæ, aromata, aurum, & alia, quibus hodie Europæus orbis ditatur, petenda: in vicinis Regnis ea nata, nascunturque.

I. Galliam primo loco ponamus. *Gallia.* Planc hospes sit rerum, patrum & nostro tempore in Gallia gestarum, qui nesciat Hispanos Petrum Audacem Carthusianum concitasse & induxisse, ut Henrico Quarto insidias frueret, quanquam quæ *Andan.* Regis erat clementia, licet jam sententia damnatoria à summo Consilio pronunciata in eum esset, vitæ venia ei à Rege facta. Thuanus libro 118. sub finem.

Andr. 2. De Andrada vide caput de variis artibus Hispanorum rebus suis consulentium.

3. De aliis insidiis vitæ & saluti dicti Regis structis vide supra Caput sextum.

Anglia. 4. Quæ Angliæ Regiæ insidiæ, artibus Hispanorum structæ, docet caput 7. nihil necesse ut hic repetantur.

Belgium 5. Illustrissimo principi *Auraico* fexies per Emissarios, & emptos sicarios Hispanicos, insidiæ structæ. 1. Anno 1582. per Joannem Jauregium. Thuan. libro 75. 2. & rursus eodem anno per Nicolaum Salcedonem &c. qui etiam vitam Alenzonio Brabantæ Duci eripere conatus. 3. Per Petrum du Vignon. 4. Per Balthasarum Gerhardi, qui etiam cædem toties tentavit in principem Wilhelmum, ac tandem perpetravit sexto Idus Julias, Anno 1584. Thuanus libro 79. Speculum Hispanicæ Tyrannidis in Belgio p. 84.

6. Insidiis iisdem vita *Mauritii* principis *Auraici* exposita fuit ab Hispanis, dum nimirum Hispanico auro corrupti nonnulli ei vitæ hujus.

hujus usuram eripere conati sunt, qui spontanea confessione id facti, & propterea etiam merita poena affecti sunt. Quos inter 1. Michael Renichovius 1594. 2. Petrus de Fourt. 3. Petrus Panne, & alii, de quibus Thuanus & Metteranus.

Jam minorum Gentium hominum exempla non allegabo, cum ex historiis & experientia constet, nihil insidiosius & exercitatus in hac arte, gente Hispanica.

7. Rex Philippus cum nesciret, quomodo Joannem Escovedam aliquarum novitatum suspectum è medio tolleret, ne fratrem Joannem Austriam offenderet, delibere, an veneno, vel alio modo id faciat. tandem per Antonium Perezium curat perficiendum. Vide relationem Historiæ Antonii Perezii. Pari modo, postquam Perezius elapsus in Galliam venisset, diversis rationibus ejus vitæ, per diversos Emissarios & Sicarios, insidiati sunt. Vide relationem rerum Perezii. anno 1596. Hagæ Comitum excusam.

8. Quomodo Diazius proditorie per Affasinum, (hominem à Germano fratre conductum) interfectus, authore & patratore cædis impunito, legi potest apud Sleidanum.

Nihil verò frequentius apud Hispanos quam veneno vel ficu Hispanica (sic ut proverbio locum ista consuetudo fecerit, *cinem ein Spanische feig kochen*) è medio tollere, quos aperto Marte non possunt.

CAPUT XXVI.

Hispanorum Crudelitas & Tyrannis promiscua.

ET si ex superioribus satis constare potest, nihil crudelius, nihil immanius, nihil magis tyrannicum Hispanis dici, vel cogitari posse, non tamen abs re fuerit, exempla quædam, quæ capiti huic roborando & confirmando esse possunt, hic allegare, ne circa hanc partem Lector habeat, quod desiderare in industria mea possit. Unde autem potius, quam à Germania inferiori, quam Belgium hodie vocare solent, initium faciam?

I. Quot ex primaria Nobilitate Albanus,

Albanus, partim per Carnificem, partim per bella, avaræ morti transfmisit? Nunquid non ipse gloriatus ante mortem, *suo jussu ultra 18000 homines à Carnifice diversis moribus interfectos, non numeratis iis, qui in preliis perierunt?* Carnifices, genus hominum aliorum cæde gaudens, magis cædendo, quam Albanus damnando, lassati. Dabantur promiscuè, Nobiles, non Nobiles, in Carceres deterrimos, multi non auditi, plures non convicti ad mortem rapiiebantur, bona ipsorum in fiscum redigebantur: Omnes arbores per Hollandiam patibulorum vices supplere cogebantur. Suspendebantur viri & mariti, Vxores eorum locabat suis Hispanis nolentes volentes. Uxores etiam supplicio ultimo affecit, quæ viros & maritos vel vestibibus mutatis, vel alia ratione periculo eripuerunt, & adiumento iis fuerant ut effugerent. Conjugia rescidit. Ultrajecti Mosæ patrem ultimo supplicio affecit, quod filium exulem secum, & in ædibus suis, unam noctem pernoctare sivistet. Alius morte ab eo affectus, quod viduæ, cujus maritus ob

“ ob religionis confessionem marty-
 “ rium subierat, aliquantulum fru-
 “ menti dedisset. Alium morte mul-
 “ tavit, quod amico in Anglia exul-
 “ tanti aliquantulum pecuniæ misif-
 “ set. Infantes baptizatos rebapti-
 “ zavit. Infantes ex utero matrum
 excisi, & pugionibus confecti. U-
 xores in conspectu virorum stupra-
 tæ, si resistere vellent, capiebantur
 & suspendebantur, ut Risselæ
 factum, teste Speculo Hispanicæ
 tyrannidis, pag. 36. Sed longum
 foret cuncta referre. Ideo remitto
 Lectorem ad ea, quæ supra retu-
 li, & ad Speculum dictum in pag.
 36, 37, 38, 39, &c. ubi tyranni-
 des Hispanorum Risselæ, Dorni-
 cæ, Roterodami, Mechliniæ, Zut-
 phaniæ, Nardenæ, Harlemi, Ou-
 dewateræ, Trajecti, Antverpiæ,
 exercitata, describuntur.

2. De tyrannide in Reformatos
 exercitata, vide supra, cap. 3.

3. De crudelitate Hispanorum
 in Clerum Lusitanæ, ubi ultra
 bis mille ex clero varia peste ab
 Hispanis perierunt, videatur Thu-
 anus libro. 132, & supra capite
 octavo.

4. De

4. De Hispanorum crudelitate,
 inhumanitate atque odio in Bel-
 gas, vide Ordinum præpotentium
 Demonstrationem, in Respon-
 sione Schwartzenburgio Cæsaris Le-
 gata anno 1575 datam.

5. Anno 1576. Hispani tumul-
 tuantes ob non soluta stipendia,
 Antverpiam capiunt, occisis duo-
 bus millibus civium, & præsidia-
 riorum, præter eos, qui aquis suf-
 focati, aut incendio absumpti:
 mulieres nudæ in altum suspensæ
 lapidibus immanis ponderis ad pe-
 des appensis: aliis scipiones in
 pudenda injecti: aliæ per mam-
 mas, viri denique per genitalia,
 majori sævitia, incertum, an fœ-
 ditate, fidiculis distenti, ex laque-
 ari dependebant, sine cibo inter
 cruciatus & ejulatus relictis, donec
 vel ab iis ingenti pretio redimerentur,
 aut ipsi, siquid occultaverant,
 indicarent: Pueri etiam ante pa-
 rentes torti, & inter tormenta ex-
 animati: Inde collecta ingens pec-
 uniæ summa, quæ ab ejusmodi re-
 rum peritis ad quadraginta auri am-
 phoras, hoc est, vicies centena mil-
 lia aureorum æstimata fuit, in ea
 summa

summa minime comprehensis gem-
 mis, & pretiosis Cameliis, aureis
 & argenteis Vasis. Nec minoris
 damnum incendii aestimatum fuit.
 tanta præda collecta, ut gregarius
 miles 10 aureorum absumere alea
 parvi aestimaret. Quidam ex puro
 auro manubria ensium, pugionum,
 conficienda curabant: quidam in-
 tegras Loricas & galeas. Thuanus
 libro 62.

6. Scribit Bernhardinus Men-
 doza, à mense sextili anno 1576,
 ad edicti ultimi promulgationem
 anno 1577, amplius 30000. pro-
 vincialium ab Hispanis fuisse cæsa.
 Quod, an sævitæ potius, quam vir-
 tutis, quod ille voluit, exemplum
 aestimari debeat, dijudicandum il-
 lis relinquo, qui tot millia homi-
 num ab Hispanis seu spoliata, seu
 interfecta, ex oppidanis, & imbel-
 li turba constare, ex fide rerum ge-
 starum reputabant. Thuanus l. 64.

7. De crudelitate Hispanorum
 in Gallos in Insula Tercera anno
 1582, idem Thuanus l. 75, & su-
 pra capite 6.

8. Similis crudelitatis Hispani-
 cæ in gentem Gallicam exemplum
 recenset

recenset Thuanus l. 41. sub finem,
 in Insula Florida, in qua 600 Gal-
 los contra fidem interfecerunt, oculo-
 los eruerunt, & hastis præfixerunt.
 Ribaldum cum Ottigino contra da-
 ram fidem trucidarunt, corpora
 eorum cremarunt, Ribaldi barbam
 mento abrasam tanquam trophæum
 in Hispaniam miserunt.

9. Antonius Leva Caroli V Ca-
 pitaneus, & præfectus in Insubri-
 bus, Mediolani obsessus, existima-
 vit, neque humanis neque divinis
 rebus esse parcendum, modo decus
 suum & Cæsaris dignitatem tuere-
 tur: & stipendii loco singulas Ur-
 bes, singulosque earum Cives, mi-
 litibus inhumanissime diripiendas
 concessit, quo ipse Sfortia ejecto
 principatu potiretur. Paulus Jovius
 libro 6.

10. Non leve exemplum est cru-
 delitatis Hispanicæ, quod Rex Phi-
 lippus II Escovedam per Sicarios
 curavit è medio tollendum, & cum
 Perezio egit, uti is culpam in se re-
 ciperet. Viduam & liberos Escove-
 dæ, justitiam Regis ob cædem
 Escovedæ implorantes, variis arti-
 bus elusit. Ex qua actione Arragoni-
 a

nia Regnum maximum damnum percepit, occisis tot Nobilibus, & privilegiis ereptis, quod juri & libertati suæ status illius Regni visum fuerunt nimis rigide insistere, cum tamen omnis culpa in Rege resideret. Vide relationem rerum Perezii, Hagæ Comitum anno 1596 excusam. Et cum is fuga evasisset, ipsius uxorem prægnantem cum liberis & infante in carcerem conjecit, etiam ipsius amici in vincula dati.

11. Anno 1610. Inquisitio Regem Hispaniæ permovit, ut Mauriscos omnes, quanquam non male erga Catholicos affectos, ex Regno Valentia, Granatæ, Andalusæ, Murcia, expelleret, & in Barbariam transportaret aliquam multa millia, ubi misere perierunt fame, siti, cædibus, & rapinis, partim à Barbaris, partim ab ipsis Hispanis in ipsos commissis. Mitigatum est quidem post hoc Edictum, & permissum, ut supellectilem suam vel secum portarent, vel distraherent, vel permutarent: Exceptis tamen gemmis, auro, argento, signatis & non signatis: Bona eorum immobilia

& Barbaries. CAP. XXVII. 145
bilia sacris usibus, & fisco suo ad-dixit. Metteranus.

CAPUT XXVII.

Hispanorum in America & India crudelitates & Barbaries.

Quia forte quis Hispanorum Excessus barbaros in Belgas commissos elevare velit, dicendo, eos hostes Regis fuisse, à Rege defecisse, & proinde eos non aliter ac hostes tractari meruisse, quanquam is modus corrigendi modum omnem excedere videtur: videamus nunc, num clementiores Indi, Americani, & alii extra Orbem nostrum habitantes Hispanos experti sint.

Juris Hispanum nihil omnino in eam gentem habuisse, quippe toto orbe ab Hispania divisam & suis Regibus gaudentem, nunquam etiam vel minima ratione Hispanum, ad arma provocantem. ipsi Hispani moderatiores fateri coguntur: & quod magis est, addunt, Hispanos, cum primo eo venissent, *non aliter ac Deos, vel Deorum filios exceptos, habitos, & tractatos, & tantum non*

non ut summa Numina adoratos, cultos
 & observatos.

1. *Gentem*, scribit *Bartholomæus de*
Casa, Ordinis Dominici Mona-
 chus & Episcopus, libro suo de Ty-
 rannide Hispanica in India occi-
 dentali, Carolo V. & filio ejus Phi-
 lippo inscripto, & anno 1552. Se-
 vilix apud Sebastianum Frugillum
 excuso, cujus autoritas instar o-
 mnium esse debet, *Esse pacificam in-*
star ovium, non admodum opibus de-
ditam, non ambitiosam, paucis conten-
tam, solitariam, & quasi eremiticam;
contra quos venerint Hispani, tanquam
rapacissimi lupi inter mitissimas oves, &
non tantum ut lupi, sed ut Leones & Ty-
grides. Scribit idem, *in Insulis illis,*
spatio quadraginta annorum plures
quam duodecim milliones hominum ab
Hispanis confectos esse, imò plures quam
quindecim milliones. Capitulæus qui-
 dam vim intulit Regis Conjugi,
 eamque compressit. Infantes petris
 & faxis alliferunt, & cerebrum ex-
 cufferunt. Regulos & principes re-
 gionum lento igne excruciarunt, &
 concremarunt, canibus suis dilace-
 randos objecerunt: In ædes coar-
 ctarunt,

ctarunt, & eas incenderunt, & sic
 exusserunt. Anacaonam Reginam
 suspenderunt, ut etiam aliam Re-
 ginam: viros superstites ad metalla
 damnarunt, uxores ad villas, ad
 opera rustica facienda, nihil vel
 parum cibi ipsis porrigentes, sic ut
 successu temporis, per illas sepa-
 rationes Regna ista plane incolis
 suis viduata fuerint: Utebantur iis
 loco Asinorum & mulorum, oner-
 antes eos oneribus portatu impos-
 sibilibus per longissimas vias, sic ut
 de 4000 aliquando tantum sex re-
 versi sint. Eripuerunt eis cibum &
 annonam omnem, sic ut aliquando
 fame ultra 30000 sint extincti. Præ-
 gnantes scemias ad portanda onera
 adegerunt. Cogebant regulos, ut
 quod ipsi Hispani volebant habere,
 mancipia præsentarent. *In nova Hi-*
spania tempore duodecim annorum, Hi-
spani plures quam quatuor milliones ab-
sumpserunt. In urbe Mexico, quadam
vespera proditorie florem Nobilitatis oc-
ciderunt, postea multos cives, &c.

2. Dicit idem Autor, Si tyran-
 nides in *Guatemala* ab Hispanis ex-
 ercitata, omnes conscribenda es-
 sent, opus esset sesquipedali libro.

“ Non aliter ab Hispanis in *Naco- & Honduras* actum est, in quibus *spacio duodecim annorum ultra duas miliones hominum perdidierunt*. In *Guatimala* nonnullos ex principibus, qui eos omni reverentia exceperant, exusserunt. Nihil juvare miseris Indos potuit, quod Hispanos omnibus officiis demerent: sed potius illa benevolentia & simplicitas Hispanos magis crudeles effecit. Mille modis torquebant miseris homines, ut exprimerent ipsis, ubi aurum absconditum haberent, projecerunt in fossas profundas, puteosque, in quibus acuri, & ferro præpilati pali erecti erant, ut sic iis incidentes diu, misereque torquerentur. Vix parentibus filios & filias eriperunt, & in servitutem abduxerunt.

3. In Regno *Guatimalo* tempore *sedecim annorum plures, quam quinque milliones, diversis cruciatibus Hispani extrinxerunt*: Captis Indianis nihil edendum dabant, sed licentiam iis faciebant, ut alios Indanos caperent, & eorum carnibus vescerentur: vim ingenuis uxori-

bus

& Barbaries. CAP. XXVII. 149
 bus, & filiabus inferre Hispanis, jocus erat. Coegerunt Indos ad gravissimos labores, & onera portanda: sed nec cibi nec potus quicquam exhibebant: sic ut in quodam tali itinere de 20000 millibus non 200 reversi sint. Rapiebant Indis Idola sua cuprea, & rursus coegerunt Indos, ut ea auro redimerent.

4. In Regno *Excalisco* 800 pagos exusserunt, filios principum pro mancipiis sibi vendiderunt, invicem; in *Iucatano* reguli filius pro caeseo venditus est, & centum Indiani pro uno equo. Venationes, cum Indianis, sicuti cum feris instituerunt, & canibus dilacerandos objecerunt.

5. Jocus ipsis erat, pueris aures, nares detruncare, si qui ipsis non morigerari vellent. *Infantes ab uberibus maternis raptos in partes dissecuerunt: & canes iis paverunt.*

6. *Indiani sic ab Hispanis tractati sunt, ut ad nomen Christianorum horrescant, & malint in bello mori quam vivere sub servitute Hispanorum.* Utuntur Hispani Indis pro Urinatoribus ad margaritas, ex

G 3 profun-

150 *Hispan. Crudelitas in Indiis*
profunditate extrahendas. quæ res
est multo difficilior, molestior,
quam labor in minariis, & metal-
lariis. nam plerunque suffocantur,
aut à monstris marinis devorantur.

7. In Regno *Venecula* exitio ultra
quatuor vel quinque milliones homi-
num dederunt. In Regno *Florida* pari
sævitia homines tractarunt, oneratis
oneribus, & sub onere in via suc-
cumbentibus capita præciderunt, &
eos sic in viis reliquerunt. In *Insula*
de la Plata ultra 5000 una vice occide-
runt, & eos qui ultro venerant ad
servitia Hispanis facienda, etiam
mifere trucidarunt.

8. In *Insula Cuba* tribus mensibus
7000 infantes fame perierunt, pro-
pterea quia Hispani matres conti-
nuis laboribus & inedia ita exhau-
riebant, ut lac in mammis exsicca-
retur, & ita miseri infantes ali non
potuerint. *Bartholomæus de la*
Casa.

9. In duodecima ratione, *de la*
Casa dicit; *Hispania versatur in ma-*
gno periculo, ne propter hanc tyranni-
dem alie Nationes veniant, & Hispa-
niam destruant &c. Et sub finem li-
bri addit; Nisi Rex Hispaniæ aliter
Indianis

& *Barbaries.* CAP. XXVII. 151
Indianis caverit & providerit, nihil
certius esse, quam ut Deus Hispa-
niam gravissimis pœnis sit afflictu-
rus, si non plane everfurus.

Hæc Hispanus de Hispanis scri-
bit, sentit, prædicit, cujus eo ma-
jor esse debet autoritas, quo ma-
jor fides oculato testi, quam aurito
haberi solet.

10. Sed cum *Diphthera* Jovis vix
capere possit *Crudelitates*, *Tyran-*
nides, *libidines*, *rapacitates*, *ava-*
ritias, *nequitias*, & *malitias* in *India*
utraque, ab Hispanica gente
exercitatas, excitatasque, his re-
censendis supersedebo, Benevo-
lumque Lectorem ad eos, qui *Na-*
vigations Indicas & earum *Regio-*
num historias descripserunt, remit-
tam. Inter quas maxime præter su-
periores excellit *Der West-Indische*
Spiegel durch Athanasium Inga Peruan
von Cusco, t' Amsterdam by Broer
Jansen. Anno 1624.

11. Conqueritur *Thomas Cam-*
panella Hispanus *Monachus Do-*
minicanus, discursu suo de *Monar-*
chia Hispanica, multis verbis de *Hi-*
spanorum tyrannide, *avaritia*, *sæv-*
itia &c. in *India* utraque exercita-

152 *Hispan. Rapacitas & avaritia*
ta, capite ultimo, nempe 31 dicti
discursus.

CAPUT XXVIII.

*Hispanorum Rapacitatis & avari-
tie Exempla.*

Iulius II Pontifex Romanus,
Hispanos volucres cæli nominare
solebat, superbiam eorum notans,
& quod omnes reliquos homines
super ire, & supervolare niteren-
tur. Quod si omnino volucres no-
minare placuit, cur non potius a-
ves Stymphalidas sive harpias nun-
cupavit? Cum notum sit, insatia-
bilem ejus gentis esse rapacitatem;
furacitatem, & auri aviditatem;
Regna amplissima, legitimis hæ-
redibus pulsus, nullo vel in spe-
ciem juris titulo, invadendo, oc-
cupando, & depauperando, sa-
cra profana, publica, privata,
tactu immundo contaminando, &
uncis unguibus rapiendo. Neapo-
litanum, Navarrenum, Lusitani-
cum ut iam omitam, saltem, quæ
in Belgio, quæ in Indiis avaræ,
rapaciter, furaciterque ab iis per-
petrata attingam.

I. DE

Exempla. CAP. XXVII. 153

DE DUCE ALBANO fide di-
gni, & extra vanitatis aleam positi
historici memorant, eum quotan-
nis ex confiscatis in Belgio bonis
collegisse octoginta amphoras, quas
alias tonnas vocant auri, exceptis
ordinariis tributis: sic ut *tempore sex
annorum extorsit Provinciis Belgicis*
52. *milliones auri.*

NB.

2. Insatiabilem auri cupiditatem
comparandi, satis demonstrant ex-
actiones *decimi nummi* rerum ve-
nialium, quem tam enixe *Status*
deprecati, sed furdo fabulam nar-
rarunt, quod diceret, nolle se eam
exactionem remittere, *licet totum ??
Belgium ejus causa pessundandum, & ??
cælum terra miscendum.* quæ etiam
non postrema causa fuit, quod u-
niti Status arma induerunt, & Hi-
spano obedientiam renunciarunt.

Mechli-
na.

3. Hispani in Mechliniæ dire-
ptione anno 1572. Calendis Octo-
bris, ne sacris quidem personis, sa-
cræque suppellectili abstinerunt, sic
ut Spolium ibi commissum æstima-
tum fuerit *aliquot millionibus auri.*

4. In invasione & direptione Ant-
verpiana an. 1576. IV. Novembris, *Antver-
pia.* Hispani nullius cujuscunque reli-
gionis

G 5

gionis homini pepercerunt, nec parte pecuniæ contenti esse volebant, sed per fora & plateas discurrentes clamabant, *Todo, todo, totum, totum. deneres & non palabres*, pecunia & non verba. plus quam barbare cum civibus egerunt. mulieres nudæ in altum suspensæ, lapidibus immanis ponderis ad pedes appensis. aliis scipiones in pudenda injecti. aliæ per mamas, & viri denique per genitalia, majori sævitia incertum, an fœditate, fidiculis distenti ex laqueari dependebant, sine cibo inter cruciatus & ejulatus relictæ, donec vel ab aliis ingenti pretio redimerentur, aut ipsi, si quid occultaverant, indicarent. pueri & parentes torti, & inter tormenta exanimati. Inde ingens pecunia collecta, quæ ab hujusmodi rerum peritis ad 40 auri amphoras, hoc est, ad vices centena milia aureorum æstimata fuit: in ea summa minime comprehensis gemmis, & pretiosis Cimeliis, aureis vasis, & argenteis. Thuan. l. 72.

5. *Conflariarius Sestius* ad Parmensem scribens, queritur; quod *Rodericus de Castro* ita exhauferit provin-

provinciam cui præerat, ut *Clerus* etiam vestibus ad sacra faciendâ destitueretur. *Speculo Hispanicæ tyrannidis in Belgio*. p. 86.

6. *Capta Lusitania & Insula Tercera* vel *Terrera*, universa non solum Tertianorum, sed etiam cæterorum Insulanorum bona fisco addicta: quod non tam severitati quam *Gentis Hispanicæ ingenio* tributum, quod, innata dominandi Cupiditate, ad firmandam potentiam, nullum avaritiæ & crudelitati modum facit. Thuan. l. 78.

7. *Exactiones novas contra vetera privilegia Neapolitanis & Regno Sicilia* introductas, ob quas etiam aliquoties tumultuatum, hinc inde leges. Eadem etiam non minima causa fuerunt, quod *Cataloni* anno 1640. & *Lusitani* 1641 *Regnum* sive jugum *Castellanensis Regis* excusserint. Videantur eorum *Apologiæ*. Sexcenta alia *exempla Hispanorum avaritiæ & rapacitatis in Belgio* usurpatæ, lubens omitto, legi ea possunt apud *Thuanum, Metteranum, Eberhardum à Raid*, aliosque, qui *historias bellu Belgici* scripserunt.

9. De *Indiis* vero quid dicam? Dies citius me relinqueret, quam omnia avaritiæ & rapacitatis, & exactiois Hispanicæ gentis apud miseros Indos designatæ exempla recenseam. Lectorem igitur ad ea, quæ, in capite 26 de Crudelitate Hispanicæ Gentis in Indos scripsi remittam. Aut quia gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ ad *Bartholomeum La Casam*, Episcopum Hispanum, qui librum peculiarem de Hispanorum Tyrannide, ad Reges Carolum V. & Philippum eius filium misit, in quo horrenda & tremenda exempla extorquendi miseris Indis aurum, recenset. Sed videantur ea quæ supra, capite allegato, annotantur, ubi tandem concludit: *licet tantum auri & thesaurorum ex Indiis in Hispaniam avectum sit, nihil tamen res ibi viliores fieri, sed rerum omnium pretium quotidie intendi, quod, ait, manifestum signum maledictionis divine, imo, dicit, propter hos excessus, rapinas & extorsiones metuendum, ne Hispania plane ad alium Dominum devolvatur & ever-*

NB.

10. Scribunt proceres regni *Catalonici*, Hispanos ut se ipsos d-

tent, data opera bella protrahere, malunt enim divites in castris dici, quam victoriosi & pauperes in pace. c. 8.

11. Testatur *Thomas Campanella* Hispanus Monachus Dominicanus in discursu suo de Monarchia Hispanica quod Hispani sint avari Capite. 27.

CAPUT XXIX.

Hispanorum Libidines & Adulteria.

Inter causas odii publici gentis Hispanicæ non omittendæ erant Libidines & adulteria promiscua hinc inde, ubi rerum potiti sunt, admissa; Sed quia forte id exemplo communi exorbitationum militarium quodammodo excusare quis an nitatur, etiam quia plura, quam ut in Syllabum hunc venire possint, satis erit, Lectorem ad authores & Scriptores remississe: *Thuanum*, *Metteranum*, *Eberhardum à Raid*, & alios: unum tamen alterumq; in *Belgio* nostro commissa recitare quid vetat?

1. Anno 1598. Cum *Franciscus Mendoza* Iuliacensem, *Clivensem* *Montensem* ducatum vastaret, inter alia

alia etiam *Schlehenhorstium* nobilium puellarum Cœnobium spoliarunt, puellas virgines moniales in acervum coactas, & vestibus spoliatas constuprarunt. Thuan. l. 121.

2. Eodem tempore *Duffmontii* iudicem in sella alligarunt, & in conspectu ejus uxorem septem Hispani compresserunt.

3. Ad *Gissicum* pagum feminam pregnantem, cum diu conatibus eorum resistisset, gladio in uterum adacto cum foetu interfecerunt.

4. *Bucholzie*, cum filiam Consulis vellent comprimere, & pater ei auxilio veniret, eum interfecerunt, & postea alligato patris cadavere ad corpus filiam ita per vim stuprarunt. Ibidem.

Quam libidinem in Urbibus per vim occupatis exercuerint, vide supra in capite de Crudelitate Hispanorum.

5. Aliud memorabile exemplum per vim ab Hispano Centurione violatæ ad *Becurtum* pagum pudicitia generosæ vindictæ ab agricolæ *Ioannis Mileti* filia sumptæ, recenset Thuanus l. 66.

6. Et mox in eodem libro aliud, quo pacto *Causidici* filia à stupratore Hispano

Hispano pœnas exegerit, eum pugione suo interficiens, & quomodo is eam hæredem moriens instituerit, idem author enarrat.

7. Quam libidinosè non solum cum liberis personis, sed etiam conjugatis, imò etiam Reginis ipsi in Indiis se gesserint Hispani, recenset Bartholomæus de la Casa Episcopus Hispanus in speculo suo Tyrannidis Hispanicæ, ubi addit, quod adhuc se valde ob ista facta jactarint, quasi Herculeum facinus commisissent, quod tot impregnare potuissent. Sed fœditas rei non finit plura Exempla allegare: ipsa fati obvia in historiis, & in quotidiana eorum praxi. Quot philtra puellis & uxoribus propinata, deque aliis illicitis, ad illicitos concubitus, iis qui adhuc vivunt, (exempla odiosa sunt viventium) constat.

CAPUT XXX.

Hispanorum vitia alia.

Hispanis etiam hoc innatum est, *Philau-
tia Hispano-
rum.*
ut præ omnibus aliis nationibus, admodum sui & suorum amantes sint & præcones, aliorum verò contemptores.

1. Sic *Petrus Roycius Mauræus Hispanus Poëta* illo seculo, nempe 1548. non incelebris, aliquando famulos Langi Germani, & Oratoris Regis Ferdinandi mensæ astantes, atque dura pronuntiatione & accento affectate voces Germanicas exasperantes illudit. *Germani inquit non loquuntur sed fulmant;* Et: (credo ego:) ad Langium Oratorem conversus ait, Deum ex indignatione hoc sermonis fulmine usum, cum primos parentes extruderet

“ Cui Langius Orator: Ego rursus inquit
 “ *verisimile censeo, serpentem suavi &*
 “ *blando vocis Hispanica fuco usum,*
 “ *cum Eve imponere veller. M. Adamus*
 in vita Langii.

2. *Velleris aurei oblatio* studiosè & artificiosè ab Hispano Rege excogitata, ad pascendam hominum vanitatem, *illicium.* Sic Sigismundo Bathorio Pragæ anno 1597. solemni ritu torquem aurei velleris nomine Philippi Cæsar obtulit Thuan. l. 119.

3. Tanta Hispanorum insolentia, ut ne urgente quidem extrema necessitate suppliciter suam indigentiam explicare non liceat. Id quod Comes

Comes Majoris montis in Sicilia suo cum damno expertus anno 1604. Is cum apud Proregem pro Insulanis verba faceret, ut modum frumenti exportandi præveniret, quod prævideret fore, ut magna eius propediem esset futura sive caritas, sive penuria; Prorex & verbis contumeliosis acceptum comitem, quasi arrogantius secum locutum per Satellites in conspectu confodiendam mandavit. Thuan. l. 3. anno 1604.

4. Hispani studiosè inter alios *diffidia* seminant, ut illi inde commodi sui messem faciant. Id quod in controversia & pacificatione Papæ cum Illustrissima Repub. *veneta* testati sunt anno 1606. tota res ex Thuan. l. 137. descripta legitur: supra capite de Hispanorum prævericationibus in aliis regnis.

5. Hispanis Solenne est post pugnam vel Conflictum aliquem, solutionem urgere, & ea non apparente rebellionem movere, ut factum anno 1594. videatur Thuan. l. 59.

6. Habent & hoc Hispani in more, ut de aliis facile querelas moveant, cum ipsi potius accusandi. Sic

Sic fecit Austria anno 1577. qui per Legatum suum Ordines apud Casarem, Reginam Angliæ, & Septem viros accusavit, quod pacem, quam ipse violarat, non servarint. Thuanus l. 94. Idem, quod ipsi fecerunt, alios ejus accusat, vel in alios culpam transfert.

7. Hispani ubique res novas moluntur; ut si res in uno loco minus, in altero saltem succedat.

8. Hispanos Sacrilegia committere, templa exurere, sacramenta profanare, conqueruntur Catalonia in querela sua Catholica cap. 4.

C A P U T X X X I.

Mendacia Hispanorum.

Negat Bartholomæus de la Casa Episcopus Hispanus contra Sepulvendam, verum esse, quod, sicut Hispani in India scribunt, quotannis tot millia hominum ad Deum à Gentilismo per Hispanos convertantur: sed hoc ait esse verum, Hispanos à tempore sui ad Indos ingressus plures Indos avaritiæ & rapacitatis sua causa mactasse & sacrificasse, quam Indiani suis Idolis centum annis.

2. Ait de la Casa mendaciter, Hispan-

Hispanos talibus criminibus simplices & innocentes Indianos apud Regem onerasse, qualibus nemo, etiam pessimus, potuisset onerari.

3. Acute & argute Catalonia Hispanos perstringunt, convincuntque in querela sua Catholica, quod ausi fuissent eos apud Regem accusare, quasi castris anno 1640 ante Salsas relictis fugissent. Vide cap. 6. & 7.

4. Hispani Regi suo mendacia pro vero referre solent. Sic queruntur proceres Regni Catalonici, quod Hispani Regi persuadere velint, Regnum Catalonia esse meram solitudinem, unde nulla utilitas ad Regem redeat &c. cap. 13. querela Catholica.

5. Hispanorum falsas accusationes, delationes, & alia, quibus Regi nigrum album esse persuadere conantur, egregie describunt querela sua cap. 30. quibus artibus efficitur, ut Regi male obediatur, & subditis male consulatur.

6. Quam calumniosè Antonius Ieva Hispanus Franciscum Sfortiam Mediolanensem principem apud Carolum traduxerit, vide supra caput

caput de prævaricationibus in diversa regna, & Paulum Jovium l. 6. Elogiorum.

7. Comiti *Saladino Isenburgico in Montium Hannoniæ* expugnatione promisit, si sibi auscultaret, fore, ut ipsum *Colonia* non tantum Archiepiscopum, sed etiam in ipsa *Colonia* Dominum constitueret. Truchessius in literis ad Colonienfes. apud Thuan. l. 179.

8. Franciscanus quidam monachus, ut *Ferdinando* regi Hispaniæ, *Judeorum exterminationem* persuaderet, clanculum tabulam è plumbo confecit, & in ea, quæ voluit de *Judeorum* expulsiõne cum minis, nisi fieret, scripsit, loco sacro abdidit, & per conscium post triennium refodiendam curavit, quasi divinam aliquam rem & prophetiam: Sed rex fraudem animadvertens, eam susque deque habuit. Maiolus in *Canicularib.* 351,

9. *Quomodo Perezium Castellani* falsis testibus apud *Arragonios* captum obtinere conati sint, leges in *Relatione* rerum ejus pag. 56. *Calumniant* etiam eum, quod magicam calleat: quia apud omnes in

in bona gratia esset. Ibidem.

10. *Pertinacia Hispanorum* in malis suis propositis manifesta fit ex verbis *Ducis Albani*, qui cum *Decimum* nummum ab omnibus, quæ in foro vendebantur, exigere vellet, dicebat *se nolle à sua sententia discedere, licet omnes provincia essent amittenda.* Item. *Prius fore, ut sol & stella lucem suam amittant, quam ipse velit exactiõnem decimi Nummi intermittere.* Oletus in *Lauaro Nassovica.*

11. *Eni miserorum solum hominum Invidia* creditur vitium, felicitibus & divitibus suis invidere felicitatem & divitias, tamen hoc vitium *invidiæ & Livoris* nomine nuncupatum, ita animos *Hispanorum* infudit & occupavit, ut quasi hæreditarium id sibi fecisse videantur: Inde *Illustrissimus Historicus Jacobus Thuanus de Alba Duce* l. 75. *meritorum fiducia summe ambitiosus, alienæ virtutis obtrectator, & vitio gentis erga ceteras nationes contumeliosus & justo imperiosus ac severus, & mox Ducis Albani livore & invidia factum, quod Carolus V. Gonzagam ita ingrati tractavit.* ibid.

Invidia Hispanorum.

12. Alibi & de Hispanis Thuanus scribit, quod Hispani capti Vineosi homini Italo inviderint: ut fere semper, vitio gentis. que sola habere, neque cum quoquam honores partiri solet.

13. Cataloni admodum in querela sua Catholica ad Regem Philippum queruntur de invidia & livore, & consequenter de calumniis, quibus onerentur apud Regem, non respectu habito tot praclarorum meritorum, quæ ibi c. 6 & 7, recensentur: & ei ingratitude exprobant. vid. cap. 6, & 7.

CAPUT XXXII.

Hispanorum alia artes & techna, rebus suis consulendi.

Modi quibus Hispani in Regnis acquirendis utuntur, complurimi, sed imprimis sex sunt. 1. Persuasiones ad populos, & auditores in Concionibus parariis, præsertim Jesuiticis. Hoc modo actum in Liga illa Gallica contra Henricum III & Henricum IV. In Anglia per Iesuitas emissarios. In Lusitania Regni acquisitione. 2. Est vis armata. 3. Largitiones & Corruptiones.

ptiones. 4. Conjugia & Matrimonia. 5. Velleris aurei oblationes, proceribus variis, Fœderis Hispanici. 6. Si quem suspectum habent, aut è medio tollunt, ut Egmondanum, Hornanum, Battenburgicos, &c. Aut, si id non possunt, ex provinciis quocunque modo amandant: ut Mansfeldensem & Mauritium Auricum bello Turcico præficere voluerunt, prolixè laudata ejus fortitudine & prudentia. Vide Thuanum l. 120.

2. Hispani semper iniquissime tulerunt, & adhuc ferunt, Helvetiorum cum Gallo confœderationem. Ideo cum Henricus Quartus anno 1602 fœdus cum Helvetiis renovare cuperet, Fontanus Regis Hispani Vicarius Mediolani nullum non lapidem movit, ut negotium illud impediret. Thuanus l. 129. ab initio.

3. Hispani nihil non faciunt, ut per Emissarios suos pecunia vel aliarum rerum spe corruptos & alienatos per bella civilia animos hominum ad se trahant, & ad publicam quietem turbendam, specioso religionis colore incitent: in omnes occasiones

occasiones intenti, ut arcana Regū rimentur, & ex eorum notitia in rebus suis consilium capiant. in corrumpeudis hominibus, qui primariis Regni Officialibus vacant, omne studium suum ponunt Thuan. l. 132.

4. Est hic modus Hispanis familiaris rebus suis consulendi, ut fœderationes impediunt. Sic Petrus Gufmannus, Toletanus, Fontanus, Infubrum Prorex anno 1605. disturbandæ *Venetorum cum Rhetis* nuper contractæ fœderationi, edicta severa Mediolani condidit, quibus Commerciū libertatem, utrisque incommodam reddebat, & loco designato quinque à Novo-Como miliaribus in rupe, quæ hinc inde Clavennam & Telinani Valles despicit, arcem quinque regalibus propugnaculis firmatam erexit, ac de suo nomine appellavit: ne quicquam frumenti vicinis importaretur. Inter Rhetos vero tot dissensionum femina sparfit ut res parum ab internecina pernicie abfuerit. Thuan. l. 134.

5. Carolus V. cum de *Genua*, ut rebus suis, cum multas ob causas, tum imprimis ad transportandas ex Hispania in Italiam copias opportuna

tuna, impofterum firmanda, & arce in ea instauranda cogitaret, nullis rationibus, nec proprio quidem periculo, territo *Aurie* persuadere potuit, ut arcem urbi, hoc est jugum patriæ imponi pateretur. Itaq, aliam sibi Civitatis frenandæ ineundam rationem existimavit, eamque optimam judicavit, si Genuensium pecuniam, qua ferè illorum constant res grandi fœnore pacifceretur, sic enim brevi fore, ut hominum quæstus dulcedine illektorum opes sensim ad se contraheret, & ita Urbem in ære suo, hoc est civium studia in potestate haberet. Qua arte, cum erga Genuenses usus esset, Carolus, & Philippus patris vestigiis insistēs, & bello Belgico, ad quod damnosis sumptibus opus erat, implicatus, & ea occasione ingentes summas, à Nobilium præcipue Ordine emunxit, pro quibus ingentes usuras pensitabat, destinatis ad eas exsolvendas præcipuis Indiarum & Hispaniæ vectigalibus. Thuan. l. 61.

6. Anno 1577. Austrii & Escovedi interceptæ sunt literæ ad *Philippum*, quibus ei inter alia etiam hoc suadent, ut inter *Nobilitatem &*

170 *Hisp. alia artes & techna rebus plebem in Belgio ob religionem & libertatem Conscientiarum serat diffidia.* l. 64.

7. Axioma autem Escovedi, quodque Schola Hispanica adhuc tenet præfracte, est, *Discordias inter proceres Orbis alendas & fovendas esse, ut qui universi non possunt, singuli carpantur.*

8. Comitia & Conventus Hispanus inter proceres suos non concedit, quod ea rebus suis admodum damnosa iudicet. Sic Lusitanæ Regni proceribus ea plane interdixit. Thuanus l. 78 anno 1583.

9. Servat præxis Hispanica hunc etiã morem, ut legitimos hæredes ex avitis Regnis abducat, ut anno 1583, factum, cum Augusta Philippi soror, specie visendi sanctorum Monasterii, in quo puellæ, quas nihilominus ad matrimonium adoptare licet, religiosam vitam ducunt, *Iulianam LanCastrensem* Averni principatus hæredem, vix decenni majorem, secum duxit, fremtentibus Lusitanis, qui se eo exemplo quasi in miseram captivitatem à Castellensibus rapi interpretabantur. Thuanus l. 78.

*Iuliana
Castrensis.*

consulendi. CAP. XXXII. 171

10. Sic etiam *Philippum Aurai-* cum *Wilhelmi Aurai-*ci primogenitum ex Schola Lovaniensi in Hispaniam abduxerunt, & ibi detinuerunt.

11. Alio, sed magis detestabili utuntur modo rebus suis consulendi Hispani, ut Reges & principes per *emissarios & Sicarios* è medio tollant, sive id ferro, sive Veneno, sive alia ratione fiat. Sic Fontanus & Stephanus Ibarra subornarunt *Emanuellem Andradam*, ut *Henricum Quartum*, porrecto fasciculo ex variis floribus compacto, latente intus pestiferi odoris toxico necaret. Thuanus l. 109. Plura hujus generis exempla vide supra cap. 25.

12. Gravissimas querelas institunt Catalauni in querela sua Catholica, de Hispanorum Calumniis, traductionibus, invidia, apud Regem Hispaniæ, c. 4, 5, 6, 7. Ubi inter alia dicunt, *Omnes Hispanorum* actiones ab anno 1620. eò directas fuisse, ut Catalaunos torquerent, divexarent, privilegii & immunitate spoliarent, lites inter Reges & Status sererent, regemque ad iram contra Catalaunos provocarent,

10. Sic

H 2 eosque

eosque hac ratione plane evertent; capite octavo dicunt, Hispani apud Regem Catalaunos turbarum accusant, cum ipsi primi pacis turbatores. c. 2.

13. Student Hispani, ut indigenis amotis, & ab officiis depositis, ipsi iis in officiis surrogentur, ideo non cessant, eos apud Regem traducere, calumniari, usque dum eos evertant. c. 34. 35.

14. Antonius Leva Hispanus Mediolani obsessus existimavit, *neque*
divinis, neque humanis esse parcen-
dum, modo decus suum, & Caesaris Ca-
roli V. dignitatem tueretur & stipendii
loco singulas urbes, singulosque earum
cives militibus immaniſſimè dripiendos
concessit Paulus Iovius libro 6. Elogiorum.

15. Cæsar Baronius Cardinalis, quia tomoxi, Annalium suorum scripserat. *Ius quod reges Hispania in Sicilia*
Regnum sibi sumunt, falsis & suspectis
testimoniis niti, per Hispanienses Pontificatus spe excidit. Et licet se purgaret per literas regi, tamen cum ipsi Annales Antuerpiæ recuderentur, veritum est istum Tomum recudere, Exemplaria etiam Romæ

Romæ excusa, in Regnis Regis (Hispaniæ) distrahere, sub gravi pœna interdictum. Thuan. l. 134.

16. Omnia Hispanorum Consilia eo tendunt, ut proceres provinciarum è medio tollantur, privilegia contrahantur, & libertates adimantur, nova vectigalia imperentur, & imponantur, provinciales ex opulentia pristina ad tenuitatem & miseriam redigantur. Illustrissimi Ordines in Responſione Swartzenburgio data anno 1575. Thuanus libro 60.

17. Hispani data opera imminutione & ereptione privilegiorum & immunitatum Belgas ad res novandas, vel arma fumenda irritarunt, tempore Ducis Albani, aperteque jactarunt: *hoc unice et una se querere, quo speciosiore haberet pretextum, in bona*
& possessiones provincialium grassandi,
provincias, Vrbes exspoliandi. Speculum Tyrannidis Hispanicæ in Belgio p. 35. Sic Albanus Ultrajectinos privilegiis suis spoliavit anno 1571. ibid. Sic hoc nostro ævo Hispani Catalaunis nequiter, violenter, privilegia, libertates, & immunitates imminuerunt, infregerunt,

174 *Hisp. alia. artes & techna rebus*
& eripuerunt, & omnia quæ ad
abolitionem earum facere potue-
runt, fecerunt. Status Barcellonen-
ses & Catalauni in querela sua Ca-
tholica hinc inde, in primis cap. 8,
12, 29.

18. Rex Philippus, cum Esco-
vedum per Antonium Perezium cu-
rasset per Sicarios noctu in platea
occidendum, ad invidiam declinan-
dam, apud fratrem Joannem Au-
strium, cujus is erat Secretarius, &
alios, cum Antonio Perezio egit, ut
culpam omnem in se reciperet, id
quod factum. sed hæc cædes Anto-
nii in Arragonia causa fuit, ut mul-
ti Nobiles, Ignobiles, vitæ jactu-
ram facerent, & Arragonii privi-
legiis suis privarentur. Vide histo-
riam totam in Relatione Antonii
Perezii Hagæ Comitæ excusa, an-
no 1596.

19. Hispani, si quando publicum
aliquod insigne facinus à Capita-
neis vel Gubernatoribus commif-
sum, ut id à se avertant, innocen-
tem & immeritum aliquem grega-
rium militemprehendunt, & eum
quasi succidaneam victimam pro
suis delictis substituunt, & ultimo
suppli-

consulendâ. CAP. XXXII. 175
supplicio afficiunt. Exemplum hujus
rei recenset Janus Duza Satyra 40.
sub finem, in tumultu Ultrajectino.
Et in incendio olim Duisburgi Cli-
vorum excitato, similis casus con-
tigit.

20. Curandum est ut Baronum
& Nobilium in Regnis extra Hispaniam
sitis sed sub Hispani Imperio
habitantium filii magistris Hispanos
habeant, qui hispanizare illos
doceant in habitu, moribus & mo-
dis Hispanicis. Postquam potentes
evaserunt, humiliet, & prætextu ho-
noris ableget eos ad officia à domi-
nato suo longe distita, in quibus plus
consumant de suo quam lucrentur:
quin etiam cum forte Rex evaga-
tur, divertat apud illos, ut sub titulo
honoris maximas impensas facere
cogantur. Thomas Campanella his-
panus Monach. disc. de Monar-
chia hispan. c. 14.

21. Quamprimum Rex Hispania
auferat populis devictis bona im-
mobilia, victum vestitumque præ-
beat, jubeatque terram colere, fi-
lios vero milites vel agricolas fa-
ciat. Idem cap. 15.

Non oblivioni etiam tradenda.

176 *Diſta & Apophthegmata de*
 hæc praxis Hiſpanica, qua ſolent
 regulos comites, & eos qui in pro-
 vincia, vel Regno aliquo potentio-
 res reliquis, opibusque inſtructio-
 res, vel favore apud populares, gra-
 tioſiores in aulam Regiam evoca-
 re, quocunq; prætextu excogita-
 to, ſive legationis obeundæ, ſive rei
 militari præficiendos, qua ſpe ille-
 cti, nonniſi magnificentiſſimo ap-
 paratu comparere ſolent, ubi com-
 paruerunt, nunc hoc nunc illud cau-
 ſantes, eos non annum unum, ſed
 aliquot differunt & detinent, ſic ut
 mora & expectatione illa, partem
 bonorum conſumant & prodigant,
 aliisq; oppignorare cogantur.
 quam praxin in Neapolitano Re-
 gno maxime obſervare ſolent.

CAPUT XXXIII.

*Diſta & Apophthegmata variorum
 de Hiſpaniis.*

Indi di-
ctum. **H**ispanus quidam *Fernandus Sot-*
to, in Inſulam Floridam ve-
 niens, dicebat ſe filium Dei eſſe: Huic
 quidam ex incolis reſpondebat; *Si*
 “ Deus veſter, cujus te filium eſſe dicis,
 “ mandat, aliorum dominorum Regna,
 “ provincias & bona invadere, & ibi oc-
 cidendo,

Hiſpaniis. CAP. XXXIII. 177
 cidendo, cadendo, rapiendo, torquendo,
 furando, vaſtando, ſcortando, adulte-
 rando &c. Omnis generis exceſſus perpe-
 trare, aperte dicimus, quod in-talem
 Deum credere non poſſumus.

1. *Alius Indus*, cum Hieronymo *Indus.*
 Benzone loquens dicebat, quales
 homines eſſent Chriſtiani (Sic enim ibi
 Hiſpani dici volunt) rapiendo nobis
 panem, mel, ſaccarum, veſtes, uxores,
 filias, argentum, aurum, & quicquid
 charum habemus, nolunt manibus ſuis
 laborare, deceptores ſunt, fures ſunt,
 pradones & raptores: antequam eunt ad
 miſſam, inter ſe rixantur, digladian-
 tur, mutuiſque vulneribus ſe dilaniant.
 Cum Benzo diceret, non omnes ta-
 les ſunt, Indus reſpondebat, Nullum
 adhuc bonum probumq; Hiſpanum vidi.
 Joan. Petit in Chron. Holland. l. 6.

2. *Petrus Royzius Mauræus*, Hiſpa-
 nus poëta illo ſeculo 1548. non in-
 celebris, aliquando famulus Langii,
 Germani, & Oratoris Regis Ferdi-
 nandi, menſe adſtans, & dura pro-
 nunciacione & accentu affectate
 voces Germanicas exaſperantes, iſto
 joco irriſit. Germani, inquit, non lo-
 quuntur, ſed fulminant: & credo ego,
 ad Langiū converſus, ait, Deum ex
 H 5 indigna-

178 *Dicta & Apophthegmata de*
indignatione hoc sermonis fulmine
usum, cum primos parentes extru-
deret, Cui Langius Orator; Ego
rursus, inquit, verisimile censeo, *ser-*
pentem suavi & blando fuce vocis Hi-
spanica usum, cum imposuit Eva. M. A-
damus in vitis Istorum German. &
in vita Langii.

2. Quanquam sequens testimo-
nium potius ad caput de hispano-
rum janctantia referendum sit, ta-
men ob antecedens dictum, nec hic
alieno loco positum videri debet.
HENRICUS Doerhanus professor
linguæ Hispanicæ, Italicæ, Gallicæ-
que, in Academiæ Coloniensi, in
præfatione Grammaticæ suæ hispa-
nicæ anno 1614. Coloniæ apud Pe-
trum Brackelium excusæ, sic scribit.

Omnes populi terre viderunt super Hi-
spanos invocatum esse nomen Dei, hoc
est, Deum esse in medio eorum pro-
tectorem eorum: hinc est quod omnes
trepident, & eos metuant. Nec du-
bito, quin si porro pergant in ea con-
stantia & zelo, ad amplificationem &
defensionem veræ religionis, & veræ
pietatis, & ad observationem adeo ex-
actam legum, tam divinarum quam
humanarum, ex benedictione divina oc-
cupent.

cupent Monarchiam totius orbis terre,
& omnes gentes, nationesque & popu-
los sibi subjiciant, (Sed aliud docuit
Catalaunorum & Portugallensium
actio, anno 1640) sub suavi & glo-
riofissimo Christi jugo: tunc per eos im-
plebitur, quod Dominus & servator
noster dixit; Erit unus pastor & unum
ovile.

Væ ovi-
bus sub
tali Pa-
store!

3. Quidam de Corruptionibus
per aurum & argentum hispani-
cum dixit, *Hispanici Duplones dupli-*
ces faciunt Nebulones.

4. Alius, *Hispanos posse miracula*,
edere præ omnibus aliis. Rogatus,
quomodo? dixit, in oris & ditioni-
bus illis, ubi, & in quibus ante ac-
cessum Hispanorum panis prima-
rius nunquam visus, vinum nun-
quam sumptum & gustatum, sac-
charum & aliæ delitiæ Indicæ non
audita: ibi, postquam Hispani eò
venerunt, ea omnia apparere & in-
veniri. nempe Hispanis homines
miseros ita torquentibus, divexan-
tibus, uti per 8 milliaria Coloniæ
& alias urbes summa hyeme cur-
rant, eaque pro Hispanis emant, ut
possint vitæ suæ ab iis tuti esse.

5. Cardinalis *Granvellanus ma-*

180. *Dicta & Apophthegmata de*
xima apud Cæsarem florebat autho-
ritate, & omnia poterat. Is habe-
bat in Insignibus suis tria capita
porcina cum Symbolo. *Sic visum est*
superis, quibus verbis alius subscri-
psit, *Aquilam submittere porcis.*

Dicta variorum de Hispanorum
fide, vide supra capite 17.

5. *Martinus Lutherus* dicere so-
lebat, *quemadmodum Hispani aliter*
scribunt; quam legunt; sic aliter lo-
quuntur; quam corde suo sentiunt.
parte 1. *Apoph. Zuicgregii.* p. 258.

6. Cum aliquando sermo esset
de Inquisitione Hispanica, celebra-
quidam librorum institor dixit. *In-*
quisitio potest quidem facere Hypocri-
tas, solus autem Deus veros Christianos.
Zuicgregius p. 1. *Apoph.* p. 351.

7. Cum quæstio esset mota, quo
jure Hispanus Imperatori ipsi cupe-
ret præferri; quidam hanc causam
afferbat. *quia Europa est instar cor-*
poris humani, cujus caput Hispania:
Italia pars, vel manus dextra; Dania
sinistra. Gallia pectus: Germania ven-
triculus: quia autem caput regit corpus
reliquum: Sic etiam Hispania tanquam
præesse debet reliquis. Hoc Livius Finc-
cius Græcensis audiens dicebat, si

hac

hac ratio valet, nos Germani vicimus.
Nam hodie venter non solum reliquis
membris imperat, sed à maxima parte
hominum ei tanquam Deo servitur.
Julius Wilhelmus Zuicgregius p. 1.
Apophtheg.

8. In obsidione Franckentha-
lensi capitaneus quidam inciderat
in Hispanos, & cum illi vitæ gra-
tiam promitterent, si se captum
dederet, alta voce clamavit, *Non*
gratiam Hispanicam volo vel peto,
sed gratiam in cælo: & sic pugnando
multis vulneribus confectus est. I-
dem p. 361.

9. *Cum Hispani obnixè apud Caro-*
lum instarent, ut ebriosos Germanos
ex aula removeret. Tandem omnes
Germanos convocavit, & iis Hispano-
rum petitionem indicavit, & simulavit
se cum iis velle ex aula abire. Hoc vi-
identes Hispani obnixissime eum ro-
garunt ut maneret. idem p. 94.

10. Capitaneus quidam Hispa-
nus quærebat ex quodam subdito
Pälatino; cur ita pertinaciter prin-
cipi suo adhærent, qui tamen
causa fuisset, quod ita bello ab a-
lienis attererentur, & exhaurirentur.

Ei-

“ Ei respondebat Subditus: *quid ni*
 “ *amaremus illum, eique adhereremus,*
 “ *cum toto anno tantum ei non solveri-*
 “ *mus, quantum vobis uno mense?* Znic-
 gref, p. 1. Apoph. pag. 336.

11. Hispanus *Helvetios* vocabat
 Vaccimulgos. ei *helvetius* adstans
 regerebat: *Sumus Vaccimulgi: sed*
 “ *habemus duas precipue vaccas, quas*
 “ *mulgemus, Regem Gallie & Regem Hi-*
 “ *spania.* idem p. 2. Apoph.

12. Hispanus cuidam mortem
 “ minabatur. Cui is; *Deus me hactenus*
 “ *clementer à Diabolo liberavit, qui mul-*
 “ *to peior te, & potentior: etiam me à te*
 “ *liberabit.*

13. *Jacobus Bongarsius* Legatus
 “ Gallicus sæpe dicere solebat, *Natu-*
 “ *ra & Hispani nihil faciunt frustra.*

14. Ait *Scipio de Castro* disert. de
 “ Matth. in Belgium profectio:
 “ Remedia quæ hactenus ad expur-
 “ gandos humores Belgicorum Sta-
 “ tuum adhibita sunt, legum scilicet
 “ rigor, & vis armorum, nihil aliud
 “ effecerunt, quam quod ægrotum
 “ debilitarunt, medicum defatigarunt,
 “ & ipsum morbum exasperarunt.

15. J. L. V. de Hispanis dicere so-
 “ lebat: *Nulli Hispano fidendum, præs-*
 “ *quam*

Hispanis. CAP. XXXIII. 183
 “ *quam tres pedes in terram defossus &*
 “ *palis terra aliquot ei os obrectum sit.* ”

16. Cum *Hispani Lutheri* cada-
 ver vellent effodere, & exurere,
 Carolus V. inhibuit; dixitque, *Sinite*
 “ *eum quiescere. si male docuit vel vixit,*
 “ *Deus eum puniet. Ego Caesar sum vi-*
 “ *vorum, non mortuorum, &c.* Vide su-
 pra cap. 3.

17. Diverterat ad meritoriam
Pyrrhinunculus Vasco, atque apposita
 mensa anaticulæ in lancibus per-
 belle unctæ atque alliatæ, ingre-
 ditur repente ad illum viator *Hispa-*
 nus, invecitisque in anaticulam o-
 culis, potes, ô amice, inquit, adve-
 nientem Comitem amicum accipe-
 re. Ibi *Pyrrhinunculus*, quo no-
 mine esset, exquirat, audenter ille
 ac jactabundus, *Alopantius*, inquit,
 “ *Ansimarchides hiberoneus Alor-*
 “ *chides.* Papæ, tum *Pyrrhinunculus*,
 “ *quatuor ne hæc avicula heroibus &*
 “ *quidem Hispanis? absit injuria; ea*
 “ *Pyrrhinunculo satis est uni: minu-*
 “ *tos enim minuta decent.* Simon
 Majolus in *Canicularibus* par. 4.
 pag. 326.

18. *Hispani* apud *Carolus* Ger-
 manos traducebant, eos præsertim,
 qui

quirin castris ipsius militabant, ro-
gantes ut Edictum faceret, quo
ipsis ebrietatem interdiceret. Qui-
bus ipse respondebat, *Tantum eo*
edicto essem effecturus, quantum apud
vos, si vobis scortationem, adulteria,
& rapacitatem, interdicerem.

19. *Indianus in eo erat, ut religio-*
nem pontificiam complecteretur, sed
audiens Hispanos in caelo esse, senten-
tiam mutavit.

20. Hispani raperunt Indis u-
xores, Indi ut eas liberarent, ac-
currebant; hoc videntes Hispani,
uxores occiderunt. Indi hoc viden-
tes, clamabant, *Alas iyras malais?*
Occiditis vos mulieres? Sed hoc nihil
novi apud Hispanos: Expertum est
Belgium, & India utraque.

21. Dux Medinæ elocare vo-
lens filiam, scribebat ad Comitem
Beijs, quod filiae suae 200 ducatos
pro dote assignasset, rogabat ut
cum pallio rubro serico ad nuptias ve-
niret.

22. Cum *Carolus V.* cum Exer-
citu prope Wittebergam deside-
ret, magnae querelae ad ipsum de
adulteriis Hispanorum allatae sunt,
quod ubi audivit, ingemuit, &
suspiciens

suspiciens, ait: *Si Deus calamitatem,*
& infortunium aliquod mihi immit-
tet, nulli alii imputabo causam, quam
libidinibus Hispanorum.

23. Quidam admodum com-
mendabat Hispaniam, inter alia
etiam Encomia hoc afferebat, quod
omnis generis, aromata, condita,
poma aurea, citrea, ficus, uvæ pas-
sæ &c. ex illis oris in nostram ter-
ram afferrentur; Ad quod quidam
ex astantibus, istam thrasonicam
audiens commendationem, rege-
rebat, *Omnia bona sunt, quae ex Hi-*
spania veniunt, excepto eo quod lo-
quitur.

24. *Hector Vogelmannus* Cancel-
larius Würtenbergicus, quæsitus à
Duce Würtenbergico *Friderico,*
quid novi in Hispania vidisset, Re-
spondit, *Montes superbia & Valles*
Lachrymarum, & beatum esse eum,
qui credat, etsi non videat.

25. Hispanus videns Belgam
capum coctum habere in mensa si-
ne pomis citreis, admirans exclam-
abat. Quid capus sine pomis ci-
treis? Belga invertabat & dicebat,
quid poma citrea sine capo?

26 Captus quidam à Rege Ferdinando, rogatus cujas esset, respondit se esse Hessum. Cui Rex, Et h̄ antesignani nebulonum. Quererebat ubi vixisset? respondit, in Westphalia. Rex, & hi nihilo iis meliores. Sed, ut reliquum tempus transegisset, captus dicebat, in Bohemia: Rex, & hæc etiam ex trigallorum. Cui captus, *quaso rex populares suos Hispanos addat*, ut fiat quadriga, ut numerus compleatur.

27. *Ambrosius Spinola* in tractatione induciarum in præsentia Mauricii jactabat poma aurea, citrea &c. bis in Hispania maturari, cui *Mauritius Cascum Hollandicum monstrabat*, dicens, *& hi fructus nobis in Hollandia quot diebus proveniunt?*

CAPUT XXXIV.

Miscella & Descriptiones Hispanicorum.

Hispanorum Descriptionem suggerit Euphormio Lufinus in Icone aminorum cap. 7.

De regis Hispani molitionibus in omnes reges orbis Christiani agit Ancellus orator regis Gallie ad prin-

cipes Germanie 1597. apud Thuanum lib. 118. Cui addi debet responsio Danie, legatis à præpotentibus Ordinibus data anno 1597. apud Thuanum l. 119.

3. Bartholomæus de la Casa Episcopus Hispanus, de inscriptione tyrannidis Hispanicæ in India, variis epithetis & nominibus describit Hispanos: inter alios etiam hostitulos tribuit, quod sint *Infernales tyranni: Imperii raptores: quod cupiditate auri nimia vendiderint & adhuc vendant, abnegarint, & adhuc abnegent Dominum nostrum Iesum Christum: non Christianos esse, sed Diabolos, non servos Dei, seu ministros regis sui, sed proditores, perditores, pradones, & eversores legum & mandatorum Regis, plagiarios, immites tygrides, rapacissimos lupos, servos leones, homines pestilentiales, quavis peste cælitus immissa nocentiores, voraces Dracones, feras bestias, Laniones, Carnifices, &c.*

4. Hispani profunda ambitione æstuantes, *aula Romana*. apud Thuanum libro 137.

5. Julius II. Pontifex Hispanos vocavit *vulvres cæli, propter superbiam*

“ *Exaltationem animi quod omnes homines*
 “ *quasi supervolare niterentur, propof.*
 Memorab.

6. Cardinalis ad quatuor Sanctos qui post Innocentius VIII, Pontifex, dicere solebat, *Hispanos sic ad imperandum ad amissim ac unguem factos & natos ut in hac ne hilum quidem erroris committant.*

7. Julii Cæsaris Scaligeri tale est de Hispanis iudicium in Ata ipsius.

“ *Gloria aliene irrifor ater Hispanus.*
 “ *Suaque mendax; prodigique jactator,*
 “ *Rei expeditæ postulator est blandus*
 “ *Non consecutus, arte Punica extortor,*
 “ *Nam fontis artes obtinet rursus Mauri,*
 “ *A quo genus deducit impio injustam,*
 “ *Contemptor idem fastuosus, & dives*
 “ *Si quid potitus, nec facit pili divos,*
 “ *Hospes benignus, cum peregre adit primum,*
 “ *Herum suum salutat hospitem admirans,*
 “ *At postera cum illuxerit dies, vilem,*
 “ *In tertia serviliter domum tractat,*
 “ *Quartam tyrannus obsidet minis, plagis,*
 “ *Fugite, cavete femine, canes, tecla,*
 “ *Dei penates, Dii lares penetrales,*
 “ *Abite, date locum Excetre igrnicervici*
 “ *Vos attigit si quinta lux, peristis jam,*
 “ *Ach Carcinoma, ac vomica generis humani,*
 “ *Cloaca mundi, sicut lenta Sentina,*
 “ *Inferna turba, Ditis ignei proles.*
 “ *Probrum supremi Dedecus Dei dirum.*

8. Ex Jani Duzæ 4 libro Epigram-

grammatum Publicum gentis Hispanicæ Odium.

Hostibus ut sociis, sociis velut hostibus uti
Fœderaque ad libitum frangere novit Iber.
Omnibus in visus suspectus, & omnibus idem
Quid reliquum est? Hostis fiat ut ipse sibi.

9. Idem Satyra 3.

A grege Marano vobis caveatis, & aulâ,
Perfida gens certe, & violatrix fœderis illa est.
Et si per genium juret, nomenque Philippi,
Perque suam, que nulla, fidem, per & onine
quod usquam,
Sacrorum ad Betim est, atq; intestina Iacobi,
Nulla fides invenit. Perjura videt Iberum
Evaticanâ Romanus Iuppiter arce, &
Ferre per aëris ventos jubet irrita nubes.

10. Idem Duza voracitatem & ingluviem Hispanorum pluribus describit Satyra 4. ad Henricum Junium, nou procul ab initio.

Hispanicam militiam plerumque constare & constari ex sentina & spuma generis humani idem author docet loco & Satyra citata.

11. Albani Ducis descriptiones plurimas leges apud Duzam hinc inde, sed imprimis notabilis ea est, quam habet Satyra 6. in qua inter alia hæc:

Mancipium podagre, lymphatus sanguine mentem.
Atq; etiam Chiragrâ, Deodori more laborans.
Perfidie columem, Scelerum Sartorq; Sartorq;

*Qui pacem bello, bellum mutare suetus,
Pace, prout libitum est, propria ipse libidine
porro.*

Sanguineoque siti pro legibus: hostibus uti.

Pro sociis, sociis didicit velut hostibus uti.

*Sanguinis utrorumque & juxta civium &
hospitum*

*Omnium item nostrum pariter communis
hirudo.*

Re quibus veniam & pacem denunciat, ille.

Re bellum facturus, ut est mos omnibus istis.

Qui cum desperant armis se vincere posse,

Ad Penas fugiunt artes hec anchora sacra est,

Obsequiisq; vafri grassantur & arte Pelasga

Vindicias obtestantes, Numina Divum.

Fœdera pretendunt magnis signata Sigillis,

Inque animos his se pigmentis insinuant clam

Scilicet ut miseros sua tandem in retia cogant

Incantatos: itidem et noſter facere Alba videtur.

12. Gallus quidam in refutatione
Laurentii Swarezii de Electione
Regis Galliaë, sic Hispanos descri-
bit: *Quod non solum execrando ac im-
pio perduellionis crimine Franci (He-
notici) caput obligarent, prodita HO-
STI patria, ac nominatim HISPANO,
& violata Imperii Franco-Gal-
lici lege fundamentalis, sed etiam extreme
dementia infamia traducerent, si religi-
onis securitatem GENTI Insideli (His-
panis) maiorem partem Marana, qua,
nescire Deum, inter vulgaria peccata
existimat, crederent, & uxores & libe-
ros, &*

*ros, & quicquid charitatum ac bonorum
superest, MAVRORVM ALBORVM
libidini, ac savitia, quorum mores ipsi
subiecti populi ferre non possunt, aware &
crudeliter vexantes traderent, atque ita
justissimum odium, ultionem, arma vici-
norum populorum ac principum contra
se provocarent, quibus merito Hispano-
rum Ambitio suspecta & summe invisa
est, nihil aliud scilicet querentium,
quam ut religionis obtentu tyrannicam
Dominationem ubique uſurpent, eoque
pretextu simplicibus ad tempus illu-
dant, improbis grassandi licentiam con-
cedant. Thuaus l. 106. 1593.*

13. Hispani erga cæteras natio-
nes contumeliosos. Thuanus l. 75.

14. In Antuerpiana direptione
ita se Hispani gesserunt, ut post-
modum ipsi facti sunt, se plane Dia-
bolos incarnatos fuisse. Spec. Hisp.
Tyrannidis. pag. 71.

15. De statu moderno regnorum
Regis Hispanis ita Status Catalau-
nici sentiunt in querela sua Catho-
lica c. 32. Flandria est in periculo: Res
in Sabaudia retro feruntur; in Burgun-
dia res Mandrabuli more succedunt: in
Germania nihil nisi infortunia: Italia
expalliat: Hispania omnes minantur:

" Res in Biscaia non suo loco sunt in Lusitania sive Portugallia turba & controuersia. Castilia plorat: Arragonia & Valentia suspirant. Catalonia caeli opem implorat: in Brasilia plurima amissa: in Brabantia multa perdita: Sylua Ducis, Trajectum Mosae dominos veteres mutant: Hesaniū alium Regem nactum: cuius vestigia aliae urbes, quae ibi recensentur, secuta.

16. Reges Hispaniae ministrorum suorum actiones quantumvis tyrannicas & nefarias non solent vindicare, idque eam ob causam, ut iis facta tecta maneat apud provinciales autoritas & respectus. Alphonfus de Vargas relatione stratagematum Jesuitarum c. 39.

17. Demonstrat Alphonfus de Vargas relatione sua de stratagematum Jesuitarum c. 58. quod miserabilior Hispaniae quam Germaniae motus, & quod Hispaniae imminent bella Civilia, & quod Jesuitae Hispaniae & Germaniae incendiarii.

Aus dem West-Indianschen Spiegel anno 1624. zu Amsterdam getruet.

18. Pag. 18. Ein Spanier ist eben geart/ als der teufel / je mehr man dem guts thut / je mehr er einen plagt. Der aber nichts auff ihn acht / vnd nichts von ihm heilt / den laest er mit frieden.

Die Edlen vom Königreich Maguana, als die Spanische wollten haben / das sie sich vnter den König von Hispanien solten begeben / vnd die Pabstische religion annehmen / sagten vnter andern / das sie nit sehen oder finden könten / das sie ein besser religion würden annehmen / als sie werden verlassen / dieweil wir in Ewer / id est, der Spanier thaten so viel tugent vnd sätigkeit nit sehen / als in der vnsern. Unser glaube sagten sie / hat vns niemals böses zugesügt / dieweil vnser götter beschützen vnser religion, vns geneigt vnd zugehan sein: Aber ewer (Spanier) religion bringe vns viel vnheyl / darumb können ewre götter nicht gut sein / vnd die Christen werden nirgent willcom sein / wo sie solche götter / vnd solche religion suchen einzu führen vnd anzustellen. West-Indianscher Epizel Anno 1624. zu Amsterdam getruet.

Caroli Quinti iudicium de Hispanis, & monitio eius de iis ad F. Philippum.

20. Cum Laudatissimus hic Imperator ex Belgio, in Hispaniam esset discessurus, provincias Belgicas & proceres earum, ob singularem fidem ipsi praestitam, ob quam etiam maxime eos amabat summo opere F. Philippo II. eos commendavit, ut neimpe eos amaret, foveret, & promoveret, tanquam fidelissimos subditos. Hispanis, quorum ingenia optime nota (quippe quos semper circum se habebat,) ipsi erant,

erant, non nimium indulgeret, aut
 permitteret, ut dicti proceres, vel
 subditi Belgicarum provinciarum
 ab iis contemnerentur, premeren-
 tur, aut injuria ulla afficerentur.
 “ Nam ajebat, *Suspectum admodum*
 “ *habeo innatum fastum & Superbiam*
 “ *Hispanorum, ne si iis committantur*
 “ *Gubernacula regiminis, omnia conver-*
 “ *tant, pervertant, & evertant, navem-*
 “ *que in scopulos illidant. Et cum non*
 “ *longe aliquot ex Nobilibus Belgi-*
 “ *cis abessent, digito in illos intento,*
 “ *porro ad Filium dicebat: Vides m-*
 “ *Fili istos proceres, Illi sunt, quorum*
 “ *fide haectenus nixus sum, & quibus*
 “ *maxime sisus sum, Nitere & tu illis &*
 “ *iis fide, &c. Sed filius hanc pater-*
 nam Caroli V. monitionem in ven-
 tos & aquam scripsit, plus Hispano-
 rum persuasionebus fidens, quam
 consilio patris. Quare etiam fru-
 ctum, quem noluit, posterique ejus
 nollent, si res votis staret, sensit,
 messuitque.

Ex libro Belgico, Cui titulus
 Somnia Hispanica.

21. Conqueritur author dicti li-
 bri, visione secunda, p. 84, titu-
 lum DONN olim tantum summis
 Magi-

Magistratibus in Hispania datum,
 sed hodie etiam lixis & calonibus
 tribui.

22. Idem ait, *Hispanos propter in-*
 “ *natam crudelitatem etiam ipsis Diabo-*
 “ *lis esse terrori, sicuti ipse infernus eos*
 “ *ferre non possit.* ”

23. Idem pag. 125, *Hispanos non*
 “ *ita sobrios esse, uti multi putant, dicens,*
 “ *eos in propria mensa vivere sobrie &*
 “ *parce, sed in aliena mensa eos quovis*
 “ *Milone Crotoniate esse voraciores, &*
 “ *potando cum quovis ex familia Bibulo-*
 “ *rum certare posse.* ”

24. Somnio vel visione tertia
 facete superbia Hispanorum, sub
 persona cujusdam Nobilis Hispani
 depingitur: qui se ita gessit, ut Dia-
 boli ex eo quaerent, an homo es-
 set, sed is diu nomen & statum
 suum profiteri noluit, nihilque ma-
 gis ei cordi erat, quam ne collare,
 quod satis capax, & sinuosum col-
 lum ejus circumibat, conturbaretur.

25. Hispani, quo instantius o-
 rantur & rogantur, quo abjectus eis
 servitur, occurritur, eo superbio-
 res, intractabiliores, & inexorabi-
 liores efficiuntur. Contra quo ani-
 mosius eis resistitur, quo durius ha-
 bentur,

bentur, eo tractabiliores & meliores efficiuntur. Philippus Baro in Winnenberg. ideo eos cum Diabolo solebat comparare, quoniam melius, quam contemptu repellitur, cedendo & obsequendo acrius instat. sic & Hispanica natio.

26. Licet his subungere excerpta quaedam ex Thomæ Campanellæ Monachi Dominicanæ natione Hispani, Discursu de Monarchia Hispanica, ut quid ipsi veritas extorsit, lector norit. Capite 4. ait. Hinc (à Carthaginensibus) orti Hispani, qui Carthaginensium quoque astutias, mores & Deos amplexi. & paulo post, Quod si jam Hispania Tyri superbiam etiam imitatur extollendo se supra Ecclesiam, quemadmodum Tyrus fecit, pejus quoque pessumdabitur, nec imperii sui terminos propagabit. Et in eodem capite legitur. Quantum ad ambitionem ejus (Hispaniæ) attinet, dico quod secuta domus Austriacæ auspicia, humiliabitur.

C. 20. Hispani plerisque omnibus nationibus exosi. & ibidem. Hispanus servitio jam oppressus, satis humilis est, moresque suos sub Domino

mino exiit. Est præterea etiam jactator & astutus in rebus nauci, non vero in illis quæ alicujus momenti sunt.

C. 23. Clima (Germanicum) Hispanos non fert, c. 27. facit differentiam inter Belgas & Hispanos talem. Belgæ candido colore sunt proceri, licentiosi, vinolenti, Epulones, impatientes, indiscreti, sanguinei & liberales. At Hispani nigri, astuti, circumspecti, sobrii, continentés, patientes, discreti, melancholici, avari, truculenti & graves.

Et in eodem capite ait. Rex Hispaniæ universi orbis terrarum Dominus evadere posset, si unicum hanc (Belgium) regionem prius in suam potestatem redigeret, ubi etiam 30 & plures modos proponit quibus Belgium sub jugum Hispanicum sperat posse redigi, qui ibi videndi inter quos dissensio interna excitanda, & conjugia cum Hispanis vel Hispanitatis contrahenda, nempe debere Hispanos ad artes Jasonis confugere, & Medeam sibi conciliare. uxores Belgas in sui amorem pertrahere cap. 27. imo c. 15. Regi Hispaniæ suadet ut per-

mittat militibus suis in Belgio, Anglia mulieres rapere quas postea uxorum loco habeant. Quod etiam in aliis locis suadet. Egregia vero doctrina hominis rebus divinis operantis.

27. Hispani despectores, consulti, rapaces. Natan Chytræus sine deliciarum Itiner.

28. Violentia Hispanorum. Sebast. Munsterus l. 2.

29. Hispani elata jactantiæ animositate præpositi. Cornelius Agrippa c. 14. de vanitate scientia. & mox. Hispanos ab ingressu, & moribus, gestibusque festivis, vultu elato, voce flebili, sermone elegantis, habitu exquisito cognosces. In cantu gemunt Hispani: in sermone culti sed jactabundi Hispani, in consiliis astutus, in victu delicatus, in conversationibus cautus, in amoribus impatiens, in odio pertinax, in negotiis gerendis vigil, in militia callidus & rapax, in navigatione. Cornelius Agrippa. c. 54.

*Hispanus severus, fallax, malefidus, avarus
Ut sese ostendet multa superbus agit.
Furpureo cum pane domi vescatur egenus
Sordeat & vacua semper inopsque casa.*

Non

*Non artem exercet, non terram sulcat aratro
Accinctus gladio nobilis esse studet.*

*Hinc inculca jacent camporum millia passim,
Atque deest vastis ænarum arator agris.*

*Fur, latro, incestus, stuprator, turpis adulter,
Quicquid agit, jaculat nobilis acta viri.*

*Ædibus in sacris plerumque supersticiosus,
Mente absens vanas murmurat ore preces.*

*Et seges & lolium fundo nascuntur eodem,
Idem homo virtutis sit vitique capax.*

Cornelius Kilianus in lufibus suis de nationibus.

Quia jam sæpius Thomæ Campanellæ Hispani, Monachi Dominicanani DISCURSUS de Monarchia Hispanica mentio facta, obiter indicandum, quia forte author non in omnium manibus, quem scopum sibi propositum habuerit ea scriptione. Est autem is, conatur Regi Hispaniarum viam, modum & rationem aperire, quibus ad diu affectatam & somnoriâ Monarchiam possit pervenire. Absolvitur autem liber iste capitibus 32. Prioribus septem capp. generaliter agit de causis imperiorum c. 8. Incipit de causis & modis quibus Monarchia Hispanica possit in effectum deduci, sed etiam in genere usque ad c. 21. in quo de Italiæ Acquisitione agit. c. 22. de Sicilia & Sardinia, 23.

Campanelle scopus.

nia. 23. de Germania perdomanda. c. 24. de Gallia subjuganda. c. 25. de Anglia, Scotia, Hibernia Regno Hispaniæ addendis. c. 26. de Polonia Moscovia, Transylvania si non Regno Hispaniæ subdendis, saltem uniendis. c. 27. de Germania inferiori Belgio scil. ad obedientiam Regis Hispaniæ reducendo, in quo 30 modos & rationes rei conficiendæ proponit. 28. de Africa plane debellanda. c. 29. de Persia & Cataja acquirendis. c. 30. de Turco coercendo. c. 31. de Mundo novo acquirendo plane. c. 32. de Navigatione. In quo tractatu multa subtiliter, multa etiam satis monastice tractantur & proponuntur sed vere de eo dici potest. **HOMO PROPONIT DEUS DISPONIT;** & qui supra in altis ex alto istorum ridet consilia, Et illud prophætæ. Consultant sed nihil proficiunt.

CONCLUSIO.

Sed satis hæc, & scite plus quam satis. Si quis tamen erit, cui hæc non sufficient, eum ad Historicos hinc inde citatos & allegatos remitto.

mitto. Mihi impræsentiærum satis fuit, puto etiam Lectori benevolens satis erit, demonstrasse, nullam esse gentem, cujus plura & majora extent in omnes sive in hoc, sive in altero orbe, nationes prævaricationum & exorbitationum documenta & nocumenta, quam ipsius Gentis Hispanicæ. Ideoque eam præ omnibus aliis nationibus, omnium nationum odium dignissime incurere, eoque exerceri. Satis mihi erit, hac scriptione iis qui splendore auri Hispanici excæcati, vel offadonariorum Ibericorum inescari; Hispanicæ Genti, in patriæ propriæ ruinam, religionis, libertatis & privilegiorum patriorum oppressionem militare nulli religioni ducunt, demonstrare, eos non modo bonorum patriotarum officium non facere, sed potius eos Sinones esse, qui artibus suis muros & portas Hosti Communi aperiant, pontemque strunt, quibus Ducateus ille Equus ad Ilion nostrum, ah Vere Ilion! invadendum incendendum, evertendum introducatnr. **DEUS** meliora illis & nobis. Amen.

*Omissa quedam, hinc inde Capitibus
ad marginem annotatis addenda:*

Ad c. 1.

Hispanos Pontificis Romani auctoritatem non magni facere, si alias suis rebus hac ratione possint consulere, apparet ex bello quod Albanus nomine regis sui in Italia contra Pontificem anno 1556. gessit de quo Thuanus l. 17. & 18. ubi narratur quomodo Albanus etiam ipsam Romam capere constituerit.

Ad cap.

2. 3. 5.

Hispanica factio Matthiæ Regi Hungariæ, pessima quæque interminatur si Austriacis & Hungaris liberum religionis exercitium concedat. Ex quo satis manifestum quanti faciant Domum Austriacam, quantum reliquos Catholicos, quanto odio flagrent in Reformatos Hispani. Eadem ratione Rudolphum Imperatorem in ordinem & in angustias redegerunt ob concessam libertatem religionis Bohemis & Silesiis, Metteranus l. 30. an. 1608. 1609.

Ad c. 3.

Hispanorum plusquam Vatinianum odium in religionem reformatam, docet Thuan. l. 28. in historia de Concilio possiaceno in Gallia

In-

Ad c. 17.
22.

Ingratitudinem Hispani in benemeritos & præsertim in Germanos docet Thuanus l. 16. ubi scribit Regem Hispanis suis stipendia solvere, Germanis præteritis. Maximè autem manifestum hoc facit Comes Henricus à Bergis, qui in Epistola sua ad Serenissimam Isabellam anno 1632. in qua inter alia quæritur, quod nullo respectu habito suorum meritorum Regi Hisp. per 40 annos præstitorum, quo tempore 6. fratres in bellis pro Rege gessis amiserit, non solum nulla gratia sibi relata, sed etiam artibus & invidia Hispanorum, in primis Marchionis de Leganes privatus sit officio summi Ducis exercitus Regis, quod ubique pulsus Belgis præferantur, quod Hispani omnibus modis Belgas supprimant, & opprimant, nobilitatem Belgicam contemnant, quod omnem operam dent, uti bellum producant, quò ita magis magis provincias Belgicas exhauriant & depauperent: quod ægre ferant, si non semper primas in exercitu ducant: quod imaginem ejus Bruxellis glandibus trajecerint, & deformatint: quod literas Regis ad ipsum scriptas

I 6

inter-

interverterint & supprefferint. **Que** posteriores querelæ ex Epistola ad proceres Brabanticos scripta desumptæ.

Ad c. 23.
19. Parum vel nihil fidendum esse Pacificationibus Hispanorum docetur in responsione Procerum unitorum data legato Casareo Cochio, quæ integra legitur, apud Metteranum libro 20. anno 1605. 1. Maji.

Ad c. 22.
31. Hispani quacunque ratione possunt Germanicæ nationi suam Celebritatem invident, obscurant, & obtenebrant id quod Avila fecit libro suo famoso & contumelioso, de quo Albertus Marchio Brandenburgensis anno 1522. conquestus est. Thuanus l. 9.

Ad c. 2.
22. **Quam** inciviliter & duriter cives Moguntinos, suæ religionis homines, quibus ab Episcopo pro præsidio, numero 2000 dati erant, tempore eo quo Rex Sueciæ **GUSTAVUS ADOLPHUS** arma sua victoriosa in Germania circumtulit anno nimirum 1631. docent Historiæ ejus belli, præsertim Cornelius Danckhardus in historia rerum Sueciarum,

Cum

Ad c. 25.
Cum Hispanus quidam duas mulieres occidisset, & ob hoc facinus morte afficiendus esset, Governator Gandensis Hispanus dixit. Nefas esse, uti tam honorifica persona in militia Regis Hispaniæ constituta (erat autem is miles gregarius) ob unius alteriusque mulierulæ cædem morte afficeretur. Metteranus libro 27. anno 1606.

Ad c. 29.
Joannes de Sylva Hispanus uxorem Barlemontii volens corrumpere, decem vulneribus à ministris aulicis vulneratus est. Metteranus l. 37. anno 1606.

Ad c. de Crud. Hist. in India.
Ex Insula Lucayas Hispani ultra 10670. homines abduxerunt. In Venecula India Occidentali ultra 285000. paucis annis interfecerunt ferro, fame, freto &c. In Mexico ultra 220000. Sic ut in Insulis illis non multis annis per Hispanos perierint plures quam 231146. homines. Vide Athanasium Ingamsternanum, in speculo suo Indiano, Amstelrodami 1624 excuso.

LECTOR AMICE.

Cum jam libellus hic sub prelo esset, & tantum non ad umbilicum

licum deductus esset, incidi in Orationem WILHELMI VERHEIDEN GRAVIENSIS, quam habuit ad Serenissimam ELISABETHAM Reginam Angliæ in classem XERXIS HISPANICI, quæ licet digna esset uti tota hic apparet ob multa rara & præclara: à Tyrtao illo Geldrico ibi relata, sed ob causas possessori illius domi notas, cogitur adhuc domi Vestalem ignem custodire: tamen uti aliquem gustum illius benevolo Lectori præberem, quæ sequuntur inde libuit excerpte.

Primo, multus est in recensenda ambitione, avaritia, tyrannide Hispanorum & Regis Hispanorum. Pro exemplo adducit Siciliam utramque, Hispaniam, Insuliam, Campaniam, utrasque Indias, provincias Belgicas, Galliam, Britanniam, Poloniam, præter enumerata Regna etiam affert pro exemplo Portugalliam, Sardiniam deinde, & quidem oratione gravissimè monet principes orbis Christiani ut in tempore evigilent, operamque dent ne belluo iste Hispanicus, divitiarum & Regnorum orbis ulterius serpen-

do li-

do limites imperii promoveat, omnesque simul & semel opprimat.

Secundo in Regis Hispaniæ auxiliatores principes invehitur, cuiusmodi tunc temporis Ernestus Dux Baviaræ, Episcopus Coloniensis, Dux Sabaudia, Guisii, Lotharingie, (NB: annon iidem Hodie,) quibus eandem mercedem ab Hispanis expectandam dicit, quam alii ante ipsos.

Dicit inter alia pacem cum Regno Hispaniæ esse Leoninam societatem.

Dicit miserimos mortalium esse, qui maximorum præmiorum spe ducti Hispanis serviendo, favendo, exitium sibi, & suæ posteritati parant.

Dicit Pontificem qui Hispano nimis addictus Leonem pascere, qui aliquando voti sui compos Romanæ Lupæ Catulos discerpat.

Dicit Hispani cum avaritiam præda non possunt, immanitatem cædibus pascunt: quos nec Oriens nec Occidens satiaverit.

Dicit quod Hispani omnium opes atque inopiam pari affectu concupiscant.

Dicit quod Hispani ubi solitudinem

nem:

nem faciant, palam appellent.

Quærit, In Hispania quid colimus, nisi crudelitatem, perfidiam, inhumanitatem, fastum, avaritiam impudentiam, omnem denique improbitatem, ut si aperta res non esset, mores ipsi & natura clamaret, In unam modo Hispaniam confluisse omnes Gothorum Alanorumque sædes, & sæces Maurorum, & immanissimorum Barbarorum Coluuiem &c.

Plura in eadem oratione erant, sed longum nimis foret omnia describere.

Quibus addenda erat ejusdem VERHEIDEN ADMONITIO ad orbis terræ principes, qui se suosque salvos volunt: imprimis ad Illustrissimos GERMANIÆ proceres anno 1587. mense Julio: sed prolixior illa quam ut temporis angustia pateretur uti describi posset & Typographus ad partum properabat. Lector benevolus igitur sic acquiescat, & suo tempore illam cum aliis ejusdem materiæ expectet.

Cicero I. Officiorum.

Difficile est potestatem cupienti, servare æquitatem.

A N-

ANCELVVS REDIVIVVS.

sive Oratio

GVILIELMI ANCELLI,

Galli Oratoris,

ad

FRIDERICVM SEPTEM-VIRVM

Palatinum,

et

GEORGIVM FRIDERICVM,

Onoltzbachii-Marchionem.

Habitia Anno 1597.

Quem sic loquentem introducit Thuanus libro 118. ab initio.

Olere sibi quod non citius ad eos venire poterit, sicuti à Rege iussus erat, ut consiliorum nuper in Anglia & cum *Ordinibus Belgicis* initorum pro jure amicitiae, & antiquae foederationis ipsos certiores faceret. Sed magnitudine negotii, quod non nisi mature explicari poterit, & itinerum difficultate prohibitum fuisse. Negotii autem, quod instat, ante omnia causas exponendas. Eas à Philippi violentis consiliis originem ducere, qui xx xvi abhinc annis, atque

atque ex quo in Hispaniam rever-
sus est, nihil aliud animo agitavit,
quam ut quod magnanimus & præ-
potens parens ejus frustra armis to-
ta vita conatus fuerat, astu & frau-
dibus perficeret, & monarchiam
totius orbis Christiani, principibus
cæteris sub jugum intolendum
missis, usurparet; Principium à
Rege Franciæ factum, cui tempore
captato, quo post Henrici II exces-
sum res omnis ad Reges minores
ætate pervenit, eorum, Qui circa
ipfos erant, operâ usus, impune
tot modis illuserit. Neque sincerius
fidem cum Angliæ Regina servasse
aut Belgicis populis pro tot bene-
ficiis vicem rependisse, quos religio-
nis colore quæsito contra jurisju-
randi religionem immaniter vexa-
tos, tandem ad desperationem ad-
egit, Quid enim non ab eo factum,
imo quid prætermisum, ut auro,
promissis, minis precibus populor-
um fidem sollicitaret; nobilitatis &
procerum pudorem expugnaret, sa-
cri ordinis quietem inextricabili
bello involveret? eò rem videlicet
tandem devenisse, ut per oratores
suos peculiariter ob id missos non
erubuerit.

erubuerit post Henrici III mortem
apertè regnum Franciæ ambire, in
quo jus illi nullum, & Deo res no-
stras, prosperante, unquam com-
petet. Eadem audaciâ minime du-
bitasse classe immani Reginam An-
gliæ oppugnare, structis etiam vitæ
Regis defuncti, & contra Regem
qui nunc feliciter imperat, ipsam-
que Reginam Angliæ perfidiosè in-
fidiis. Quoties idem adversus princi-
pem *Araussonensem* tentatum, ac po-
stremo, cum ipsius, qui jussit, con-
scientiæ morsu, & publica univer-
sarum nationum offensione, exce-
ptis unis Hispanis scelerum tanto-
rum auctoribus, perpetratum? hor-
rere ad insatiabilem ejus ambitio-
nem cunctorum principum animos,
& ipsius pontificis, quem plus justo
facilem hucusq; expertus erat, gra-
tiam in dies erga ipsum refrigeres-
cere. Nec proinde tamen aut publica
indignatione territum, aut pudore
conscientiâ revocatum ab injuriosis
ac sanguinariis contra vicinos susce-
ptis consiliis ipsum quiescere, tan-
tam in animo ambitione cæco su-
perbiam esse, aut alieni invadendi
sitim accensam, ut opum, in quibus
plus

plus præsidii quam in virtute propriâ reponit, fiducia nihil non facere audere paratus videatur, maximè omnium Regem Christianissimum ab ea peste infestatum, præsertim postquam Hispanos Regno expulit. Nam statim illos conjunctis copiis, quas prius divulgas habebat ad Regni limitem, quem bellis superioribus summe debilitatum sciebant omnem vim vertisse, & captatâ occasione, cum Rex longe in Sequanis abesset, Cameracum civium defectione, qui nunc perfidiæ suæ sub insolenti Hispanorum dominatione pœnas abunde luunt, proditum occupasse. Et postea cum Rex itidem in Faræ ad Esiam obsidione hæreret, Caletum & Ardeam cepisse: & nunc terra marique ingenteis exercitus instruere, ut anno proximo hinc Franciam, inde Angliam invadat, & profligatis, si Deo placet, florentissimis Europæ regnis, insolenti fastu cæteros despicens solus in orbe Christiano imperet. Ad hæc audenda facere illi animos Portugalliæ regnum nuper legitimis hæredibus spoliatis eodem jure, quod in aliis regnis sibi vindicat ad

cat ad suos principatus additum, Indiæque Orientalis opes cum eo cumulas, contra quas cum Rex exhausto bellis civilibus, quæ Hispani de industria per tot annos in eo aluerunt, regno, non habebat aut opum, aut hominum fatis, quos possit opinor; ac merito verendum sit, ne in tam justâ causa non solum cum suo, sed omnium vicinorum principum, quorum ditionibus, desideriorum immodici Hispani inhiant, certissimo exitio succumbat, æquum & justum esse, ut illi quoque proprio periculo admoniti consilia, vires & opes confotient. Nam tempore & quiete diuturno opus esse, ut regnum splendorem pristinum ac robur recipiat, quos per se sine alienis opibus, ut olim disturbatis tam potentis hostis conatibus par sit, interea in communi periculo propulsando commune auxilium necessarium esse, Hispanos autem homines sagacissimos, & qui non sine aliquo rerum suarum interimento ambitiosa adeo consilia coquant, nihil non facere, quo conjunctionem illam impediunt, sparsis rumoribus, quasi in eo sint, ut propediem

pediem cum Rege coueniant; im-
 petrata etiam à Cæsare & Imperii
 aliquot principibus honorifica ad
 ordines Belgicos legatione, cum in-
 terim nullum tempus intermittant,
 colligendis viribus, qui Gallos, An-
 glosque atque adeo Belgicos ordi-
 nes imparatos opprimant. Ea pro-
 pter Regem maturè cum Anglia &
 Ordinibus fœdus iniisse, in eoque
 cavisse, ut communi legatione Ger-
 mania principes ad eadem fœderi
 subscribendum invitarentur. Se ob
 id ad ipsos missum, ut tam Regis,
 quam Angliæ, & Ordinum nomine,
 qui & ipsi legatos suos missuri sunt,
 roget, ne commune periculum ne-
 gligant.

Quamvis enim Hispani conscri-
 pto exercitu, non recta fronte &
 apertè Germaniam in præsentia-
 rum invadere videantur, & Philip-
 pus ipse, qui non mediocrem in Im-
 perio partem facit, ejus principes
 ab omni metu securos esse jubeat;
 sic tamen prudentiores merito exis-
 timare, inexplebilem illius cupi-
 ditatem Rheni finibus minime con-
 tineri, & hosteis apud eum repu-
 tari, quicumque constituendæ uni-
 versi

versi orbis Christiani, quum tamdiu
 animo parturit, in familia sua, mo-
 narchiæ remoram aut impedimen-
 tum aliquod afferunt.

Itaque nihil reliqui facere, quo
 principum ministros muneribus ac
 præmiis, interdum & minis corrup-
 pat, eorumque opera dominos in
 potestate habeat, & specie patro-
 cinii undique circumfessos arbitrio
 suo circum agat. Exempla in Italia
 omnium oculis subiecta esse, in qua
 pauca sunt hodie ditiones, quæ non
 eo prætextu à S. Imperio avulsæ sub
 crudeli Hispanorum jugo oppressæ
 gemant. Nec melius Germaniæ
 sperandum, in quam jam Bercka ad
 Rhenum præter jus omne & æqui-
 tatem præsidio externo tenetur,
 & Strackenburgensis arx in West-
 phalia in dies appropriatis operi-
 bus munitur. Notæ in Hassiam us-
 que Hispanorum superioribus annis
 excursiones. His initiis, quid non
 eos ausuros, facturoque? Severam
 adeo & perversam in Aquisgra-
 nensium causa actionem per Phi-
 lippicos institutam nullum dubita-
 tionis locum relinquere. Quod ve-
 ro & Palatini & Brandenburgici
 principes

principes à Clivenſis ditionis adminiſtratione omnino excluſi ſunt, & Cæſar partes ſuas eo in negotio Philippicorum inſtigatu interpoſuerit, cæcis & nullo ſenſu præditis manifeſtum ſatisfacere, quo ambicioſa illorum conſilia tendant. Quid verò aliud ſibi velle ſuperbum illud edictum ante ſeptennium Madriti VIII. Idib. Mart. propoſitum, quo Philippus declarabat, ſe poſt purgatam Franciam, arma in eas omneis provincias, quæ peſte ſectaria infectæ ſunt, converſurum; eo pertinere tam frequenteis ac toties repetitas de Rege Romanorum creando ſollicitationes, ut ſcilicet Cæſare gentili ſuo, antequam de ſomno capiendocogitet, imperiali dignitate, tanquam veſte ſpoliatum, alium, qui ex ejus nutu pendeat, in vivi ſpirantisque locum ſubſtituat. His argumentis & judiciis cum de injurioſis Hiſpanorum conſiliis conſtet, quid amplius cunctandum, an ut principes, quos ipſi graviter offenderunt, ultionem metuentes occaſione data opprimant; fruſtra Gallorum auxilium imploratuſ, qui Gallis in tempore & in com-

muni

muni cauſa præſto non fuerint Nam Gallis, dum deliberatur interim oppreſſis, & florentiſſimo regno, quod unum controverſam univerſalis Monarchiæ cauſam Hiſpanis fecit, penitus proſtigato, cunctos neceſſitate impoſita, ſub Tyrannicum Hiſpanorum jugum tranſituros. Itaque Regem minime dubitare, quin Imperii principes, ad quos præcipue periculum ſpectat, imminentibus malis idoneum remedium quæſturi ſint, & oblatum libentiſſime amplexuri, Nullum autem præſentius quam in fœderatione belli tam inferendi quam ſuſtinendi remedium eſſe, cui tam potentiſſimi & primarii Europæ principes ſubſcripſere. Nec excuſationis loco accipiendum, belli in Hungaria gerendi neceſſitatem, cujus cauſæ qui patriæ charitate tanguntur, merito cætera omnia cariſſima poſthabeant; tantæ quippe molis illud eſſe, tamquam formidabilem Turcorum potentiam, ut adverſus eam vix conjunctæ omnes omnium principum vires pares eſſe poſſint, Quod ſi ita eſt, nihilominus facto Philippû ſatis oſtendere, ſe non ita de Turcis exi-

K

ſtimare

ſtimare, aut non ita bene erga Germaniam, cujus ſe præcipuum membrum jactitat, affectum eſſe; quippe qui communis patriæ periculum manifeſte negligat, & cum tam modicis auxiliis Cæſarem cateroſque gentiles ſuos juvet, hoſtem tam formidoloſum contemnere videatur. Illum ſe Germania oriundum, atque adeo Germanum profiteri, cum vero de obſequio Imperii conſtitutionibus debito, aut Belgio ab Imperii collationibus exonerando agitur tunc ſe pro hospite & extero gerere, Neque verò mirum, ſi de magnitudine ſua, ex Francici nominis ruinis exſtruenda cogitat, cum per agnatæ familiæ in Germaniam everſionem ſuâ, quæ eadem eſt incrementum quærat, quodque jam antea patre patruoque ſuperſtitibus fruſtra tentavit, de Imperio in Hiſpaniam transferendo conſilia tamdiu intermiſſa repetat. Cum igitur duos præpotentes cervicibus Germaniæ imminenteis hoſteis habeant, alterum vi apertâ graſſantem, indefeſſum, terribilem, inſuperabilem, alterum inſidioſè & per agnatorum principum ruinas ad Imperium

perium ſibi viam ſtruentem, caute videndum iſtis, utrum formidabiliorem exiſtiment, comparatione Alcorani cum Inquiſitione Hiſpanienſi facta, & an potius cum Orientali, quam cum Occidentali Turco ſibi rem eſſe velint. Et ſi quidem res merito ſuo ac ſemoto omni affectu privato æſtinetur, haud dubium eſſe quin optione data Orientalem eligant, quippe ut viribus præpollentem, ſic victis tolerabiliorem futurum. Et vero fruſtra de eo debellando cogitari quoſque impotenti nationi fræno impoſito, pax in orbe Chriſtiano ſarciatur, & per eum publica libertas, quam ſparſis ubique diſſidiorum ſeminibus Hiſpani oppreſſam eunt, conſtituantur. Sic enim fore, ut ſimul Franciæ regnum, cujus opem vicini populi ac principes ſemper ſalutarem experti ſunt, evehenti ſenationis ubique gravis ſuperbiæ magnitudine ſuâ præponderet, tuncque ubi ab hoſte domeſtico quieverit, cunctos eo metu ſolutos, conjunctis animis ac viribus adverſus hoſtem omnino exterum arma experturos, quod inclinata nominis

Francisci fortuna nequaquam sperandum ex iis liquere, quam bene Imperio adversus Turcicas invasiones consulatur, si foedus propositum pro publ. libertate quamprimum in eatur, quantumque illis debitura sit Germania, qui iciedo foederi principum fecerint. Sed aliud rursus impedimentum nonnullis causari, constitutiones nimirum Imperii, quae cum exteris foedus iniri prohibent? quasi vero ii ipsi, qui hoc obijciant, quique Imperii constitutionibus ut caeteri principes tenentur, non in hanc legem cottidie peccent, cum de summa Reipub. peroratores hinc inde commeanteis cum communi hoste consultant, atque adeo in gravioribus negotiis, de quibus in Germania, & inter Germanos decerni debet, quid Philippo Madriti & apud Escurialem sedenti placeat, per veredarios missa responsa praestolantur. Alioqui si hoc scrupulo generosae principum mentes attineantur, ad foedam & indignam servitutem exponi Germaniam, & qui libertatis publ. vindices ubique praedicantur, suos minime futuros, Non ita laudabilis ad omnem posteritatem memoriae

memoriae Mauritium Saxonem foederis cum Henrico II auctorem sensisse, cui Germania recuperatam libertatem debet ab Hispanis tunc oppressam, & nunc magnopere periclitantem, nisi mature subveniatur. Dissimulatione & nimia principum ac civitatum Imperii patientia malum crevisse, & nunc ingravescere, quod jam pridem depulsum oportuit, si validiora consilia atque adeo sana Regis Christianissimi monita locum habuissent. Nunc factum opus esse. Id rogare & urgere Regem, non tam sua causa, quam pro communi orbis Christiani salute ac libertate cui sua conjuncta est. Neque vero id agere ut isto statim foedere oneri, quod in ipsum nunc incumbit, & mox in Imperii principes recasurum est, humeros subducatur. Non petere ut illi arma capiant, nisi cogi se, eaque rebus suis salutaria sentiant. Non eos ad pulverem & sudorem bellicum vocare ut ipse deses in umbra latitet, decoris & officii oblitus. Jam pridem & oblatam pacem repudiasset & gloriosum bellum, quam pacem degenerem semper maluisse Achillis exemplo, qui

ququam à Thetide parente de facto suo monitus, si ad bellum Trojanum proficisceretur, fatius duxit vitam angustis annorum spatii clausam inter milites, tubasque per famam extendere, quam in otio inter muliercularum greges, obscure confenescere. Ita Regem cum opime ab Hispanis conditiones offerentur, si ab armis abstinere vellet, maluisse periculo suo bellum persequi, quam committere, ut plus de quiete propriâ, quam de amicorum principum ac vicinorum populorum salute sollicitus fuisse videretur; neque id aut odio in Hispanos, aut vanitate, tractandorumve armorum, quibus innutritus est, desiderio fecisse abunde illi, de Hispanis toto regno, quod nuper spe & armis suis complectebantur, depulsis satis factum, & ad gloriam vixisse satis, qui vivus spiransque incolumi fama fruitur. Quicquid accessurum est, potius præterita obscuraturum quam illustraturum. Sed ea prudentia, quam omnes in eo norunt, præditum Regem sic existimasse, Philippum, si Gallis domi sedentibus in expeditionibus susceptis voti compos evadat,

dat, ad tempus forte dissimulaturum ceterum odia nunquam depositurum, & arridente olim fortuna consilia de Monarchia in familia sua constituenda denuo resumpturum ac postremo victricia arma in Gallos ab omnibus desertos, qui soli claritudine sua luminibus ejus officiant, conversurum. Eandem prudentiam in Germaniæ principibus Regem desiderare, ac multum pro antiqua amicitia orare, ne tam opportunam occasionem è manibus sibi eripi patiantur; sed periculo, quod imminet, mature prævertant, sicque sibi persuadeant, quam Regi opem in communi causa tulerint, eandem illis apud Regem, cum tempora incident, paratam semper fore. De conditionibus fœderi sanciendo interponendis & qua ratione sibi à rege caveri velint, liberam ipsis deliberationem permittere, ceterum expeditum videri, dum amplius deliberetur, ut ante omnia venientibus ex Hispania & Italia copiis, & per limitem Germaniæ iter fere facientibus, via præcludatur; quod jam edicto proposito in suis conditionibus Palatinum VII verum fecisse

fecisse magna sua cum lætitia intel-
ligat. Additæ à rege petitiones ut
communibus principum sumptibus
IV. CIO peditum Germanorum
CIO equites per totum biennium
alerentur, quibus Rex VIII CIO
peditum Gallorum II CIO equi-
tum & VI CIO Helvetiorum ad-
juncturus esset: idque ea lege, ut si
contingeret Cæsarem & Philippum
manu armata, in Juliacensem prin-
cipatum aliasque fœderatorum di-
tiones impetum facere, Rex com-
modatas copias statim remittere te-
neatur, totidemque numero alias
ex iis quæ stipendiis regis merent
ad eas adjungere, fœderatis in eo
bello militaturas.

F I N I S .

